

- **kovači: pesem:** Keri meni dobro plača; izštevanka: En kovač konja kuje; kovanje - udarjanje s kladivom po železu, izdelovanje podkev, pomen podkev ...;
- **peki:** o peki kruha, drugega peciva, Pek Peter peče preste po petdeset par ...; pregovori o kruhu; kako kruh mesimo, kaj damo noter, kako vzhaja, kako ga ponovno zgnetemo, kako ga damo v peč, kako se peče in kako ga pojemo - dramatizacija je stvar improvizacije;
- **sonce: pesmi:** Sijaj, sijaj sončece, Sonce sije, dežek gre ...; ples: vrtenje v krogu - ponazarjanje "vrtenja sonca"; pregovori o soncu, kaj sonce omogoča ...;
- **palice:** fantovske igre s palicami, sabljanje s palicami, ritmično udarjanje na različne melodije, lahko "igranje" s plesom ...;
- **revni in bogati otroci:** prikažemo kontrast med enimi in drugimi (z oblačili, načinom igranja ipd.);
- **dramatizacija pesmi:** pripovedno pesem z ustrezno vsebino otroci "odigrajo" (zapojejo celo pesem, ob tem pa imajo določene vloge, s katerimi podkrepijo vsebino); če je v besedilu pesmi vključen tudi ples ali godba, lahko to tudi izkoristimo;
- **velikonočni ponedeljek:** igre s pirhi, velikonočne pesmi, podarjanje pirhov, plesi; smiselno je navezovanje na domače okolje;
- **pastirji:** prihod zadnjega pastirja na pašo, igra pastirjev na paši, zmerljivke ...;
- **ptički:** oponašanje ptic, ptičja ženitev, "pogovor" več ptic (čiv, čiv ...); pesmi o pticah ...;
- **otroška ohcet:** otroci se igrajo svatbo, izberejo ženina in nevesto, se "preoblečejo", najdejo si šopke ..., ženin in nevesta zaplešeta solo ples, najdejo si godce (vse improvizirano - igra);
- **igramo se gledališče:** otroci si naredijo oder, vadijo neko igrico, dogovorijo se, kdo bo kaj igral, kdo bo plesal, kdo bo pel ...; potem to igro predstavijo pred delom skupine ali pa so vanjo vključeni vsi nastopajoči (npr. pravljica o dobri in slabi ženi);
- **igramo se zdravnika in bolnika:** otroška igra na dvorišču, otroci med seboj določijo vloge, vsebino ...;
- **dramatizacija pripovedke:** v pripovedki o nastanku kraja, škratih, vilah ...; v vsebini je smiselno poiskati trenutke, ko je možno vključiti tudi ples in pesem;
- **nasprotja:** fantje - dekleta; starejši - mlajši; ena vas - druga vas ...; pri tem je smiselno izpostaviti karakteristike in določiti vsebine, ki so primerne za ene in druge;
- **kres:** šege in navade ob kresu: preskakovanje ognja, trganje cvetic, izdelava šopkov, igra ljubi ne ljubi, ples okrog ognja ...;
- **mlinček:** ples mlinček, pesmi o mlinu, vodi, kamenju, vrtenje mlinskega kamna ...;
- **rože:** kako cvetijo rože, pesmi o različnih cveticah, rože v laseh, kaj kakšna roža pomeni, kje cvetijo rože, katera roža je najlepša ...;
- **čarovnice:** otroci se igrajo čarovnice, čarajo, izgovarjajo čudna besedila, začarajo npr. otroke v plesoče mucke na štirih nogah ipd.

ALI JE SMISELNO USTVARJATI NOVE ODRSKE POSTAVITVE?

MALČI MOŽINA

Ob prebiranju starih zapisov in drugih ustreznih virov o načinu življenja naših prednikov (predvsem kmečkega in delavskega stanu) se je članom Folklorne skupine Triglav porodila ideja, prikazati ljudem nekaj navidezno preprostih, a zahtevnih odrskih postavitvev, v katerih so poustvarjeni večinoma "naključni" dogodki iz življenja naših prednikov. Do nedavnega smo bili pri folklornih skupinah vajeni opazovati programe, ki so prikazovali predvsem plesne dogodke ob prazničnih dneh, izvedene v lepih in prazniku primerno oblikovanih odrskih oblačilih. A naše življenje je mavrica. Bistvene razlike v načinu življenja nekdanj in danes ni, le da nas tehnični napredek sili v hitrejši ritem. Ta nas na žalost pogosto oddaljuje od narave in naših korenin. Ljudje pa ostajamo isti - razpeti med rojstvom in smrtjo.

Veliko vlogo pri pripravi "spontanih" zabav, ki so se v preteklosti razvile ob sicer monotonem vsakdanjiku, so imeli godci. Ti so med ljudmi širili take in drugačne govorce, prenašali pa tudi novice, ki so bile za življenje pomembne. V marsikateri knjigi lahko prebiramo zgodbe o njihovem življenju, a tudi o siceršnjem (družabnem) življenju ljudi, kar lahko postane motiv za pripravo novih odrskih postavitvev.

Morda kdo meni, da se s tovrstnim razmišljanjem oddaljujemo od folklorne dejavnosti in vanjo umetno vnašamo nepotrebne elemente gledališča! A ni tako. Če naj folklorne skupine poustvarjajo plesno dediščino in "dejansko" življenje, potem smo dolžni ljudske plesne umeščati v posamezne dogodke in z njimi drugim ljudem na poustvarjalni način pokazati, kako so se v preteklosti zabavali. To je gledališče, seveda, saj lahko z izrazom gledališče označimo vsako stvar, ki je postavljena na oder. Takoj ko se pojavimo na odru, smo že nastopajoči - igralci, pevci, plesalci -, nekako nismo več mi, ampak nekaj predstavljamo. Tudi balet, izrazni ples, opera ... sodijo v področje gledališča. (In če samo površno "prikažemo" določene plesne in dogodke, zraven pa še rečemo, da je to "točno" tako bilo, potem ljudem, ki se s tem ne ukvarjajo in stvari ne znajo preveriti - lažemo!)

Folklorne skupine na odru predstavljajo odlomke iz življenja in sestavljajo odrske postavitve, katerih dolžina običajno ne presega desetih minut. Klasične gledališke igre v tem času ni mogoče predstaviti, lahko pa njene elemente vključimo med samo plesno, glasbeno idr. izročilo, s čimer

postavitvi dodamo sporočilnost in informativnost. Nenazadnje je tako delo že več kot deset let povsem običajno pri otroških folklornih skupinah in ne bo nič narobe, če taka praksa vsaj občasno postane del programov tudi pri odraslih. V preteklih sezonah smo predvsem na medobmočnih in državnih srečanjih v organizaciji JSKD videli precej takih predstavitev folklornih skupin iz različnih predelov Slovenije.

Če se sedaj osredotočim na primer priprave nove odrske postavitve, ki je v Folklorni skupini Triglav nastala pred nekaj leti, potem naj najprej povem, kje in kako smo iskali motive zanjo. Folklorna skupina Triglav deluje v občini Jesenice, ki je med Slovenci znana predvsem po železarski tradiciji. Ob razmišljanju o novi odrski postavitvi na omenjeno temo se je najprej pojavljalo vprašanje, le kako naj se lotimo predstavitve "železa", nečesa tako trdega, grobega in hladnega? Le kako bi lahko to povezali s pesmijo in plesom? Razmišljanja o začetkih železarstva so nas pripeljala v Kropo do kovačev, ki so večino svojega življenja preživeli ob delu v vigencih (kovaških delavnicah). Njihovo kovanje v posebnih ritmih je morda blizu plesu, a tega ne moremo trditi. Med obiski v Kropi, med pogovori z nekaterimi starejšimi tržani in iz prebrane literature smo izvedeli, da jim je bilo zelo blizu petje in da so radi plesali. Zanimivo in obenem presunljivo je bilo spoznanje, da so večino življenja, tudi družinskega, preživeli v kovačnicah. Ženske so v vigencih kuhale, s seboj vodile otroke, celo dojenčke, ki so jokali verjetno "v ritmu kovanja" in se zibali kar ob mehu. To in še mnogo več smo izvedeli ob iskanju gradiva, žal pa posebnih zapisov o zabavah, ki bi se dogajale v vigencih nismo našli. Toda bili smo vztrajni. Iskali smo naprej. Iskanja in razmišljanja so nas končno pripeljala do plesa. V odrski postavitvi smo predstavili drobce našega iskanja: ponazorili smo odnose med posameznimi družinskimi člani, ki so delali v vigencih, v ospredje pa postavili veselje in zabavo, ki jo je spodbudila namišljena novica o ljubezni med Tinco in Jurijem, ki pa ni predstavljena z besedami, ampak se izraža v pesmi in plesu.

Dogodku, ki se odvija v kovaški delavnici, smo prilagodili tudi kostume. Izdelali smo jih na podlagi fotografskega

Člani Folklorne skupine Triglav iz Slovenskega Javornika v kostumih, ki kažejo način oblačenja kovačev ob delu v začetku 20. stoletja. Završnica, september 2004. Foto: Janez Biček.

Utrinek iz odrske postavitve Teritev na Gorenjskem. Završnica, september 2004. Foto: Janez Biček.

gradiva, zbranega v Kropi z začetka 20. stoletja. Z njimi smo poskušali ponazoriti predvsem delovni oblačilni videz delavcev, ki so za delo nosili umazana, strgana in pokrupana oblačila. Ja, res, oblačila smo zašili in nato strgali. K temu smo dodali še ustrezno "ličjenje" (z ogljem), kar sami predstavitvi daje poseben pečat. Skušali smo prikazati neolepšan dogodek iz preteklosti.

Naš poizkus izdelave odrske postavitve, v kateri poustvarjamo zabavo delavcev v njihovem delovnem okolju, še ne spremeni dejstva, da večina naših ostalih odrskih postavitev poustvarja ples, ki jih je kmečko prebivalstvo plesalo ob praznikih. Sami smo se želeli le pozabavati ob drugačnem načinu ustvarjanja. In tako tudi razumemo folklorno dejavnost: ne le kot ponavljanje, obnavljanje in prežvekovanje enih in istih odrskih postavitev, ampak kot ustvarjanje ob nastajanju novih. Poskušamo dosežati prijetno in vedno znova zanimivo vzdušje v skupini in razbijati enoličnost, ki bi jo prinašala reprodukcija istih programov. Priprava novih in drugačnih odrskih postavitev pritegne v intenzivno iskanje gradiva več naših članov. Po našem mnenju naj bi bil to tudi eden izmed ciljev vsakega folklornika: začutiti željo po spoznavanju naše dediščine - plesne, pevske in druge. To je tudi cilj, ki naj bi mu sledili - ohranjanje in prenašanje preteklih načinov življenja v sodobnost. Kaj ni ravno to tisto, kar nas ohranja Slovence?

Zdi se mi, da tako lahko prikažemo dogodke iz preteklosti. Kako naj gledalec dobi občutek o nekdanjih časih, če plesalci le plešejo in ne pokažejo še česa več?

Zavedamo se, da so podobni projekti zahtevni in od sodelujočih zahtevajo veliko dela. Veseli smo, da se jih loteva na Slovenskem vse več skupin. Tistim, ki česa podobnega še niste počeli, kličemo: "Veselo na delo, ne bo vam žal. Ustvarili boste nekaj novega in ob tem vas bodo prevzeli lepi občutki!" Četudi bo morda na vaš računa padla kakšna kritična beseda, se ne ustrašite. Tudi mi "smo jih slišali", pa potem nedoslednosti popravili. Sedaj smo s programom zadovoljni.

VODENJE SKUPINE KOT VELIK IZZIV

TINA JERALA

Pri Akademski folklorni skupini France Marolt plešem že enajsto leto in drugo leto poučujem tudi ples. Letos sem korepetitorica (kot mi rečemo vodji) srednje skupine, lansko leto pa sem poučevala začetniško brucovsko skupino. Priznati moram, da pri tem neizmerno uživam. Tudi ko imam za sabo naporen dan, me samo učenje in razlaganje plesnih korakov tako sprosti, da pozabim na vsakdanje težave. Ker imam že kar nekaj izkušenj s plesom in s samim načinom dela (pred prihodom k folklorni skupini sem sedem let aktivno plesala klasični balet), sem se odločila, da v tem članku opišem nekaj bistvenih stvari, ki bi jih po mojem mnenju morali vplesti v svoje vaje vsi korepetitorji folklornih skupin. Ugotavljam namreč, da nekateri dajejo premalo poudarka prav na stvari, ki so ključnega pomena za dober plesni rezultat plesalcev.

Prva pomembna stvar, za katero mora znati poskrbeti vsak korepetitor sam, je vzpostavitev discipline na vajah. Pri tem ne sme pozabiti na sproščeno delovno okolje.

Ko sem začela poučevati, sem dobila od članov maroltovcev veliko očitkov, da sem prestroga, da bi morala dovoliti, da se plesalci med vajo lahko tudi pogovarjajo.

Seveda ne moreš od amaterskih plesalcev pričakovati, da bodo ves čas plesne vaje tiho in zbrano poslušali - saj nismo profesionalci. Kljub temu se mi zdi, da sem na svojih vajah dosegla poslušnost. Dejstvo je, da samo tako lahko pričakujemo plesni napredek.

Poleg same vzpostavitve discipline se mi zdi prav tako pomembno, da hodi korepetitor na vaje pripravljen. Izkušnje so mi pokazale, če sam nisi stoo odstotno prepričan o korakih, te gruča plesalcev hitro zmede, tako da na koncu res ne veš več, katera je leva in katera desna. Sama se tem problemom izogibam tako, da si doma napišem načrt dela. S tem imam tudi pregled, kaj se je že plesalo na vajah - da ne ponavljam programa. Pri pripravi si pomagam z zvezkom, v katerem imam zabeležene vse korake. Pri analizi korakov so mi v pomoč posnetki na devdedjih, ker se koraki lahko zelo hitro začnejo izvajati drugače, kot so bili določeni v odrski postavitvi.

Zelo pomembna je sposobnost korepetitorja, da plesne vaje naredi zanimive za plesalce. Pri mojih vajah se dostikrat ogrevamo na moderno glasbo (R&B, hip hop, techno ...). Plesalci se ob tej glasbi bolj sprostijo in zaradi nje bolj zmotivirani ogrevajo svoje telo, zato bi morali korepetitorji več časa posvetiti prav takim vajah. Z igro in

drugačnim načinom ogrevanja je mogoče doseči, da hitreje obvladajo svoje telo - ne glede na različno starost plesalcev v skupini.

Korepetitorji bi morali dajati več poudarka plesni tehniki. Izkušnje so pokazale, da so zelo koristne vaje, kjer plesalci delajo korak drug za drugim po diagonali. To je priložnost, da se vsakemu posamezniku pove, kaj dela narobe. Plesalci to potrebujejo. Če kot korepetitor popravljáš plesalce samo kot celotno, sami počasi izgubijo motivacijo in jim kmalu ni mar za kakovost plesanja. Lansko leto sem z njimi približno pol leta ponavljala in usvajala osnovne plesne gibe. Delali smo veliko vaj za držo, hojo, osnovno motoriko ... Dejstvo je, da več kot polovica ljudi, ki se vpiše v folklorno skupino, v preteklosti še ni imela stikov ne s plesom ne s petjem. Takega človeka je težko že na samem začetku učiti korakov valčka in polke. Če plesalcu v njegovem prvem letu zgradiš trdne plesne temelje, v nadaljevanju ne bo imel težav plesati česar koli. Kot korepetitor ugotavljam, da plesalci premalo poznajo svoje telo, da sploh ne vedo, katero mišico kdaj uporabljati. Če zaupamo v svoje telo in imamo popolno kontrolo nad vsakim gibom, nam noben nov plesni korak ne bo predstavljal težav. Tudi letos, ko sem prevzela vodenje srednje skupine, smo dva meseca ponavljali osnovne plesne elemente. Tako nam je bilo vsem laže pri odrskih postavitvah.

Potrditev svojega dobrega dela sem dobila na letošnjem koncertu skupine, kjer sem imela občutek, da plesalcem ni bilo vseeno, kako bodo odplesali na velikem odru Cankarjevega doma. Po končanem nastopu so komaj čakali, da sem komentirala njihovo nastopanje. Prav zanimanje za mojo oceno in njihovo splošno zadovoljstvo sta mi bili dokaz, da sem v njih razvila zavest o pomenu visoke kakovostne ravni, ki jo zmore doseči tudi amaterska folklorna skupina.

Na kratko sem opisala, kako skupaj s svojimi plesalci gradim vsako vajo. Osebno si želim še več takih izzivov in sem zelo vesela, ker me pri delovanju podpirajo tudi člani folklorne skupine.

RAZVOJ IN DELO VETERANSKIH IN "UPOKOJENSKIH" FOLKLORNIH SKUPIN

ANDREJ KOŠIČ

★ UVOD

Na dopis, ki sem ga po dogovoru z Bojanom Knificem 26. februarja 2005 poslal na 18 naslovov (17 skupinam in JSKD Ruše kot organizatorju vsakoletnih srečanj veteranskih in upokojenskih skupin), so se v glavnem odzvali vsi, razen obeh skupin iz Prlekije, o katerih pa iz različnih srečanj z njimi tudi že nekaj vemo. Obljuba, da podrobneje opišejo svoje začetke in poznejše delovanje, veže še Branko Moškon iz Kresa, Mitjo Ocvirka iz Celjske FS ter Emono iz Ljubljane. Prispevek sem skušal sestaviti brez omenjenih podatkov; upam, da bo kljub vsemu za zdaj ustrezal osnovnemu namenu, da v njem opišem predvsem osnovne značilnosti pojava omenjenih skupin v slovenskem prostoru, nekaj značilnih okoliščin v zvezi z nastankom in poznejšim delovanjem, "množičnost" pojava po stanju v začetku leta 2005 ter nekaj programskih značilnosti in dosedanjih dosežkov oziroma uspehov.

★ SPLOŠNO O POJAVU

Najprej o imenu, kar so nekateri kolegi v svojih prispevkih tudi izpostavljali. Ne da bi se preveč spuščal v semantično področje, ugotavljam, da (če si lahko sposodim primerjavo) "etnično čistih" tovrstnih skupin ni. Mogoče je zaslediti značilno razliko le v pogledu nastanka. Nekdaj in tudi še danes najbolj uveljavljene folklorne skupine, lahko bi jim rekli kar "1. slovenska folklorna liga", npr. France Marolt, Tine Rožanc, Emona, Koleda, Študent ipd., so dobile svoje "veterane" na sicer ne popolnoma enak način, lahko pa bi rekli na podoben. Ob eni od okroglih obletnic so se pač bivši člani, ki so v mladih letih tvorili jedro takratne aktivne skupine, dogovorili, da se ponovno dobijo na kakšni vaji in poskusijo, koliko plesov jim je še ostalo v spominu po enem, dveh ali več desetletjih, ali pa (kot npr. Tine Rožanc) kar za svoj prvi nastop v "zrelejših" letih naštudirajo svojim sedanjim letom primerno plesno postavitev. Te vrste skupin so bile v začetku svojega sedanjega delovanja brez dvoma predvsem ali pa v celoti veteranske, v poznejših letih z odhodom posameznih članov v pokoj, pa nekatere od njih vsaj delno upokojenske.

Ob tem je morda treba še posebej omeniti malce specifično formalno obliko nastanka današnjega Cofa. Prvotna kratica sicer izvira iz naziva Maroltove skupine, ki

je svoje starejše člane poimenovala "Klub odpisanih (tudi onemoglih) folkloristov". Pri AFS France Marolt je že v prvi polovici leta 1978 delovala ad hoc zbrana skupina veteranov na rednih tedenskih vajah, da bi nastopala na 30. obletnici AFS. Ena od najstarejših članic se je npr. redno vozila na vaje iz Kopra. Delo sta tedaj usmerjala Meta Benčina in občasno Mirko Ramovš, rezultat omenjenih vaj je bil nastop na 30. obletnici skupine konec meseca junija 1978 v ljubljanskih Križankah; potem je delo zamrlo.

Začetek organiziranega trajnejšega delovanja omenjene skupine pa seže v leto 1981, ko je formalno nastala Folklorna sekcija Kulturno-umetniškega društva dr. Lojz Kraigher Kliničnega centra in Medicinske fakultete iz Ljubljane. Njen "boter" je bil takratni predsednik omenjenega KUD-a, sicer dobro znani "maroltov dohtar" prof. dr. Fedor Pečak. Danes skupino Cof - tudi z novim pomenom kratice (Klub optimističnih folkloristov) - sestavljajo pretežno veterani - bivši maroltovci, rožanci in emonci, vmes se pa najde tudi že kakšen upokojenec.

Drugi tip tovrstnih skupin predstavljata npr. Folklorna skupina Društva upokojencev Kamnik in Folklorna skupina Društva upokojencev Naklo. Obe sta, dve leti pozneje kot Veteranska folklorna skupina Tine Rožanc iz Ljubljane, nastali sredi 90. let preteklega stoletja. Lahko zapišem, da sta "botrovali" predvsem dve dejstvi: izrazit val upokojevanja zelo kmalu po slovenski osamosvojitvi in zanimanje za neko obliko rekreacije, združeno tudi z interesom za ljudski ples, ki so ga vsaj nekateri od njihovih članov že kdaj gojili. Pri tem je bila večina takratnih in je tudi večina današnjih članov za razliko od prejšnjih, pretežno veteranov, po statusu že upokojencev. Pa še nekaj, velika večina je pričela učenje ljudskega plesa šele v svojih "zrelih" letih, torej po 50. ali celo po 60. letu. Povprečna starost obeh omenjenih skupin je prek 60 let; to velja tudi za obe folklorni skupini iz Prlekije in FS KUD Svoboda iz Bistrice ob Dravi, dobro znane kot prizadevne organizatorice zdaj že tradicionalnega (letos že sedmega) srečanja veteranskih in upokojenskih folklornih skupin Slovenije.

Folklorna skupina Društva upokojencev Naklo pri izvajanju odrske postavitve Plesi Podjune in Mežiške doline na Le plesat me pelji 2004 v Beltincih.
Foto: Janez Eržen.

Zapis ne bo popoln, če ne omenim še tretjega tipa, ki predstavlja pravo sožitje generacij. Ena takšnih skupin deluje v Ravnah na Koroškem (FS pri KD Prežihov Voranc, starost od 16 do 74 let), druga podobna pa v Kopru (FS Mandrač), pri kateri so starostne razlike manj izrazite, združuje pa prav tako še delovno aktivno in upokojensko generacijo.

Omenim naj še eno specifično veteransko skupino, ki izvira iz bivših članov FS Karol Pahor iz Pirana; za zdaj se udeležujejo še bolj pevsko, upajo pa, da jih bo kmalu toliko, da bodo lahko tudi javno zaplesali.

Za konec splošnega dela naj zapišem še nekaj malega o ciljnih delovanju.

Prednostna je brez dvoma skrb za lastno zdravje oziroma rekreacija. Dobro je znano, kako je gibanje neobhodno potrebno za zdrava starejša leta človekovega življenja. In ples je tudi in predvsem to.

Tako rekoč skoraj pri vseh veteranskih in upokojenskih folklornih skupinah usmerjajo programe, prirejajo odrske postavitve plesov in pesmi ter vodijo vaje mentorji, ki so si z dolgoletnim delom pri folklornih skupinah, večinoma pa tudi na posebnih seminarjih za vodenje folklornih skupin pridobili ustrezna znanja. Zato delovanje ni motivirano le z ohranjanjem zdravja, ampak teži tudi k ohranjanju in poustvarjanju narodove plesne, pevske, instrumentalne in oblačilne kulture; ponekod navedeno dopolnjuje tudi obujanje običajev, o katerih imamo na razpolago še verodostojne vire.

Aktualni mentorji so brez dvoma tudi porok primerne kakovosti v izvedbi nastopov.

Ne nazadnje to potrjujejo številni nastopi doma in v tujini. Nekatere veteranske skupine so se v preteklosti udeleževale priznanih folklornih festivalov v organizaciji CIOFF-a, ki slovi po zelo kakovostni mednarodni konkurenci. Število nastopov nekaterih skupin danes že presega stotico, nekaj se jih že približuje številki 200!!!

Še en pomemben motivacijski faktor je gotovo - druženje. Oblike tega so številne, od rednih vaj (enkrat do dvakrat tedensko), nastopov in turnej do skupnega proslavljanja "okroglih" rojstnih dni, skupnega dopustovanja itd. Kot zanimivost naj navedem, da je kot ena prvih veteranskih skupin pričela delovati FS Sava že ob koncu 80. let. Generacija plesalk in plesalcev, pretežno iz 70. let, ki se je kar "množično" poročala med seboj, je do danes opravila kakšnih 20 posameznih nastopov ob različnih priložnostih. Značilno je, da v zadnjih letih vse manj in manj nastopa (problem je premalo sodelujočih na vajah in nastopih), večina omenjenih parov pa še vedno skupaj dopustuje in ne uide jim nobena okrogla obletnica rojstva takega "člana".

In končno naj omenim še po svoje značilen pojav v zadnjih dveh letih. Pri treh znanih folklornih skupinah

(Emona, Koleda, Celjska folklorna skupina) so veterani s svojim delom pri organizaciji nastopa ob okrogli obletnici skupine omogočili uspešno izvedbo omenjenih jubilejnih nastopov.

PROGRAMSKA USMERITEV

Načeloma ni mogoče oporekati Mirku Ramovšu, da naj bi bil program omenjenih skupin prilagojen psihofizičnim zmožnostim plesalcev. Konkretno pa tudi pri tem velja nekaj relativnosti.

Večina veteranskih skupin (veterani Tineta Rožanca so pri tem izjema) je pričela svoje delo na vajah, kjer so obnavljali nekdanji program. Ta je bil "zacementiran" v tako imenovanem avtomatskem spominu. Le redko so večji ali manjši del svojega programa postavili na novo. Vendar je pri mnogih pretežno veteranskih skupinah (Cof, Emona, Koleda, CFS ipd.) težišče še na programu plesov in pesmi skupin, iz katerih izvirajo. Različic je tu veliko: od dopolnjevanja plesnega programa z enim ali dvema spletoma plesov in pesmi do osnivanja pevske skupine z novim programom, ustreznega prilagajanja "južnega" programa itd. Nekaj pretežno upokojenskih skupin se čvrsto drži programa plesov, pesmi in običajev iz svoje regije (npr. DU Javornik - Koroška Bela in DU Kamnik - Gorenjska, obe skupini iz Prlekije); s takšne vrste programom nastopa tudi starostno najbolj mešana FS Prežihov Voranc. Kakšna od upokojenskih skupin je že malce skrenila (npr. DU Naklo ima poleg štirih splotov z Gorenjske še enega s Koroške). Omembe vredno je tudi dejstvo, da je večina teh splotov nastala postopoma (na novo) in je bolj ali manj prilagojena zmožnostim članov skupin.

FREKVENCA VAJ IN NASTOPOV

Skupine redno vadijo enkrat do dvakrat tedensko (nekateri, npr. Tine Rožanc, po 2 do 3 ure), letno imajo 15 do 20 nastopov. Seveda so tudi pri tem valovanja, upoštevajoč priprave za gostovanja na festivalih ali priprave za okrogle obletnice skupin, ko se intenzivnost vaj brez dvoma poveča.

OBLAČILA IN ČLANSTVO

Če omenim najprej, kako je s številom članov, potem bi iz podatkov ter po presoji za skupine, ki tega niso navedle, lahko sklepal, da v veteranskih in upokojenskih folklornih skupinah v Sloveniji trenutno deluje kakšnih 300 folklornikov (s toleranco 10 do 15 % v eno ali drugo smer).

Kostume si ponekod izposojajo od aktivne skupine oziroma društva. V teh primerih je značilen pojav, da so se v letih, ko se veterani niso pojavljali v njih, "precej uskočile" ...

Nekatere (posebej novonastale upokojenske) skupine so vsaj del ali pretežni del svojih oblačil kupile z denarjem svojih članov, pri tem so sodelovali tudi sponzorji ali občine, odvisno od posluha. Ker sem imel priložnost vide-

ti večino omenjenih skupin, lahko trdim, da so kostumi večinoma skrbno urejeni in tudi dovolj verodostojni. Seveda je treba zadnje trditve razumeti relativno, pač glede na čas, v katerem so posamezna oblačila nastala, ker izvirnikov najbrž ni pri nobeni skupini.

✧ SKLEP

Navedel sem nekaj, po mojem mnenju, najznačilnejših podatkov, ki kažejo na dosednji razvoj in današnje stanje veteranskih in upokojenskih folklornih skupin v Sloveniji.

Če upoštevamo, da pred dobrimi 20 leti tovrstnih skupin skoraj ni bilo, potem lahko ugotavljamo, da se je pojav razširil v relativno kratkem času. Spodbudile so ga vedno daljša življenjska doba, vedno izrazitejše težnje po bolj zdravem življenju, prepletenim s čim več gibanja, dodatno pa izrazit val upokojevanja pred nekaj leti ter "odraslost" precejšnjega števila bivših folklornih plesalk in plesalcev. Ti so po svojem aktivnem obdobju, ko so bili stari okrog 20 let, oblikovali družine, utrdili svoj materialni položaj in pomagali odrasti svojim otrokom, zdaj spet našli čas, da vsaj del svojega prostega časa posvetijo nekaj in še zdaj ljubim konjičkom.

Po obsegu predstavljajo veteranske in upokojenske folklorne skupine približno eno desetino delujočih odraslih folklornih skupin v državi. Ne vem, ali je to malo ali veliko. Izhajajoč iz razlogov, zakaj je do omenjenega pojava prišlo, in na podlagi zanimanja, ki ga kažejo nekateri bivši plesalci in plesalke v krajih, kjer takšnih skupin še ni,

bi lahko sklepali, da bo število tovrstnih skupin v bližnji prihodnosti še naraščalo.

In čisto za konec še spisek do zdaj znanih veteranskih in upokojenskih folklornih skupin v Sloveniji:

1. Folklorna skupina Cof - KD Klub optimističnih folkloristov - Ljubljana
2. Folklorna skupina Tine Rožanc - veterani - Ljubljana
3. Folklorna skupina Emona - veterani - Ljubljana
4. Folklorna skupina Bela krizantema - veterani KUD Študent - Maribor
5. Sok - Skupina osivelih kolednikov - Velenje
6. Celjska folklorna skupina - veterani - Celje
7. Folklorna skupina Kres - veterani - Novo mesto
8. Folklorna skupina Val - veterani - Piran
9. Folklorna skupina Sava - veterani - Kranj
10. FS pri Društvu upokojencev Javornik - Koroška Bela
11. Starejša FS KUD Svoboda - Bistrica ob Dravi
12. FS Društva upokojencev - Kamnik
13. FS KUD Prežihov Voranc - Ravne na Koroškem
14. FS Mandrač - Koper
15. FS Društva upokojencev - Ljutomer
16. FS Prlek - Ljutomer
17. FS Društva upokojencev - Naklo

Folklorna skupina Društva upokojencev Ljutomer pri odškem prikazu zlate poroke. Medobmočno srečanje odraslih folklornih skupin v Murski Soboti leta 2003.

Foto: Janez Eržen.

RAZMIŠLJANJE O "FOLKLORNIH" DEJAVNOSTIH SLOVENCEV V SEVERNI AMERIKI

DAVID ANTOLIN

Odraščal sem v javorjevi deželi - Kanadi v južnem Ontariu v mestu Hamilton. Moje otroštvo je bilo polno ljubezni - ljubezni do družine, igranja, skupnosti in tudi do svojih korenin. Spoštoval sem domač jezik, najbolj pri srcu pa mi je bilo, kar sem prepoznal takrat kot slovensko glasbo. Tudi v tej deželi, kjer bivajo res vsi narodi sveta in domujejo tudi Slovenci, so se začeli ustanovljati slovenski centri, organizacije, cerkvice in društva.

Kaj je družilo Slovence skupaj? Največ izseljencev se je združevalo tam, kjer so se ljudje med sabo dobro poznali ali si bili morda celo med seboj v sorodu. Svoj kruh so nekateri iskali v večjih mestih, kjer so zaradi služb in denarja pogosto tudi ostali. Tako je bilo življenje izseljencev. Službo so dobili, hiše so zgradili in se seveda pomohli. Če sta se združila dva Slovenca, sta imela iste sanje in korenine in - kar je najbolj pomembno - ponos do svojega jezika. Večkrat so se ob nedeljah dobili skupaj, se pogovarjali, peli znane pesmi in s tem dobivali nekakšno psihološko pomoč, da so lahko v svojem življenju ostali povezani s koreninami.

Na slovensko identiteto smo bili zelo ponosni, ampak kakor mala republika Slovenija v nekdanji Jugoslaviji smo bili tudi mi nemalokrat izgubljeni v tujini in premalo znani oziroma nerazpoznavni med kanadskimi ljudmi. Kaj nas je sploh vezalo skupaj? Lahko rečem, da se je v začetku slovenska skupnost družila v okviru cerkve in v njo povezanih organizacijah, ki so ljudem pomagale pri življenju. Žal te skupnosti niso več tako močne kot prej. Vezi z matično Slovenijo niso bile najboljše, razdruževala pa nas je tudi neenotnost, ki je narekovala delitve v manjše interesne skupnosti. Žal močne centralne organizacije nikoli nismo imeli.

V več mestih je slovenska šola mlado generacijo učila (bolj ali manj uspešno) knjižno slovenščino. Največ smo govorili po "domače" - v jeziku, ki so ga govorili naši starši. Veliko mladih se je asimiliralo z željo, da ne bi bili "drugačni" od ostalih Kanadčanov ali Američanov. Torej, slovenski jezik oz. za mlado generacijo "tujski" jezik se ni uporabljal, čeprav še danes marsikateri kažejo narodnostni ponos do jezika svojih babic in dedov. Hrvati, Italijani, Poljaki - vsi so ponosni na svoje korenine, čeprav so že

tretja in četrta generacija. Jaz kot učitelj na gimnaziji lahko to večkrat opazujem. Mi, Slovenci pa hitro opuščamo svojo pravo identiteto in prevzamemo drugo ter primarne vsaj navzven ne kažemo s ponosom. Prekmurski pregovor pravi: "Več znaš, več veljaš!" Iz tega bi se lahko marsikaj naučili.

V več središčih slovenskih skupnosti v Kanadi in ZDA so v preteklosti ustanovljali nekakšne "plesne" skupine. Te so bile namenjene predvsem otrokom in mladini, da naj bi vsaj malo spoznavali svojo kulturo in, kar je še bolj pomembno, da bi se med seboj družili. Problem so predstavljali učitelji - dobri v srcu, a nepoznavalci slovenske plesne dediščine. Ljudskih melodij, ljudskega petja in plesov niso dobro poznali, poleg tega pa slovenska plesna dediščina sama po sebi ni bila tako privlačna za oko kot pogosto videna plesna dediščina drugih narodov, npr. Ukrajincev. Torej, vodje "plesnih" skupin so vzeli melodije takratne slovenske popularne glasbe, npr. Ansambla bratov Avsenik in Lojzeta Slaka, ter na podlagi tega naredili ples za oder. S tem so postali priljubljeni med kanadskim in ameriškim občinstvom, zaradi popularnosti narodnozabavne glasbe so množično privabljali slovensko občinstvo, tudi in predvsem mladino. Tako je nastala v Kanadi in Ameriki nova "slovenska folklor" kot popoln plod folklorizma. V imenu tradicije oz. slovenskega izročila se je skupaj s polko poustvarjala narodnozabavna glasba, oživljala se je t. i. narodna noša ipd.

Pogosto smo se spraševali, kako naprej. Spominjam se obiska Ljube Vrtovca iz Ljubljane. Ljuba je bila članica AFS France Marolt in je na pobudo Folklorne skupine Soča iz Hamiltona obiskala južni Ontario, kjer je pripravila seminar učenja ljudskih plesov in izdelovanja ustreznih oblačil. Ob tem obisku smo se v južnem Ontariu sploh prvič seznanili s slovenskimi ljudskimi plesi. In zdeli so se nam dolgočasni. Glasba je bila čisto drugačna od tiste, ki smo jo spoznali pri narodnozabavnih ansamblih. Vajeni smo bili hitre polke, hitrega vrtenja in poznali smo eno samo "narodno nošo". Ljuba pa nas je učila nekaj drugega: da imamo Slovenci bogato kulturno dediščino, da ne obstaja le ena kultura, da ima res "vsaka vas svoj glas". Najbolj pomembno je bilo, da nas je naučila biti ponosen na svojo kulturno dediščino oz. ljudsko kulturo. Sadila je zrno, iz katerega tako ali drugače še sedaj dozorevajo sadovi v več mestih Kanade in Amerike. Za to smo ji iskreno hvaležni.

Ljuba je takrat izbrala plesalce, ki naj bi ljudske plesne in odrske postavitve prenašali naprej, ki naj bi učili mlajšo generacijo. Vesel sem bil, da je izbrala tudi mene, mi zaupala in pomagala, da sem se še bolj intenzivno ukvarjal s slovensko plesno dediščino. Kako? Lahko rečem, da je bila v moji krvi ljubezen do kulture, da sem to ljubezen dobil od svojih staršev. Moja mama je bila članica folklorne skupine, njen oče pa tamburaš - in to samo za veselje. Oče je kot veseljak rad pel pri delu okrog hiše; njegov oče pa je bil zelo dober plesalec. Intenzivno sem se učil plesov od mame, svet pa se je odprl s prebiranjem knjig in s srečanji

s poznavalci kot npr. z Mirkom Ramovšem, Meto Benčina in dr. Marijo Makarovič. Še zdaj sem zelo hvaležen, da sem jih spoznal. Z veseljem se spominjam tudi pomoči Neve in Mileta Trampuša, Borisa Žaliga, Milice Šadl idr.

Že kar dolgo je tega, ko sem dobil štipendijo, da sem lahko spoznaval elemente ljudske kulture in, kar mi je bilo najbolj pri srcu, ljudski ples pod vodstvom Mirka Ramovša. Vsak dan sem dobival zapise plesov, ki so nastajali za knjigo Polka je ukazana. Obvladal sem branje kineogramov in upam, da sem mu s svojimi skromnimi pripombami lahko tudi sam kaj pomagal. Opazil sem, da sta vsaka nova "najdba" in spoznanje v meni prebudila vrsto novih vprašanj, na katere sem želel najti odgovore. Pri AFS France Marolt sem spoznal Ramovševе odrske postavitve. Obiskal sem več folklornih skupin, hodil v muzeje ..., kjer so dobri ljudje v meni odprli nekakšno "okno". Vsem prisrčna hvala! Z novo pridobljenim znanjem sem se vrnil (vesel in žalosten hkrati) v Kanado, kjer sem z željo, da bi okrepili stike med folklorniki doma in v tujini ter da bi folklorno dejavnosti na tujem ustrezno razvijali, živel dalje.

In kaj sem storil? Srečen sem ob spoznanju, da so zelo dobri folklorniki tudi na tej stran oceana, in to ne le med Slovenci. Iz več skupin so me povabili, da bi jim naredil odrsko postavitev slovenskih ljudskih plesov. Čeprav največ skupin v Kanadi in ZDA še vedno pleše po glasbeni spremljavi narodno-zabavnih ansamblov, sedaj vsaj priznavajo, da gre pri njihovim delu za izmišljen - stiliziran ples, ki ne temelji na ljudski plesni dediščini. Še občinstvo je začelo prepoznavati razlike med dediščino Slovencev ene ali druge pokrajine. Lahko rečem, da mi v začetku ni bilo lahko, ampak počasi je poustvarjanje ljudske kulture vsaj v Hamiltonu prešlo na tir, ki ga danes razumemo kot pravega.

Kaj pa delajo druge skupine "pri nas"? (Sporočam lahko samo za tiste, s katerimi sodelujem!)

Folklorna skupina Soča iz Hamiltona (moja domača skupina) je pravzaprav začetnica drugačnega pogleda na ljudsko plesno dediščino na tej strani oceana. Ima mnogo različnih kostumov, ki predstavljajo oblačilni videz kmečkega prebivalstva v 19. stoletju na Gorenjskem, v Prekmurju, Beli krajini, na vzhodnem Štajerskem, Tržaškem in v slovenski Istri. Teh kostumov sami ne bi mogli šivati brez obilne pomoči ljudi iz Slovenije (in tudi Italije) in brez dobrih rok žensk iz našega okolja, posebno brez gospe Jožice Vegelj.

Folklorna skupina Kres iz Clevelanda, ZDA, me je povabila, da bi pokazal kaj "ljudskega", čeprav morda "dolgočasnega". Stike s to skupino sem imel več kot šest let in lahko rečem, da je bila to zelo močna in kakovostna skupina. Žal, podobno kot še ponekod drugod, niso zmogli pri aktivnosti obdržati starejše skupine, katere člani so bili dobri plesalci in so se radi učili kaj novega - tudi "prave" ljudske plese. Na prvem srečanju s to skupino sem imel predavanje in seminar. Bili so željni intenzivne-

ga učenja novih plesov in posebno petja ljudskih pesmi. Skupina zelo rada poje. S ponosom lahko rečem, da bivše plesalke še zmeraj pojejo pod imenom Kresnice. Skupaj smo naredili nove kostume, katerih osnovo predstavlja t. i. temna prekmurska noša. V zadnjem projektu sva skupaj z bivšo voditeljico Bernardko Ovsenik predstavila gorenjsko ohcet. Ko sem vprašal, kako so gledalci sprejeli to točko, posebno najstarejši oz. izseljenci, ki se iz otroštva morda še spomnijo kakšnih sicer že pozabljenih šeg, pesmi ali plesov, so mi zgovorno odgovarjale, oči polne solza sreče. Skupina je vesela, da ima vsaj za najbolj pomembne nastope živo godbo.

Folklorna skupina Triglav - Zlatorog iz Londona, Ontario, je nekoliko drugačna za razmere v našem okolju. Ta veteranska skupina je spet zaživela z željo, da bi se starejša generacija tudi v prihodnosti družila in se veselila ob spoznavanju ljudskih plesov. Dobili so mladega godca in upam, da bodo z njim sodelovali tudi naprej in pokazali mladim, da v veselju do plesa in pesmi ni nič slabega.

Folklorno skupino Triglav iz Winnipega, Manitoba, sem obiskal novembra lanskega leta. Pripravil sem seminar na temo ljudskih plesov in nov program. To je trenutno najmočnejša slovenska skupina v Kanadi in Ameriki. To lahko rečem zato, ker sem med njimi videl navdušenje nad slovensko kulturo, čeprav ima skupina in slovenska skupnost v tem delu Kanade velike težave. Mladi dovolj pridno hodijo na vaje; tudi odrasla skupina je navdušena za ples in zdaj upam, da tudi za petje! V tej skupini skoraj polovica članov ni slovenskega rodu! Med njimi so Poljaki, Hrvati, Bosanci, Francozi in "Kanadčani". Zakaj potem plešejo slovenske plese? Zaradi veselja! Vsaka skupina na tej strani oceana in tiste v matični domovini bi se lahko marsikaj naučile od njih! Brez veselja in dobrega dela skupina ne more kakovostno napredovati. Naj imajo še tako lepe kostume in še tako dober godčevski sestav - brez veselja ni nič! Lahko rečemo, da je tudi v življenju tako.

Čeprav smo folklorniki v naši novi deželi tako daleč od vas v Sloveniji, imamo svoj ponos. In čeprav vsako leto vidimo, da imamo manj članov v društvih, upamo, da bodo mladi prevzeli pobudo in v sodelovanju s starejšimi zmogli ohranjati stik s svojimi koreninami.

Izseljenske skupine imamo v vseh delih sveta iste probleme. Finančna pomoč bi nam sicer pomagala, ampak to ni najbolj pomembno. Zanimanje za "folkloro" mora priti do mladine, a kako naj to storimo zdaj, ko je svet poln televizorjev, računalnikov in "hitre" hrane? Potrebujemo trdne stike z domačimi skupinami, in to ne s katerimi koli, ampak s kakovostnimi. To je najbolj pomembno! Take skupine nam lahko pomagajo s programom, glasbeno izvedbo ... in z navdušenjem. Ob stikih se lahko marsikaj stori! Osebnostno sem hvaležen vsakomur, ki mi je pomagal ali v "živo", prek interneta ali po navadni pošti.

Tudi slovenski muzeji in ljudje, ki se poklicno ukvarjajo z dediščino, morajo končno spoznati, da gradivo, kot so npr.

glasbeni in videoposnetki, opisi šeg, zbirke oblačil, instrumentov itd. ne pomenijo kaj dosti, če so zaprti v predalih in skriti v depojih. Dostopa pa ni! Kako to? Ali ni bilo to gradivo zbrano z namenom, da se iz njega kaj naučimo in spoznamo, kakšen narod smo bili in smo? Minili so časi, ko je bilo dovolj, da smo ugotavljali, da se gradivo nahaja tam ali tam. Če hočemo Slovenci napredovati in tudi naprej ostati kulturni (in z dediščino povezani) ljudje, moramo spoznati svoje korenine. V folklornih skupinah rekonstruiramo načine oblačenja, pesmi, plesne ... in to predstavljamo občinstvu - slovenskemu in mednarodnemu. Si morda ne zaslužimo, da bi se seznanili z arhivskim gradivom?

Več povezav, ustvarjalno sporazumevanje in sodelovanje vseh slovenskih folklornikov in folkloristov je možno! To lahko storimo na več načinov: v forumu prek interneta, s seminarji (kakršni so v Sloveniji) tudi zunaj meja, z razstavami in (meni najbolj pri srcu) z izdajo knjižnega gradiva!!! Vidim druge narode, npr. Hrvate, ki so tesno povezani in organizirani. Slovenci smo lahko srečni, da imamo zelo dobre knjige izvrstnih avtorjev, ki želijo razširiti svoje znanje. To dejavnost moramo še naprej finančno podpirati, saj za kakovosten napredek potrebujemo znanstveno analizirano gradivo. Le tako ga je mogoče ustrezno in sodobno poustvarjati.

Folklorniki, uspešno najprej!

SLOVENSKE FOLKLORNE SKUPINE V NEMČIJI

NEŽKA LUBEJ

Leta 1994 je bilo prvič, ko sem si bolj po naključju kot namenoma ogledala 9. folkloriadi - srečanje slovenskih folklornih skupin, ki delujejo v raznih krajih v Nemčiji. Na njej je sodelovalo trinajst folklornih skupin. Prireditve je trajala več kot štiri ure, saj je vsaka skupina plesala po dvajset minut, nekatere celo več. Za sam program lahko rečem, da je bil precej dolgočasen, saj so vse skupine poustvarjale izključno plesno dediščino. Brez menjavanja pozicij so po večkrat ponavljale iste plesne. Pesmi, iger, odlomkov šeg in navad ali česa podobnega v svoj program niso vključevale. Žalostno sem opazovala občinstvo, ki je sedelo ob mizah ob hrani in pijači in se ob občasnem opazovanju dogajanja na odru pretežno zabavalo po svoje.

Že pred to prireditvijo in več let po njej je gospa Meta Benčina, strokovna svetovalka za folklorno dejavnost pri takratni Zvezi kulturnih organizacij (ZKO) Slovenije, ob božičnih in velikonočnih praznikih pripravljala seminarje

Naslovnica zloženke, ki so jo člani Kulturnega društva Lipa iz Münchna izdali ob 17. folkloriadi leta 2003.

Folklorna skupina SKPD Lastovka iz Ingolstadta.
(Fotografija iz programske zloženke 17. folkloriade.)

za vodje in plesalce folklornih skupin, ki so delovali zunaj Slovenije. Ti seminarji so dali strokovno podlago razvoju aktivnosti na folklornem področju zunaj naših meja in pomembno prispevali h kakovostni rasti posameznih skupin. Z reorganizacijo ZKO v Javni sklad RS za kulturne dejavnosti je bil ukinjen odbor za stike z društvu v tujini, ki je skrbel za organizacijo seminarjev in prireditev. Zdaj to funkcijo opravlja konzulat v Münchnu, ki občasno vabi na seminarje v Nemčiji nekatere izkušene vodje folklornih skupin iz Slovenije.

Leta 2003 sem bila kot strokovna spremljevalka 17. folkloriade povabljena v München. Sodelovalo je deset skupin, ki delujejo po različnih mestih v Nemčiji. Nehote sem pričakovala dolgo in nezanimivo prireditev, vendar sem bila prijetno presenečena. Skupine so se predstavile s krajšimi programi, v katere so vključevale tudi pesmi ter elemente šeg in navad in bile v večini primerno oblečene. Seveda so bile pomanjkljivosti, tudi take, ki jih zasledimo pri folklornih skupinah v Sloveniji, npr. neprilagojenost programov starostni strukturi plesalcev, zlasti v skupinah, v katerih plešejo tudi starejši plesalci. Ti imajo težave z zahtevnejšimi poskoki in hitrimi obrati.

Po prireditvi je bil z vodji skupin razgovor, na katerem je bilo kar veliko besed namenjenih pripravi programov, ki bi bili primerni starostno različnemu članstvu v skupinah.

V letu 2004 sem bila ponovno vabljena na 18. folkloriado v Augsburg. Udeležilo se je šest odraslih in ena otroška folklorna skupina. Splošni vtis o tem srečanju je bil žal manj spodbuden od tistega prejšnje leto. Skupine so imele težave z odpovedjo plesalcev ali godcev; v zadnjem trenutku so iskale nadomestila, zato je bila opazna nezanesljivost pri izvajanju programa in pri nakazovanju stilskih posebnosti plesov. Nekatere skupine so plesne enega območja mešale z drugim, bile neprimerno oblečene ipd. Na pogovoru so se vodje skupin pritoževali nad nihanjem števila članov v skupinah, nad pridobivanjem glasbenikov in pomanjkanjem finančnih sredstev.

Po vsaki folkloriadi je bilo organizirano druženje nastopajočih. Vsi so ga željno izkoristili in se zabavali do jutranjih ur, ne glede na oddaljenost njihovega kraja bivanja. Najlepše je bilo, da smo na zabavi in v pogovorih po njej slišali le slovensko besedo.

Na vsako Folkloriado je vabljena ena od slovenskih folklornih skupin. Na 17. je sodelovala folklorna skupina iz Beltincev, na 18. pa Val iz Pirana. Za sodelovanje na naslednjih srečanjih bi morda opozorila na odgovornost slovenskih skupin, ki se morajo zlasti pri Slovencih v tujini zavedati pomembnosti sestave in izvedbe svojega programa. Zato naj nastopajo v primernih kostumih, izberejo naj ustrezen godčevski sestav, pokažejo naj ustrezen odnos do naše plesne idr. dediščine ... V predstavljene programe naj vključujejo petje, plese pa naj izvajajo v zanimivih variantah in različnih pozicijah. Nastopi naj bodo sklenjene zgodbe, ki se začnejo, odvijajo in končajo. Taki programi bi folklornikom v Nemčiji pokazali sedanje dogajanje na folklornem področju v domovini, saj je prav, da so z njim seznanjeni.

Vsem težavam navkljub, ki pestijo folklornike v Nemčiji, jim gre velika zahvala in spoštovanje. Kljub oddaljenosti od kraja, kjer se zbirajo na vajah, kljub težavam z denarjem in kljub mnogim drugim nepredvidljivim situacijam se zavedajo svojih korenin. Ohranjanje in poustvarjanje ljudskega izročila jih duhovno bogati in povezuje z domovino. Naj tako ostane tudi v prihodnje. Slovenci "doma" pa poskrbimo, da jih bomo pri njihovem delu spodbujali in jim pomagali po najboljših močeh.

Programska zloženka srečanja slovenskih folklornih skupin v Nemčiji leta 2004.

IV. SREČANJE SRBSKIH FOLKLORNIH SKUPIN IZ SLOVENIJE

JOVAN MIJALKOVIĆ

Društvo Srbska skupnost iz Ljubljane in vodja projekta Jovan Mijalković vsako leto organizirata srečanje srbskih folklornih skupin, ki delujejo na območju Republike Slovenije. Kot gostja se na srečanju vedno predstavi ena slovenska folklorna skupina.

V letošnji sezoni je prireditev ponovno potekala v Kulturnem domu Španski borci v Ljubljani v soboto, 4. 12. 2004. (Tradicionalno prireditev poteka zadnjo soboto v novembru ali prvo v decembru.) Povabljeni so bile vse srbske folklorne skupine iz Slovenije, prijavi pa se jih je osem s sledečimi odrskimi postavitvami (med njimi je navedena tudi gostja - tokrat FS Tine Rožanc iz Ljubljane):

1. "Vuk Karadžić" iz Radovljice: Plesi iz Zgornjega Ponišavlja - odrska postavitvev: Jovan Mijalković,
2. "Sveti Nikola" iz Maribora: Plesi iz Prnjavora - odrska postavitvev: Dragan Branković,
3. "Sava" iz Hrastnika: Plesi iz centralne Srbije - odrska postavitvev: Nedeljko Todorović,
4. "Tine Rožanc": Plesi iz vzhodne Štajerske - odrska postavitvev: Vasja Samec,
5. "Sa rukom u ruci" - SKPD Sv. Sava iz Kranja: Vlaški plesi iz vzhodne Srbije - odrska postavitvev: Desanka Đorđević,
6. "Branko Radičević" iz Maribora: Starobosansko kolo iz Glamoča - odrska postavitvev: Goran Marić,
7. "Mladost" iz Ljubljane: Plesi iz okolice Leskovca - odrska postavitvev: Mile Đorđević,
8. "Moravac" iz Ljubljane: Plesi iz zahodne Srbije - odrska postavitvev: Jovan Mijalković,
9. "Brdo" iz Kranja: Plesi iz Zmijanja - odrska postavitvev: Milan Glamočanin.

Srečanje so omogočili Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije in Zveza kulturnih društev Ljubljana ter nekateri donatorji. Program je bil v primerjavi s prejšnjimi srečanji bolj pester, saj je bilo mogoče videti več različnih plesov z različnih področij Srbije in Republike Srbske. Za gledalce je bilo to posebej zanimivo.

Kakovost odrskih postavitvev in plesna tehnika plesalk in plesalcev je bila v primerjavi s prejšnjimi leti na višji ravni, kar kaže na kakovosten razmah te dejavnosti v Sloveniji. Posebej so napredovale skupine, ki jim pri nakupu ustreznih oblačil za odrsko izvajanje svojih programov organizacijsko pomagajo starši.

Največji napredek je mogoče zaslediti v skupinah, kjer starši ustrezno motivirajo plesalce in jih spodbujajo k sodelovanju v društvih, ki se ukvarjajo z ljudskim plesom iz njihove domovine. Zavedajo se, da otroci prav z ljudskim plesom pridejo v stik s kulturo matičnega naroda. Viden je napredek v odrski kulturi plesalcev in plesalk, v pravilnem oblačenju kostumov ter doživljanju ljudskega plesa na odru. Tudi petje je bolj kakovostno kot na začetku, čeprav še zdaleč ne moremo reči, da bi bilo zadovoljivo.

Največ težav se pojavlja pri denarju, ker društva večinoma nimajo sredstev za nakup potrebne opreme (kostumov, inštrumentov ...), pogost problem pa predstavljajo tudi prostori, kjer svojo dejavnost opravljajo. Te težave onemogočajo večjo pestrost programov srbskih folklornih skupin, ki delujejo v Sloveniji.

Poleg omenjenih se pojavlja še ena težava. To so zasebna snemanja odrskih postavitvev na srečanjih in drugih prireditvah, kar povzroča, da se koraki in posamezni deli predstavljenih odrskih postavitvev pojavljajo v "novih" odrskih postavitvah in podpisani z "novim avtorjem". Temu se uradno reče kraja avtorskih pravic in nikakor ni pravilen način učenja in prenašanja ljudskega plesa na mlade plesalce. Pogosto se lahko vprašamo, ali "novi avtorji" sploh vedo, katere plese so učili, od kod izvirajo ipd.!!??

Mlade in nadarjene plesalce in plesalke je treba pošiljati na razne seminarje, ki jih za srbske plese organizirata prof. Olivera Vasić s katedre za etnomuzikologijo FMU iz Beograda in za slovenske plese Javni sklad RS za kulturne dejavnosti.

Folklorna skupina KUD Mladost iz Ljubljane pri izvedbi odrske postavitve Plesi iz Leskovca. Medobmočno srečanje odrskih folklornih skupin, Dobrova 2004.
Foto: Janez Eržen.

OBMOČNA SREČANJA

PEVCEV LJUDSKIH PESMI IN GODCEV
LJUDSKIH VIŽ DOLENJSKE, BELE KRAJINE IN
POSAVJA

VESNA SEVER

V sklopu medobmočja Dolenjske, Bele krajine in Posavja so bila letos štiri območna srečanja pevcev ljudskih pesmi in godcev ljudskih viž (oziroma pet; srečanje v Brežicah je strokovno spremljala Urša Šivic).

Prvo, v aprilu, je pripravil JSKD OI Ivančna Gorica na Vidmu v Dobropoljski dolini. Na odru tamkajšnjega prenovljenega kulturnega doma je nastopilo sedem skupin in posameznikov, ki gojijo, ohranjajo ali poustvarjajo slovensko ljudsko glasbo: Vokalna skupina Nagelj iz Kočevja, dekliška vokalna skupina Komarade, Zagoriški fantje, mešana skupina pevcev Zarja iz Račne, Duo Mir iz Rovt ter pevka Ivanka Urbas in godec na harmoniko Franc Jeraj, oba iz Logatca.

Vsi nastopajoči so se predstavili vsak s tremi pesmimi ali vižami. Od lanskoletnega srečanja je opazen napredek predvsem pri skupinah, ki so bile deležne večjih in obširnejših napotkov; glede neustreznega izbora programa (narodno-zabavne viže), oblačilnega videza in načina izvajanja (nakazovanje in branje pesemskih besedil iz

zborovskih map). Tokratni izbor pesmi in viž, način petja in odrski nastop je bil ustrezen in zadovoljiv.

Prvo soboto v juniju je območna izpostava Novo mesto pripravila območno srečanje pevcev ljudskih pesmi in godcev ljudskih viž na gradu Žužemberk. V tem kraju so tovrstno prireditve organizirali prvič (pohvalno), odziv domačinov pa je bil majhen. V izredno prijetnem in akustičnem ambientu grajske kleti je nastopilo osem skupin pevcev in godcev: Fantje z vasi, pevska skupina Čebelice iz Mirne Peči, godci turističnega društva Suha krajina, Podgorjanski prijatelji iz Novega mesta, pevke v pokrajinskih nošah iz Suhe krajine, skupina pevcev Vaški zvon iz Prečne, društvo kmečkih žena iz Žužemberka in Bučenski ramplači. Razen dveh skupin pevcev so bile ostale skupine na tovrstnem srečanju prvič, poleg tega pa je bila večina mlajšega "nastanka", kar se je poznalo pri sami predstavitvi. Te skupine so nastopile z narodno-zabavnim repertoarjem in umetnimi pesmimi z zborovskimi mapami. Po načinu petja so tako zveneale zborovsko ali narodno-zabavno. Neustrezna je bila tudi njihova oblačilna podoba. Zato je bila na razgovoru z vodji skupin potrebna podrobna in daljša predstavitev namena teh srečanj. Po odzivu vodij skupin, predvsem tistih, ki so se na takšnem srečanju predstavile prvič, so iz razgovora izvedeli koristne informacije za nadaljnje delo. Prepričana sem, da bo drugo leto viden napredek.

Območna izpostava Krško je organizirala srečanje pevcev ljudskih pesmi in godcev ljudskih viž 5. junija na gradu Rajhenburg v Brestanici. Prireditve se je odvijala v enem od razstavnih prostorov tamkajšnjega gradu. Vključili so

Fantje z vasi, grad Žužemberk, 4. 6. 2005, območno srečanje pevcev ljudskih pesmi in godcev ljudskih viž.
Foto: Vesna Sever.

jo v niz dogodkov ob občinskem prazniku. Zaradi samo treh prijavljenih skupin (druge so bile zadržane), se je vsaka predstavila s štirimi pesmimi, program pa je dopolnila domača folklorna skupina Senovo. Vse skupine, društvo pevcev Pšenični klas, pevci iz Rake in mešana skupina pevcev Ajda iz Dolenje vasi, so redne udeleženke tovrstnih srečanj, kar se je pokazalo tudi pri njihovi predstavitvi. Dober in vsebinsko raznolik izbor pesmi, zadovoljiva izvedba in oblačilna podoba.

V atriju sevniškega gradu je bilo 12. junija srečanje pevcev ljudskih pesmi občine Sevnica, v organizaciji območne izpostave in Zveze kulturnih društev Sevnica. Na njem se je predstavilo devet skupin: pevci iz Blance, pevke iz Razborja, pevci Društva upokojencev Sevnica, pevke Solzice, pevska skupina Lokvanj, pevke s Telč, pevke Šmarčanke, pevci iz Boštanja in pevska skupina Azaleja. Skoraj vse skupine se redno udeležujejo območnih srečanj in razgovorov, tako da so že dobro seznanjene z namenom prireditve. To se je pokazalo pri primerni izbiri pesemskega programa, načinu petja in odrskem nastopu. Prijeten ambient je privabil veliko obiskovalcev, kar je dalo sami prireditvi še posebno vzdušje.

Vsem območnim izpostavam je namenjena pohvala zaradi organizacije prireditev, dovolj zgodnje obveščeniosti o času srečanj in pravočasno poslanih prijavnic. Slednje je dobro za spremljevalca, saj lahko iz informativnega opisa prijavljenih skupin dobi vtis o skupini, čeprav šele na samem prireditvenem prostoru spozna celotno sliko. Pozitivne premike je mogoče opaziti vsako leto, in sicer ravno zaradi razgovorov po srečanju, ki so izobraževalnega pomena.

Ustreznost izbire programa je iz leta v leto boljša, skupine pa je treba še naprej opozarjati, naj zbirajo in predstavljajo gradivo starejšega izvora, iz domačega kraja in bližnje okolice. Nekateri skupine pri daljših pesmih namerno opuščajo ponavljanje posameznih verzov ali opuščajo refren, češ da je pesem za obiskovalce predolga in preveč dolgočasna. Pesem je treba zapeti v celoti, z vsemi kiticami in ponovitvami, če se je tako ohranila. V takšnem primeru je bolje zapeti eno samo daljšo pesem v celoti kot tri namerno skrajšane pesmi. Godci radi posegajo po narodno-zabavnih vižah, zato jih je treba še posebej spodbujati, naj iščejo godčevske viže lokalnega izvora. Sporne so zasedbe s priložnostnimi glasbili, t. i. "mačja muzika", "muzika za špas". Takšne skupine v program navadno vključujejo narodno-zabavne viže in se tudi po načinu izvajanja bolj približujejo narodno-zabavnim ansamblom. Slovenci pojemo brez inštrumentalne spremljave. Le izjemoma se je ob petju tudi igralo (obhod godca s koledniki, petje parafraz na svatbah ...). Petje z inštrumentalno spremljavo je novost, ki se je pojavila pod vplivom narodno-zabavnih ansamblov, ki imajo v svoji sestavi tudi pevce. Tudi na teh srečanjih sem naletela na nekaj skupin, ki so pele ob spremljavi harmonike. Pri načinu petja je mogoče zaslediti nekatere značilnosti zborovskega petja (skupni začetki, dajanje intonacije, izmenjavanje tihega in glasnega petja, zlasti pri ponovitvah kitic ali ob koncu pesmi). Dejstvo je, da je zborovsko petje vplivalo na ljudsko, kar se zlasti čuti pri skupinah (enih bolj, drugih manj), kjer so pevci sočasno tudi člani raznih zborov. Na nekaterih območjih je ljudski način petja podoben zborovskemu, kar je treba upoštevati, saj tam skupine podzavestno pojejo na tak način (deli okoli Škocjana, Kostanjevice ...). V okviru letošnjih območnih srečanj je bilo opaziti dramsko podajanje repertoarja, nekaj nakazovanj vsebine besedil in branje pesemskih besedil iz zborovskih map.

Pri oblačilni podobi skupin pevcev in godcev je opaziti rahle in počasne izboljšave. Še vedno je večina oblečena v t. i. narodne noše, ki si jih za svoje nastope naredi sama. V več primerih gre za neustrezna oblačila, pomešana s sodobnimi elementi (nakit, pričeske). Njihova oblačila tako niso narejena na osnovi raziskav oblačilne dediščine, skupine same pa niti ne vedo, zakaj so tako oblečene in kaj s tem predstavljajo. Če želijo ponazarjati način oblačenja v preteklosti, se morajo lotiti temeljitih raziskav oblačilne kulture domačega okolja, sicer pa mislim, da je najbolje, da nastopajo v vsakdanjih ali praznih oblačilih današnje dobe.

Scenska podoba prireditvenih prostorov je bila različna. Ponekod za njo ni bilo posebej poskrbljeno; manjkal je napis, za kakšno prireditev gre, ni bilo dekorja in podobno, drugod pa so prireditvene prostore skrbno uredili in poskrbeli za primerno vzdušje.

SREČANJA ODRASLIH FOLKLORNIH SKUPIN

NA MEDOBMOČJIH SLOVENSKA BISTRICA,
CELJE IN SLOVENJ GRADEC

NEŽKA LUBEJ

V letošnjem letu sem spremljala srečanja odraslih folklornih skupin, ki delujejo na področju koordinacije Slovenska Bistrica (območne izpostave Ptuj, Ormož, Lenart in Slovenska Bistrica), ter srečanja odraslih in otroških skupin v koordinaciji Celje in Slovenj Gradec (območne izpostave Celje, Žalec, Laško, Šentjur pri Celju, Šmarje pri Jelšah, Rogaška Slatina, Slovenske Konjice, Mozirje, Velenje, Ravne na Koroškem in Slovenj Gradec).

Obvestila o datumih srečanj sem iz vseh treh koordinacij dobila pravočasno. Celjska in koroška regija sta imeli daljšo časovno razliko med prvim in zadnjim srečanjem, zaradi česar so nekatere skupine dolgo čakale na obvestilo o izboru skupin za medobmočno srečanje (prvo srečanje se je odvijalo v začetku februarja, zadnje pa ob koncu aprila).

Organizatorji prireditev - pretežno vodje izpostav - so se potrudili pri organizaciji prireditev in pripravi primernih odrov. Poskrbeli so za polne dvorane in prijetna, smiselna napovedovanja skupin in programov. Srečanja so izzvenela kot kulturne prireditve, na katerih so se gledalci lahko seznanili z našim ljudskim izročilom in se z njim na povezali.

Letošnje strokovne spremljanje srečanj je bilo zame še posebej zanimivo zaradi možnega primerjanja skupin in njihovih programov na enem in drugem območju.

V prvi, bistriški koordinaciji sem na štirih območnih srečanjih spremljala 22 odraslih folklornih skupin. V celjski in koroški regiji se je na osmih območnih srečanjih predstavilo 25 odraslih folklornih skupin. Že same številke povedo, da deluje v prvi (manjši) koordinaciji veliko odraslih skupin, ki so na štirih območnih srečanjih prikazale zanimiv in pester program.

Od 22 skupin v tej prvi koordinaciji se jih je le 10 predstavilo samo s plesnim programom, medtem ko se izmed 25 skupin celjske in koroške regije le 3 niso predstavile samo s "spletom". Tu je tudi kar nekaj skupin predstavilo odrske postavitve, ki so nastale že pred leti in so bili na srečanjih že videne. Srečanja kažejo, da se skupine na omenjenem območju premalo poglobljajo v ustvarjanje novih programov in se zadovoljujejo z doseženo kakovostjo preteklih let. Ob pregledovanju prijavnice, kjer v rubriki "nekaj besed o skupini" pišejo o svojem delu, sem

Folklorna skupina Kulturnega društva Ivanjkovci na medobmočnem srečanju odraslih folklornih skupin v Ormožu, maj 2005.

Foto: Janez Eržen.

ugotovila, da so večini najpomembnejša gostovanja v tujini, ki jih z veseljem naštevajo, in mislijo, da le s tem dokazujejo smisel svojega obstoja in delovanja.

Glasbene spremljave so bile na področju obeh koordinacij podobne. Večino skupin je spremljalo več godcev, igranje z lokam na kontrabas pa je bilo le redko zaslediti (čestitke tistim, ki se tega lotevajo). Godci večinoma spremljajo plesalce; le malo jih razmišlja o njihovi vključitvi v samo dogajanje in še to v glavnem le v bistriški koordinaciji.

Na vseh dvanajstih srečanjih je sodelovalo veliko število mladih plesalcev, ki so solidno obvladali plesno tehniko in večinoma ustrezno poustvarjali ljudski ples.

V oblačilnem videzu nastopajočih so razlike žal zelo velike. Za bistriško koordinacijo bi lahko rekla, da le 5 skupin ni ustrezno kostumiranih, na celjsko-koroškem območju pa se je z ustreznimi kostumi predstavilo le 9 skupin.

Na pogovorih po prireditvah sem vodje skupin seznanila z usmeritvami strokovnega spremljanja in analizirala izvedbo programov. Če bodo vodje vsaj del pripomb, pobud in nasvetov vključili v svoja razmišljanja pri ustvarjanju novih programov, bo napredek viden že v prihodnjem letu.

Želim, da bi se skupine, ki delujejo na področju zahodne Štajerske in Koroške postavile ob bok vzhodnoštajerskim. Naj izziv sprejmejo že v prihodnjem letu in naj nas presenetijo s svojimi programi. Veseli bomo mi, ki srečanja spremljamo, predvsem pa avtorji, vodje skupin in člani, ki bodo s svojim delom lahko bolj zadovoljni, kot so bili letos.

Skupine, ki so bile izbrane za sodelovanje na državnem srečanju b Beltincih:

- FS Škala, Kubed,
- FS Šmarječani, KUD Pernica,
- FS Račna, KD France Prešern, Račna,
- FS Jurovčan, KD Ivan Cankar, Jurovski Dol,
- FS Luka Kramolc, Šentanel,
- FS Razor, Tolmin,
- FS Makole.

Skupine, ki so bile izbrane za sodelovanje na državnem srečanju v Črnomlju:

- FS Franc Ilec, Loka-Rošnja,
- FS Triglav, KUD Triglav, Slovenski Javornik-Jesenice,
- FS Kres, FD Kres, Novo mesto,
- AFS Študent, Maribor.

LE PLESAT ME PELJI 2005

Razmišljanja in ugotovitve na podlagi
ogledov letošnjih medobmočnih srečanj

NEVA TRAMPUŠ

V mesecu maju se je zvrstilo šest medobmočnih srečanj odraslih folklornih skupin, na katerih je bilo predstavljeno 47 programov skupin iz vse Slovenije. Med njimi ni bilo ljubljanskih, ker je bilo srečanje zaradi slabega vremena najprej dvakrat prestavljeno, potem pa dokončno odpovedano.

Odločitev strokovne službe JSKD, da združi medobmočja, kjer deluje manjše število skupin, se je pokazala kot zelo primerna. Tako so se v Postojni predstavile skupine južne in severne Primorske, v Zrečah združena celjska in koroška regija, na Dobrovi pri Ljubljani Dolenjska, Bela krajina, del Notranjske in okolica Ljubljane. Samostojna srečanja so pripravili v Begunjah za Gorenjsko ter v Ormožu in Rušah za vzhodno Štajersko. V Rušah bi se morale štajerskim skupinam pridružiti prekmurske, pa jih zaradi težav na območnih srečanjih žal ni bilo. Škoda, saj vemo, da nekatere delujejo in opravljajo kulturno poslanstvo.

Ob omenjenih srečanjih, kjer se skupine zelo potrudijo in se večinoma predstavijo v najboljši možni luči, se postavlja kar nekaj vprašanj in dilem.

1. Ali so območna in medobmočna srečanja tekmovalnega značaja ali ne? Mnenja so deljena. Srečanja so res najprej pregled dela skupin, kjer ocenjujemo njihove programe in povemo svoja stališča, vendar hkrati skupine izbiramo za medobmočno in pozneje državno srečanje, kar je že neke vrste tekmovanje, ki nastopajoče

Folklorna skupina Račna, ki deluje pri Kulturnem društvu France Prešeren Račna, pri plesu s pušeljcem.
Le plesat me pelji 2005, Beltinci, julij 2005.
Foto: Janez Eržen.

in vodje ne pusti hladne. In kaj čaka "zmagovalce"? Čast in odgovornost ob sodelovanju na Beltinškem folklorinem festivalu ali Jurjevanju v Črnomlju in seveda dodatni prevozni stroški, ki jih v celoti ali delno krijejo območne izpostave! Morebitni izbor na Folkart v Maribor ali na kakšen mednarodni festival v tujino. To je tudi vse! Morda malo, morda veliko! Na srečo zelo veliko za ljubitelje in poznavalce ljudskega izročila.

2. Težnja, da naj bi se vsako leto predstavile z novo odrsko postavitvijo, skupine skupaj z njihovimi vodji spodbuja k ustvarjanju novih programov in priznamo jim lahko, da se resnično trudijo. Morda pri tem najbolj zaostajata zahodnoštajerska in koroška regija.

O tem, kaj torej pripraviti za naslednje srečanje, mnogi razmišljajo že pred novo sezono. Narediti morda splet plesov ali pa prikazati dogodek, ki je vezan na določeno šego življenjskega oziroma koledarskega kroga? Letos je bila dobra četrtnina postavitvev (13) predstavljena kot splet plesov iz nekega območja. Vse drugo so bili različni dramski prikazi v bolj ali manj domiselni izvedbi, za katero so potrebni predvsem dobri igralci, a tudi plesalci, pevci in godci. Tak prikaz lahko zelo dobro spremljajo ljudje v domačem okolju, težje pa je pri gostovanjih v oddaljenih krajih, kjer ljudem drugo narečje ni več razumljivo. Tudi učinek ni na vsakem odru enak. Če bodo vse skupine težile k tovrstnim odrskim postavitvam, se prav lahko ponovi zgodba otroških skupin, ko so se otroci nekaj let na odru samo igrali, ples pa zapostavljali. Ali se bomo na odru več pogovarjali kot plesali? Pri vsem je potrebna prava mera. Nekaterim to že dobro uspeva.

3. V glasbenih sestavih srečujemo tudi gosli (violino) in kontrabas z lokom. Žal se vse prepogosto pojavljata po dve ali celo tri harmonike (diatonični ali celo klavirska in diatonična). Na medobmočnih srečanjih je le eno skupino spremljal en sam godec z diatonično harmoniko. Vsi drugi so imeli številčnejšo zasedbo. Mogoče bi bilo v prihodnje dobro razmišljati o izbiri inštrumentov, ki sodijo v določeno območje, ter kdaj in kje vključiti še katere druge inštrumente poleg do zdaj uporabljenih, npr. pero, nunalco, glavnik, ustno harmoniko (orglice), lončeni bas, tamburice ... Ne pozabimo, da je glasbena spremljava zelo pomembna. Ob dobrih godcih bo še slab plesalec dobro zasukal pete!

4. V zadnjih letih napreduje ustrezno prikazovanje načinov oblačenja v preteklosti, predvsem po zaslugi izobraževanj in ob strokovni pomoči Bojana Knifca. Kljub tarnanju, da ni denarja, je veliko skupin izdelalo številne nove kostume. Nekoliko težje je včasih pri prikazovanju izbranih šeg uskladiti odrski videz s časom in krajem, iz katerega izvirajo. Kostumsko

podobo težje spreminjamo kot plesne postavitve, zato menim, da je tu potrebna določena toleranca.

5. Veliko skupin se izogiba petju, češ da imajo slabe pevce. Kot se mladi z vztrajnim in temeljitim delom lahko naučijo plesati, tako se lahko naučijo prepevati. Dober pevski zbor ne nastane po desetih vajah, prav tako ne dober plesalec. Vaja dela mojstra. In to je opazno v skupinah, kjer poskrbijo za strokovno vodstvo pevcev in godcev. Na tem področju lahko še veliko storimo.

6. Kljub vse bolj temeljitemu in strokovno poglobljenemu delu si ne smemo zatiskati oči pred nekaterimi negativnimi vplivi pri ohranjanju izvirnosti slovenskih skupin. Sem gotovo sodijo želja po atraktivnosti za vsako ceno, predvsem zaradi gostovanj v tujini, pretirana samozavest in nekritičnost do lastnega ustvarjanja, izkrivljeno predstavljanje plesov ali melodij zaradi preozkega strokovnega znanja (predvsem melodije prepuščajo godcem), močan vpliv narodno-zabavne glasbe in podobno.

Uspehi in lepi dosežki zadnjih let so prav gotovo sad razmišljanj, pogovorov in nasvetov. Seveda uspehi ne prihajajo čez noč, ampak postopoma, zato pri uvajanju sprememb ne smemo biti nestrpni. Danes je že veliko skupin in njihovih vodij, ki z vsem spoštovanjem do ljudskega izročila seznanjajo današnje rodove z ljudskimi plesi, ubranim večglasnim petjem in vižami, ki prehitro izginjajo iz programa naših godcev. Poleg navdušenja pa je pomembna tudi strokovna podkovanost. Tega se zaveda vse več vodij skupin. Njihove rezultate ne spremljamo več le na zaključnih srečanjih, ampak tudi že na medobmočnih.

Vsem skupinam in organizatorjem medobmočnih srečanj iskreno čestitam in se zahvaljujem za prijetne ure, ki smo jih preživeli skupaj.

Folklorna skupina Luka Kramolc iz Šentanela pri prikazu fantovskih iger. Le plesat me pelji 2005, Beltinci, julij 2005. Foto: Janez Eržen.

RAZMISLEK O ORGANIZACIJI SREČANJ OTROŠKIH FOLKLORNIH SKUPIN

Na primeru srečanj otroških folklornih skupin na Dolenjskem, v delu Notranjske, Beli krajini in Zasavju

MALČI MOŽINA

Na pobudo dveh medobmočnih koordinatorjev, in sicer Bojana Bencika iz Novega mesta in Tatjane Lampret iz Ivančne Gorice, sem si letos ogledala pet srečanj otroških folklornih skupin, ki so potekala v organizaciji območnih izpostav JSKD Litije, Logatca, Ivančne Gorice, Brežic in Črnomlja. Vsem organizatorjem se zahvaljujem za sprejeto zaupanje in gostoljubje ter skupinam za prikazane programe.

Območje, kjer sem si skupine ogledala, obsega geografsko dokaj veliko ozemlje, kjer je folklorna dejavnost solidno razvita, čeprav število delujočih skupin ni veliko. Na podlagi analize prikazanih programov ugotavljam, da skupine

večinoma (so tudi izjeme) pripravljajo primerne programe, katerih vsebina je prilagojena starostni sestavi plesalcev, bistveno pomanjkljivost pa je mogoče zaslediti v sami tehnični izvedbi programa, ki mu očitno vodje skupin posvečajo manj pozornosti, kot bi si želeli.

Organizacija prireditev je bila na solidni ravni, nastopajoči so imeli dobre možnosti za predstavitev svojega programa. Skupine so nastopale v primernih prostorih in na dovolj velikih odrih z ustrezno oblikovano sceno. Pohvalim lahko območno izpostavo Brežice, kjer je bilo še posebej prijetno vzdušje tako na odru kot v dvorani in pozneje na samem razgovoru z vodji sodelujočih skupin. To srečanje je popestrila tudi izjemno prijetna povezovalka programa.

Ob dobrih splošnih ocenah organizatorjem pa bi vseeno rada opozorila na nekatere pomanjkljivosti, ki bi jih bilo morda smiselno v prihodnjih letih upoštevati in tako srečanja otroških folklornih skupin še izboljšati.

- Nekaj skupin, ki so na srečanjih sodelovale, je potožilo, da so imele za ogled odra premalo časa. Zelo koristno bi bilo, če bi za območna srečanja povsod po Sloveniji pripravili urnike pozicijskih vaj, v katerih bi vsaki skupini odmerili 10 do (največ) 15 minut časa za ogled in "preizkus" odra. (Ponekod taka praksa že obstaja in kaže pozitivne rezultate.)
- Nekaj pripomb je bilo glede garderob, ki jih ni bilo ali pa so bile premajhne. Menim, da je skupinam treba

Otroška folklorna skupina iz Osnovne šole Artiče na medobmočnem srečanju otroških folklornih skupin v Velikem Gabru na Dolenjskem, maj 2005.
Foto: Janez Eržen.

omogočiti nemoteno preoblačenje, urejevanje pričesk, ogrevanje, upevanje ..., saj vse to skupaj zvišuje kakovost nastopa, ki si jo vsi želimo.

- Skupinam je treba omogočiti, da svoj program izvedejo od začetka do konca, tako kot so si ga zamislili. Ponekod namreč organizatorji od skupin zahtevajo, da odrsko postavitev končajo z odhodom v dvorano, kar zlasti pri vsebinsko zaokroženih programih pogosto ni mogoče, saj se s takim odhodom lahko podre sam koncept odrske postavitve. Zato predlagam, da se nastopajočim vedno omogoči konec odrske postavitve z odhodom za zavese, potem pa ob morebitnem pomanjkanju zakulisnega prostora otroke napotimo v dvorano.
- Ponekod že več let potekajo združena srečanja otroških folklornih skupin in skupin, ki se ukvarjajo s sodobnim plesom. Ker si ti obe dejavnosti nista tako sorodni, bi sama predlagala združevanje otroških in odraslih folklornih skupin, morda združevanje s pevci in godci. Vključevanje plesnih in folklornih skupin pa zaradi posebnih zahtev enih in drugih v eno srečanje morda ni več najbolj posrečeno.
- Še eno opozorilo vodjem folklornih skupin (mnogo je bilo sicer povedanega na razgovorih): V prihodnje naj si več časa vzamejo za izpolnjevanje prijavnice! Te obstajajo zato, da se v rubrike natančno vpiše, kar je zahtevano. Prijavnice so sestavljene tako, da ne zahtevajo podatkov, ki jih vodje ne bi bili sposobni napisati, so pa ti podatki pomembni tako za izpostavo kot za povezovalca pro-

grama, za strokovnega spremljevalca prireditve in za pripravo nadaljnjih medobmočnih in državnih srečanj.

Naj ob koncu povem, da sem s srečanji otroških folklornih skupin zadovoljna, in mislim, da je napredek viden pri skupinah, ki združujejo osnovnošolske otroke, pogrešam pa ga pri vrtčevskih skupinah. Upam, da bo v prihodnjih sezonah boljše. Strokovni službi JSKD predlagam, da za vodje otroških skupin, ki združujejo predšolske otroke, pripravi posebna izobraževanja, ki jim bodo dala znanje za ustrezen prenos izročila na najmlajše. Napredek sem zasledila v urejenosti odrskega oblačilnega videza; tudi skupine, ki še nimajo primernih oblačil, se trudijo, da bi jih naredile. Veselim se njihove prihodnje odrske podobe.

Vsem organizatorjem želim veliko uspeha pri pripravi srečanj v prihodnji sezoni, skupinam pa veliko novih idej in njihovih uspešnih uresničitev.

Otroška folklorna skupina Jožeta Krajca iz Rakeka na medobmočnem srečanju otroških folklornih skupin v Velikem Gabru na Dolenjskem, maj 2005.
Foto: Janez Eržen.

OBMOČNA SREČANJA OTROŠKIH FOLKLORNIH SKUPIN NA PRIMORSKEM

MIRJAM ŠTRUKELJ

Na Primorskem so v sezoni 2004/2005 potekala tri območna srečanja otroških folklornih skupin, ki se jih je udeležilo deset otroških folklornih skupin.

V mesecu marcu je potekalo prvo območno srečanje v Bovcu, kjer so se predstavile štiri skupine: ena iz vrtca in tri iz osnovne šole. Predstavljeni programi so bili različni, prireditvev pa je potekala v dopoldanskem času v dvorani, kar je bilo za nastopajoče zelo ugodno, saj so bili spočiti in so imeli dobre možnosti za kakovostno predstavitev. Program skupin so spremljali osnovnošolci, s čimer je bilo omogočeno, da so se vrstniki nastopajočih v kulturni uri lahko seznanili z odrskimi predstavitvami iger, plesov, šeg in navad ... iz domačega kraja. Srečanje je lepo povezovala vodja območne izpostave.

Naslednje srečanje je potekalo na velikonočni ponedeljek v Vipavi in bilo povezano z deseto obletnico delovanja domačega kulturnega društva. V domu kulture se je predstavila le ena otroška skupine. Program sta zelo zanimivo in izvirno povezovali dve deklici (kot skavtinji), pohvalen pa je odmev obiskovalcev, saj je bila dvorana nabito polna.

Tretje območno srečanje je sredi aprila potekalo v avditoriju Portorož, kjer je od predvidenih šestih nastopilo pet skupin. Tu so se organizatorji zelo potrudili s sceno, dvorana pa že sama po sebi daje dobre možnosti za kakovosten prikaz programa. Srečanje je bilo šele ob 18. uri, kar je bilo zelo utrudljivo za otroke, a ugodnejše za starše, ki so si prireditvev lahko ogledali. V garderobnih prostorih je bila precejšnja gneča, kar je nekoliko negativno vplivalo na kakovost izvedbe samega programa. Dve skupin sta bili vrtčevski, ostali udeleženci pa so bili iz osnovnih šol in kulturnih društev. Skupine so se predstavile z različnimi vsebinami; nekaterim je zelo dobro uspelo povezati različne elemente ljudskega izročila v celoto, drugi pa so bili pri tem nekoliko bolj okorni. Tudi tu je srečanje vodila vodja območne izpostave.

Pri vseh skupinah je bilo opaziti napredek pri kostumiranju otrok. Vodje skupin, ki obiskujejo seminarje in folklorne tabore, se trudijo izdelati oblačila, s katerimi ustrezno

ponazarjajo oblačilni videz otrok v preteklosti. Prav tako se trudijo, da so otroci na odru urejeni, nekaj pomanjkljivosti je bilo pri pričeskah, obuvalih in rekvizitih.

Postavitve, ki sem si jih ogledala, so imele različno vsebino. Nekaj je bilo zelo zanimivih, žal se pogosto zatika pri sami izvedbi programa na odru. Slaba je slišnost skupin, ki se sicer izogibajo zborovskemu spraševanju in odgovarjanju, a s tem tvegajo slišnost posameznikov na odru. Vodje, ki obiskujejo seminarje, skušajo upoštevati smernice, da naj bi odrsko postavitev povezovala rdeča nit. Nekateri v strahu, da bi premalo pokazali, v svoj program vključujejo veliko različnih pesmi, plesov in iger, ki pa niso vedno vsebinsko povezani. Morda ne bi bil odveč nasvet, da bi se temu v prihodnje izogibali.

V Vipavi je bila na svojevrsten način povezana cela predstava, čeprav je na njej nastopala le ena skupina. Take povezave pogrešam tudi na drugih srečanjih, saj smo prevečkrat priča neizvirnemu napovedovanju skupin. Sama sem iz vseh treh območnih srečanj sestavila program za medobmočno in zanj pripravila tudi prijeten in zanimiv vezni tekst, ki pa ga je povezovalka srečanja žal po svoje prilagodila in izvedla.

Vodje izpostav so me opozorile, da skupine nedosledno izpolnjujejo prijavnice. V rubriko o delovanju napišejo isto kot v rubriko vsebina odrske postavitve, zato povezovalci programa težko pripravljajo kakovostne napovedi, saj se podatki ponavljajo.

Na Primorskem opažam upad otroških folklornih skupin, ki delujejo v okviru vrtcev. Vzrok za to je mogoče v starosti otrok, saj je z manjšimi otroki veliko težje napraviti postavitev, ki bi bile odrsko, pevsko, plesno ustrezne ter dovolj glasne in razumljive.

Naj ob koncu povem, da je bilo lepo spremljati vsa srečanja, saj je naše ljudsko izročilo pestro in bogato. Upam, da se bo v prihodnje še več ljudi odločilo za delo vodje v otroški folklorni skupini in prenašalo izročilo na naše najmlajše.

MEDOBMOČNA SREČANJA OTROŠKIH FOLKLORNIH SKUPIN

MOJCA LEPEJ

V letu 2005 sem si kot strokovna spremljevalka od 20. aprila do 13. maja ogledala šest medobmočnih srečanj, ki so potekala na šestih zemljepisno bolj ali manj zaokroženih območjih. Naj povzamem nekaj statističnih podatkov o srečanjih (spodnja preglednica).

Preglednica kaže, da se je predstavilo kar lepo število razigranih, plešočih in pojočih otrok. Če pa bi statistično obdelali še sodelovanja otroških folklornih skupin na območnih srečanjih, ki so jih od januarja do aprila pripravile območne izpostave JSKD, bi lahko rekli, da se otroci na Slovenskem razmeroma pogosto odločajo za sodelovanje v otroških folklornih skupinah. Na območnih srečanjih je sodelovalo namreč okoli 200 otroških folklornih skupin.

Za naraščanje zanimanja otrok za to zvrst kulturne dejavnosti se moramo zahvaliti delovnim in strokovno vedno bolj usposobljenim vodjem folklornih skupin, ki svoja znanja pridobivajo na državnih, medobmočnih in območnih seminarjih. Hkrati zaslugo lahko pripišemo njihovi ustvarjalnosti in inovativnosti, ki omogočata prilagajanje in ustvarjanje novih programov za svoje skupine.

V nadaljnji analizi srečanj, ki sem jih spremljala v pretekli sezoni, sem ugotovila, da od 54 sodelujočih skupin na medobmočnih srečanjih deluje na osnovnih

šolah 25 skupin, v kulturnih društvih 23 in v vzgojno-varstvenih zavodih 6. Na državno srečanje se je uvrstilo 10 skupin, od tega 3, ki delujejo na osnovnih šolah, in 7 iz kulturnih društev.

Glede na dejstvo, da je na Slovenskem razmerje med otroškimi skupinami, ki delujejo na osnovnih šolah, v primerjavi s tistimi, ki delujejo v okviru kulturnih društev, 7 : 3, državnega srečanja pa se udeleži precej več skupin iz društev kot iz osnovnih šol, je to jasno znamenje, da so razmere za delo pri enih in drugih zelo različne.

Iz pogovorov z vodji skupin po vseh medobmočnih srečanjih sem spoznala, da imajo skupine, ki delajo v osnovnih šolah in vrtcih, slabše razmere za delo kot skupine, ki delujejo v okviru kulturnih društev. Pesti jih predvsem prostorska stiska, še pomembnejša pa je časovna omejitev vaj, ki je pri šolskih in vrtčevskih skupinah prilagojena šolskemu sistemu in večinoma ne dovoljuje več kot ene učne ure na teden (45 minut). Poleg tega v šolah in vrtcih predstavlja problem neustrezen termin, ki je namenjen vajam in je postavljen velikokrat v čas, ko so otroci utrujeni od siceršnjega pouka (npr. takoj po pouku). Vodja skupine je navadno odgovoren in zadolžen tudi za vse, kar skupina potrebuje; sam sestavlja odrske

Otroška folklorna skupina Kulturnega društva Šmartno pri Slovenj Gradcu na Ringa raja 2005. Maribor, maj 2005.
Foto: Janez Eržen.

KOORDINACIJA	KRAJ SREČANJA	DATUM SREČANJA	ŠT. SODELUJOČIH SKUPIN	ŠT. SODELUJOČIH OTROK
Maribor in Murska Sobota	Sv. Jurij ob Ščavnici	20. 4. 2005	10	240
Kranj	Radomlje	22. 4. 2005	8	186
Slovenska Bistrica	Sv. Trojica pri Lenartu	4. 5. 2005	9	211
Izola in Nova Gorica	Izola	10. 5. 2005	10	192
Celje in Slovenj Gradec	Radlje ob Dravi	12. 5. 2005	8	163
Ivančna Gorica in Novo mesto	Veliki Gaber	13. 5. 2005	9	195
SKUPAJ			54	1187

Otroška folklorna skupina Društva za kulturno vzgojo Krog iz Maribora na Ringa raja 2005. Maribor, maj 2005.
Foto: Janez Eržen.

postavitve, sam skrbi za glasbeno spremljavo, kostumsko podobo, rekvizite, išče finančna sredstva in drugo.

Skupine v kulturnih društvih delujejo v boljših razmerah. Vodje skupin pogosto delajo skupinsko, pomagajo jim člani odraslih skupin, za organizacijsko podporo skrbijo člani izvršnih odborov, starši ... Vodjem tako ostane več časa za ustvarjanje kakovostnih odrskih postavitvev. Uspešno predstavljeni in ocenjeni programi pomagajo pri nadaljnjem delu in so v veliko zadovoljstvo njihovim članom, vrstnikom, staršem idr. Pa še nekaj je treba poudariti: vaje skupin, ki delujejo v društvih, najpogosteje niso časovno omejene na eno šolsko uro tedensko. Kar nekaj je skupin, ki vadijo dvakrat tedensko po eno do dve šolski uri in tudi (ali predvsem) zaradi tega dosegajo višjo kakovostno raven.

PROGRAMI

Pri vsaki od nastopajočih skupin na medobmočnih srečanjih sem bila pozorna na vsebinski prikaz dogajanja, na ustreznost podajanja govornega besedila, na izvedbo gibnega programa in ustreznost poenostavitvev ljudskih plesov, na upoštevanje zakonitosti ljudskega petja, na ustreznost glasbene spremljave in vključitev glasbenikov v samo dogajanje ter nenazadnje na kostumsko podobo in njeno časovno in prostorsko usklajenost s programom.

Z veseljem sem ugotavljala, da je le malo otroških folklornih skupin, katerih odrske postavitve ne bi bile vpete v vsebinske okvire. Vodje skupin danes morda mnogo bolj kot v preteklosti skrbijo za kakovostno rast dela v folklorni skupini, sledijo sodobnim načelom poustvarjanja otroškega izročila in upoštevajo starostne in psihofizične posebnosti otrok v svoji skupini. Otroških folklornih skupin, ki bi v programih nekritično posnemale ples odraslih, skorajda ni več zaslediti.

Pri vnašanju narečnega govora v odrske postavitve se pogosto postavljajo vprašanja: koliko, kdaj in kako? Ugotavljam, da je tega še vedno preveč v naših otroških skupinah, predvsem pa vodjem manjka ustreznih znanj, ki bi omogočila kakovostnejšo izbiro besedil in izvedbo. Problem programov otroških folklornih skupin predstavlja tudi logično povezovanje različnih elementov, ki jih združujejo v odrskih postavitvah.

Velik napredek sem v letošnjem letu opazila pri godčevskih sestavih, ki spremljajo dogajanje na odru. Vodje v programe skupin vnašajo preprosta ljudska glasbila (orglice, piščali ...) in ritem bogatijo s preprostimi zvočili (les, kamen, raglje ...). Čim mlajši so folklorniki, več je ritmične spremljave. Številčnejši inštrumentalni sestavi (npr. harmonika, klarinet, violina ...) prevladujejo pri starejših otroških folklornih skupinah. Morda bi bilo treba na tem mestu opozoriti še na vključenost godcev v same odrske postavitve, saj naj le-ti pri skupini ne bi bili le zaradi glasbene spremljave, ampak naj bodo tudi vsebinsko vpeti v sam odrski prikaz dogajanja.

Pa še nekaj o kostumski podobi nastopajočih skupin. V večini primerov so skupine zgledno urejene in nastopajo v kostumih, ki ustrezajo časovnemu, krajevnemu in vsebinskemu merilu. Skupine, ki ustrezne kostumske podobe še niso dosegle, se trudijo, da bi se tej približale. Pri tem največji problem predstavlja dejstvo, da denarja za to delo preprosto nikoli ni dovolj.

Glede na zgoraj navedena merila sem izmed 54 sodelujočih skupin na medobmočnih srečanjih izbrala tiste, ki so me prepričale tako po programski plati kot tudi po izvedbi. Sestavila sem sledeč program:

- ✿ Folklorna skupina Breznica III., KD dr. France Prešeren Žirovnica: U ŠTERO
- ✿ Folklorna skupina Mularija z Borjača, KD Jože Pahor Sežana: SREČKO KOSOVEL MED VRSTNIKI
- ✿ Folklorna skupina OŠ Sladki Vrh, podružnica Velka: ZA JEST BO ŽI ŠLO, ČI BO POULEG MESO
- ✿ Otroška folklorna skupina KD Šmartno pri Slovenj Gradcu: POTUJOČA ŠTARCUNA
- ✿ Otroška folklorna skupina, Društvo za kulturno vzgojo Krog Maribor: ZAJČEK AL' SE ME BOJIŠ
- ✿ Folklorna skupina Breznica II., KD dr. France Prešeren Žirovnica: MLINČEK
- ✿ Folklorna skupina Buške čeče an puob', OŠ Bovec: RADI SE IGRAMO OKOLI KAŠTE
- ✿ Otroška folklorna skupina KUD Oton Župančič Sora Medvode: IGRAJMO SE OHCET
- ✿ Druga otroška folklorna skupina Folklornega društva Kres Novo mesto: LEPO ŽVIŽGAL, LEPO PEL IN SE ZRAVEN ZAVRTEL
- ✿ Folklorna skupina Prežihovci, KD Prežihovci, OŠ Prežihovega Voranca Maribor: PRSTNA IGRA

Vsem vodjem skupin, ki ste mi popestrili popoldneve na medobmočnih srečanjih se lepo zahvaljujem. Hvala tudi tistim, ki se vsako leto znova trudite in ustvarjate nove odrske postavitve. In nenazadnje hvala organizatorjem srečanj, ki skupinam omogočajo, da svoje programe predstavljajo in se na prireditvah dobro počutijo.

Otroška folklorna skupina KUD Oton Župančič iz Sore pri Medvodah na Ringa raja 2005. Maribor, maj 2005.
Foto: Janez Eržen.

DESET LET FOLKLORNE SKUPINE ZGORNJA LOŽNICA

SIMON JAVORNIK

V starih časih si ljudje niso znali predstavljati poštenega dela brez poštenega likofa. Po celodnevem napornem delu so si znali dati duška, se poveseliti, ob tem pa so vede ali nevede oblikovali in ohranjali šege in navade. Namreč, ko so se nekdanj zbrali vaščani, da na primer skupaj požanjejo njivo, pokosijo travnik, omlatijo žito, to težko delo zanje ni bilo le delo. To je bil praznik cele vasi, praznik v vsej njegovi celovitosti, kar se je izražalo v obnašanju, obleki, jedi, plesu, pesmi idr.

Delo je bilo težko, saj je bilo večinoma ročno. Zaradi tega so si bili ljudje prisiljeni pomagati, kar je vodilo v nastanek tesnih vezi med sosedi, sovaščani. Tako tudi dogodki, ki niso bili povezani z delom, kot so rojstvo, smrt in še posebej poroka, niso bili le družinski praznik, saj se je npr. vsaj ob šrangji zbrala večina vaških fantov. Niso pa se veselili le po končanih velikih delih ali ob velikih dogodkih življenjskega cikla, ampak tudi ob cerkvenih in drugih praznikih koledarskega leta (koledovanje, pustovanje, kresovanje, martinovanje ...), in s šegami ustvarjali našo kulturno dediščino.

Del te dediščine sta tudi petje in ples. Zanju ugotavljamo, da še zdaleč nista izumrla - le preoblikovala sta se. Ni izleta brez zapete pesmi in ni veselice brez polke in valčka.

In zakaj danes plesati? Vzroki so še vedno enaki kot pred desetletji ali stoletji. Želimo se poveseliti, sprostiti, zaplesati z nekom, ki nam je všeč, ker je ples priložnost za zблиžanje. Želimo pa tudi ohranjati izročilo naših prednikov.

Med ljudi s tako željo sodimo tudi člani Folklorne skupine Zgornja Ložnica. Skupina se pogumno bliža svojim najstniškim letom, saj smo nekateri skupaj že deseto leto, kar smo proslavili s Folklornim večerom, za katerega se je ideja porodila že pred leti in smo jo družno s člani nekdanje folklorne skupine udejanili 20. novembra 2004. Predstavili smo dva spleta gorenjskih plesov, splet prekmurskih in splet štajerskih plesov. Nekdanji člani Folklorne skupine Impol so se predstavili s spletom štajerskih plesov, gostje iz Grčije, folklorna skupina Micrasia union of new Eyakripa pa nam je približala del grške kulture.

Odmevnost prireditve v medijih in odziv obiskovalcev folklornega večera ob praznovanju našega desetega leta

Folklorna skupina Zgornja Ložnica na obletnici, november 2004. Foto: Samo Mikuž.

kaže, da smo popestrili jesensko novembrsko soboto in mnogim ostali v prijetnem spominu, kar nam pomeni nagrado in plačilo za ves vložen trud v preteklih letih, saj vse, kar delamo, delamo iz srca.

Ni naključje, da so nam deseto leto delovanja pomagali proslaviti prav nekdanji impolčani. Letos namreč mineva dvajset let od njihovih začetkov in so praznovali tudi oni. Dodaten vzrok za skupno slavlje je bilo dejstvo, da sta se po prenehanju delovanja impolskih folklornikov ustanavljanja Folklorne skupine Zgornja Ložnica lotila njihova najmlajša člana Tadej Smogavec in Simon Javornik ob spodbudah in pomoči Jožice in Andreja Smogavca. Začetki so bili toliko lažji zaradi odločitve članov Folklorne skupine Impol, da novopečenim folklornikom zapustijo kostume. Vsem se iskreno zahvaljujemo.

Kostume smo torej imeli, in to kar tri komplete - za štajerske, gorenjske in prekmurske plesne. Naučiti se je bilo treba le še plesov in kot pravi Štajerci smo se najprej posvetili štajerskim, pozneje še gorenjskim in prekmurskim. Obvladati tako širok spored plesov iz različnih slovenskih pokrajin ni bilo preprosto, saj se med seboj zelo razlikujejo. Vendar nam je z rednimi vajami to uspelo. Vsa leta nam je za vaje dajala streho nad glavo Osnovna šola Pohorskega odreda Slovenska Bistrica - podružnica Zgornja Ložnica. Vodstvu šole, še posebej vodji podružnice v pokoju gospodu Ediju Pogorevcu se za odlično sodelovanje zahvaljujemo in upamo, da se bo nadaljevalo tudi v prihodnje. Marsikdaj, še posebej pred nastopi, so bile potrebne dodatne vaje, ki so potekale zunaj ustaljenih petkovih večerov; tudi ob koncu tedna in med počitnicami.

Poleg rednih petkovih in dodatnih vaj pred nastopi se v zadnjih letih enkrat na leto odpravljamo še na intenzivne tridnevne priprave. Te seveda ne pomenijo le plesnega garanja. Ob resnem delu je to tudi priložnost za druženje,

zabavo in obvezen krst novih članov, ki tako postanejo po njem pravi folklorniki. Tako se vselej vračamo domov polni novih vtisov, prijetnih spominov, bolje plesno podkovani in težko čakajoč na naslednje priprave.

V začetku našega delovanja smo se lahko pohvalili s številčnostjo, saj so bili člani tako osnovnošolci kot srednješolci. Žal je bilo treba zaradi prostorske stiske članstvo zmanjšati. Na podlagi več dejavnikov, med katerimi sta bila velikost kostumov in dejstvo, da imajo osnovnošolci možnost obiskovati folklorno skupino na osnovni šoli, smo postavili spodnjo starostno mejo pri petnajstih letih. Število članov se je z leti spet povečalo in ponovno se lahko pohvalimo s številčnostjo, a na srečo zmanjševanje

tokrat ne bo potrebno. Z letošnjim letom smo namreč krajani Zgornje Ložnice dobili novo večnamensko dvorano, kamor se iz šolskih hodnikov selijo tudi ljubiteljske kulturne dejavnosti.

Poleg številčnosti se lahko pohvalimo z vedno boljšim plesnim znanjem, kar dokazujejo vse pogostejše uvrstitve na medobmočne revije. Prvič nam je uspelo leta 1998 pod mentorstvom Marjana Drea, nato leta 2001 pod mentorstvom Tadeje Belak, pa leta 2003 pod mentorstvom Jožeta Javornika in leta 2004 pod metnorstvom Andreja Flisa.

V našem desetletju so se torej zvrstili štirje mentorji. Od leta 1995 nas je osnov plesa učil Marjan Dreo, ki je bil poprej mentor Folklorni skupini Impol. Nastal je splet štajerskih plesov, s katerim smo se prvič predstavili leta 1996 na območni reviji na Tinju. Do svojega odhoda leta 2000 nas je naučil še prekmurske in gorenjske plesne. Naslednji dve sezoni je bila mentorica Tadeja Belak, ki je bila poleg Simona Javornika in Tadeja Smogavca ena najmlajših članic Folklorne skupine Impol in med prvimi člani Folklorne skupine Zgornja Ložnica. V času, ko nas je kalil še Marjan Dreo, si je Tadeja nabirala dodatne izkušnje, sprva v vrstah Akademске folklorne skupine France Marolt, nato še pri Akademski folklorni skupini Študent, širila svoje znanje na seminarjih in bila tako primeren Marjanov naslednik. V sezoni 2002/2003 je mentorstvo prevzel Jože Javornik. Še eden, ki se je kalil pri Folklorni skupini Impol in še pred tem pri Akademski folklorni skupini Študent. Delo je opravil več kot odlično, saj smo se takrat že tretjič uvrstili na medobmočno revijo.

Zadnji dve sezoni pa svoje korake pilimo pod mentorskim vodstvom Andreja Flisa. Naj omenimo, da tudi Andrej nabira izkušnje pri Akademski folklorni skupini Študent v Mariboru. Pridružil se nam je že na samem začetku, takrat še kot plesalec, in nas enako, kot prejšnji trije men-

Folklorna skupina Zgornja Ložnica na obletnici, november 2004.
Foto: Samo Mikuž.

torji, popeljal do uvrstitve na medobmočno revijo (v sezoni 2003/2004). To leto je intenzivno sodeloval pri pripravah plesalcev in programa za naš veliki dogodek - Folklorni večer ob deseti obletnici Folklorne skupine Zgornja Ložnica. Upamo na še dolgoletno sodelovanje.

V vseh teh letih se je za nami zvrstilo mnogo nastopov, saj smo prisotni ob vseh mogočih priložnostih in nesmiselno bi jih bilo naštevati. Vendar bi želeli posebej poudariti naše gostovanje v tujini.

Na pobudo Jožefa Kvasa, ki že dolga leta živi v Frankfurtu v Nemčiji, je KUD Lojze Avžner prejel povabilo slovenskega kulturno-prosvetnega društva Sava za sodelovanje na slovesnosti ob slovenskem kulturnem prazniku leta 2002. Naši kulturniki so priložnost sprejeli z velikim veseljem in željo po navezovanju novih stikov med društvoma iz Zgornje Ložnice in Frankfurta. Tako se je Andrej Smogavec, predsednik KUD-a Lojze Avžner, dogovoril za nastop dramske in folklorne skupine. Po besedah zdomcev je naš nastop izpolnil vsa pričakovanja, mi pa smo se vrnili domov s prijetnimi spomini nanje, njihovo gostoljubnost in naše gostovanje v tujini. V prihodnje si kot folklorna skupina želimo še kakšnega nastopa v tujini in tam prikazati slovensko kulturno dediščino, hkrati pa navezati nova poznanstva in spoznati nove kraje.

FOLKLORNO DRUŠTVO ŠENTJUR

TANJA GOBEC

Društvo deluje šesto leto. V teh letih smo pripravili veliko aktivnosti. Poleg osnovnega delovanja, ki je namenjeno ohranjanju in poustvarjanju slovenske plesne dediščine, smo ustanovili še "etnološko" sekcijo Rifl in otroško sekcijo Skrinjica.

Naša osnovna dejavnost je ohranjanje in poustvarjanje plesov naših prednikov. Tako smo pod vodstvom Mirka Brložnika pripravili dve odrski postavitvi plesov iz Bele krajine, za katere smo dali izdelati ustrezne kostume za osem plesnih parov. Poleg tega smo pripravili dve odrski postavitvi plesov z našega področja (Kozjansko). Izdelati smo si dali obleke, ki ponazarjajo praznji oblačilni videz kmetov ob koncu 19. stoletja v naši okolici, zato to odrsko postavitev imenujemo splet plesov ob praznjih priložnostih. Druga odrska postavitev predstavlja vzdušje po opravljenem skupnem kmečkem delu in jo izvajamo v oblačilih, ki ponazarjajo vsakdanje (oz. delovno) oblačenje kmečkega človeka. Zadnja odrska postavitev v našem programu prikazuje šege in navade ob rojstvu otroka. V njej se prepletajo izreki, pesmi in ples.

V etnološki sekciji skrbimo za ohranjanje ljudskega izročila pri delu in praznovanju. Tako si vsako leto organiziramo košnjo in trgatve, kjer se poveselimo in poskušamo v sodobnost prenašati elemente kulture in načina življenja preteklosti. Prikaza teh šeg in navad ter drugih del ne organiziramo za širšo javnost, temveč v goste povabimo prijateljske folklorne skupine in izkoristimo te trenutke za skupno druženje in spoznavanje

Folklorna skupina iz Šentjurja na letnem koncertu.
Fotografijo je posredovala Tanja Gobec.

kmečkega življenja. Idejni vodja in organizator te sekcije je Tanja Gobec.

V otroški folklorni skupini se z otroki učimo plesov, igrice, rekov in še marsičesa. Otroci v njej zelo radi sodelujejo, mi pa jih spodbujamo, da med člane skupine in druge širijo vedenje o igrah, pesmih ipd., ki jih spoznavajo od svojih prednikov. Prav tako jim organiziramo nekajdnevne taborne, kjer se intenzivno učijo posamezne odrske postavitve in se seznanjajo z našim izročilom. Naj ne pozabimo omeniti vodje otroške skupine, brez katere otroci ne bi tako vestno sodelovali - to je Nina Gajšek.

V teh letih smo kljub skromnejšemu programu sodelovali na vseh območnih srečanjih folklornih skupin, ki jih je organiziral JSKD in bili prav tako gostje na raznih drugih prireditvah. Svoj program smo pokazali na dveh samostojnih koncertih, društvo je bilo predstavljeno na TV Slovenija v oddaji Izvirni, posamezne teme, s katerimi smo se v preteklih letih ukvarjali, pa so bile predstavljene tudi v oddaji Ljudje in zemlja.

Leta 2001 smo gostili Folklorno skupino Kičevo iz Makedonije, leta 2004 pa smo vrnili obisk skupaj s folklorno skupino iz Dolge Gore. Z daljšimi samostojnimi izvedbami programov smo gostovali v občini Vojnik, v Dortmundu v Nemčiji (tja so nas povabili člani društva Lipa, ki so pretežno slovenskega rodu), v Metliki v Beli krajini ...

Na koncu naj še pridamo, da nam je "folklorni" način druženja kar nekako "zlezel pod kožo", zato sedaj že pripravljamo načrt za prihodnja leta. Odločili smo se za projektno delo, saj smo po drugem našem koncertu (na katerem smo predstavili plese, petje in delo, vezano na izbrano vsebino) doživeli dober odziv pri občinstvu, ki se kljub daljšemu programu ni dolgočasilo.

Folklorna skupina iz Šentjurja na medobmočnem srečanju folklornih skupin v Laškem leta 2003.
Foto: Janez Eržen.

KULTURNO DRUŠTVO BOHINJ IZ BOHINJSKE BISTRICE JE PRAZNOVALO

MARJETA PREŽELJ

Le kdo se drugo soboto v oktobru ni začudil, ko se je v dvorani Kulturnega doma Joža Ažmana v Bohinjski Bistrici zbirala množica Bohinjcev, gostov, staršev, ljubiteljev kulture. Za Kulturno društvo Bohinj je bil to velik praznik. Zaznamovalo je 100-letnico kulturnega delovanja, 50. obletnico delovanja odrasle in 20. obletnico otroške folklorne skupine, 20. obletnico ustanovitve moškega pevskega zbora in 91 let gledališke dejavnosti.

V avli so viseli štirje panoji, ki so na malce igriv način s slikami, zapisi in drugim gradivom na kratko predstavili vsako sekcijo. Kar na tleh so ležali gledališki ženski kostum, moška pevska obleka ter ženska in moška "gorenjska narodna noša". Na drugi strani so stali panoji, ki so prikazovali delovanje otroške skupine, saj smo lahko še posebej ponosni, da v društvu tako pridno sodelujejo tudi otroci. Avla je bila polna in odrska postavitev srednje otroške skupine, ki je na svojevrsten način vključevala pastirske palice, je požela velik aplavz. In že je bilo na vrsti slavnostno odprtje razstave in povabilo na slavnostno prireditev v dvorano kulturnega doma. Igralec Samo je z monologom iz gledališke igre Otroka reke začel slavnostne trenutke. Tudi lučkar je imel pomembno vlogo pri tem.

Napovedovalka Nežka Košnik je k slavnostnemu govoru povabila predstavnika občine Bohinj, podžupana Marjana Ravnika, ki je najprej predstavil zgodovino društva, sekcije pa pohvalil za njihovo požrtvovalno delo. "V času, ko najpogosteje slišimo besede "saj ni časa", je prizadevanje tistih, ki znajo in zmorejo to preseči, še toliko bolj vredno," je poudaril. "V vašem delu sta srce in duša, /.../ v vsak izdelek položi prav vsak od vas del sebe, in to tisti, ki vas spremljamo, lahko opazimo." Zaželel nam je veliko uspeha z željo, naj tudi naprej ostanemo zgled mlajšim generacijam. Niko Rupel, predsednik Sveta Območne izpostave JSKD Radovljica in predstavnik Zveze kulturnih društev Bled-Bohinj-Radovljica, je v pozdravnih besedah poudaril, da brez zagnanih posameznikov, ki so bili nosilci dejavnosti, tako visokih obletnic ne bi praznovali. Zdaj aktivnim članom in sekcijam pa je čestital osebnostno, saj jim je izročal priznanja Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti, ki so bila podeljena kot nagrada za delovanje v društvu. V imenu Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti (JSKD) je g. Mirko Ramovš Kulturnemu društvu Bohinj predal republiško

jubilejno priznanje ob 100-letnici društvene dejavnosti oz. za pomemben prispevek na področju ljubiteljske kulturne dejavnosti. Zaželel nam je, da bi tako dobro delali še naprej, ker pa je strokovnjak na področju plesne dediščine, je še posebej čestital otroški in odrasli folklorni skupini.

Da je prireditev dobila pravo podobo, je zasluga sekcij, ki so se vsaka na svoj način predstavile v sijaju. Dolgoletno delo vsake skupine se obrestuje, kar se je pokazalo tudi v teh kratkih, a žara polnih predstavitvah. Moški pevski zbor je zapel različne pesmi, vesele, žalostne, pivske, ljubezenske, tako kot znajo le naši pevci. "Pridte, pridte, sej smo prov pršli," so se napovedali najmlajši simpatični folklorniki pastirčki s svojimi igrami, s spletom plesom ta poskočna, Janez z majoliko in mrzulin pa so veselo priplesali folklorniki mladinske skupine. Lepo je bilo videti toliko mladih in veselih obrazov na odru, saj so dobro razgrel gledalce. Odrasla folklorna skupina je obudila splet gorenjskih plesov, s katerim se je uvrstila na državno srečanje pred tremi leti. Folklornike so prišli pozdravit in jim čestitat tudi prijatelji iz Rossega iz Avstrije, iz Srednje vasi, z Bleda in Hrušice. S kolažem odlomkov iz različnih gledaliških iger, s pokritjem odra z lističi vrtnic na pesem Wonderful world in z lutkami zajčki, ki so nam zaželeli lahko noč, so prireditev sklenili igralci. Praznovanje pa se še ni končalo. V avli je osebje penziona Tripič skrbelo, da nismo bili lačni in žejni, vsi "muzkontarji" obeh folklornih skupin pa, da je bilo veselo.

Ko se je pripravljalni odbor, sestavljen posebej za to praznovanje, ki se mu je pozneje pridružil še izvršni odbor, prvič sestal, so se začele porajati različne ideje, tudi marsikatero nesoglasje, in za trenutek sem se prestrašila, da je aktivnost naših sekcij preveč različna in se mogoče ne bomo ujeli. Pa sem se na srečo zmotila. Z dobro voljo smo rešili vse. Kmalu sem postala ponosna na ekipo, sestavljeno iz predstavnikov različnih sekcij, a enotno v požrtvovalnosti za ohranitev vrednot kulture. Hvala ji, da smo se tega praznovanja mogli lotiti skupaj, in upam, da so bili tako zadovoljni tudi drugi. Upam, da bodo še priložnosti, ko bodo sekcije spet sodelovale. Posebej hvala Dragici Cvetrežnik za režijo prireditve, Klemenu Langusu in Iztoku Šosteriču za postavitev razstave, Nežki Košnik, Vikiju Mencingerju, Mariji Rabič, Jožetu Arhu, Francu Repincu, Nataši Stare, Anici Bajt, Stanki Zupan, Borutu Selanu pa tudi vsem drugim v odboru ter vsem članom, ki so kakor koli sodelovali.

Hvala tudi vsem, ki nas podpirate, predvsem pa sorodnikom, prijateljem in bivšim članom, ker nas razumete. In nenazadnje najlepša hvala vsem, ki ste nas finančno in materialno podprli, da smo prireditev lahko izpeljali.

Folklorna skupina iz Bohinjske Bistrice pri izvajanju gorenjskih plesov na območnem srečanju folklornih skupin na Bledu leta 2003.
Foto: Janez Eržen.

PRIPOVED, PESEM IN PLES SO SI PODALI ROKE

Večer prikaza ljudskega izročila v Bohinjski Bistrici z AFS France Marolt iz Ljubljane in domačo folklorno skupino

MATEJA TOMAŠIČ

Sončnega sobotnega popoldneva, bilo je 23. aprila, je bilo pred kulturnim domom Joža Ažman v Bohinjski Bistrici precej živahno. Na domačem odru se je namreč obetal večer ljudskih plesov in pesmi v izvedbi Akademске folklorne skupine France Marolt Študentske organizacije Univerze v Ljubljani ter Otroške in Odrasle folklorne skupine Bohinj Kulturnega društva Bohinj-Bohinjska Bistrica. Še preden je prispel poln avtobus muzikantov in plesalcev iz Ljubljane, so člani Odrasle folklorne skupine Bohinj, ki so organizirali koncert, pripravili dvorano in v avli postavili panoje s fotografijami nastopajočih folklornih skupin.

V popoldanskih urah so imele skupine najprej generalko, nato pa se je vse več nastopajočih, polnih pričakovanja, že sprehajalo v pisanih "nošah". Bohinjci, gostje, starši nastopajočih in drugi ljubitelji plesne dediščine so se začeli stekati v pričakovanja polno dvorano. Kmalu so se reflektorji usmerili na oder, od koder je zbrane nagovorila Marjeta Preželj, predsednica Kulturnega društva Bohinj, strokovna voditeljica bohinjske odrasle folklorne skupine in članica AFS France Marolt, ki je bila tudi zaslužna za organizacijo večera ob praznovanju 100-letnice bohinjskega predora: "Kot so pred 100 leti blizu tega kulturnega doma prebili bohinjski železniški predor, ki je omogočil ljudem potovanje v kraje onstran gora, v neznane pokrajine, tako bomo nocoj na tem odru potovali skozi različne kraje, nekaterim bolj znane, drugim neznane pokrajine slovenskega ljudskega plesa."

Na črnem odru z rjavo rdečim ozadjem so se najprej simpatično predstavili člani bohinjske otroške folklorne skupine Pastirčki, ki so povezali otroške igre s plesom. Srednja otroška skupina je s pomočjo pastirskih palic zaplesala rašplo, mladinska pa štajeriše. Osrednji del programa je bila delna ponovitev letnega koncerta Akademске folklorne skupine France Marolt. Zaplesali so plese iz Razkrižja, Bele krajine, Rezije, Porabja ter okolice Ljubljane. Program je s svojo pripovedjo o plesih, njihovem nastanku in spomini povezoval Mirko Ramovš, umetniški vodja, ki letos praznuje 50-letnico članstva in 40-letnico vodenja skupine in je priznan slovenski etnoko-reolog. Ob jubileju mu je skupina posvetila letošnji letni koncert z naslovom *Dulcis ex labore fructus* (Sladák je dela sad). V Bohinju so koncert ponovili v prirejani obliki.

Občinstvo v dokaj polni dvorani je na začetku bolj umirjeno spremljalo program, tako da je ena od maroltovk v zakulisju potožila, da je v Bohinju bolj "mrtva publika". Marjeta, ki se je iz "razkriške noše" hitela preoblačiti v gorenjsko, jo je optimistično potolažila, naj še malo počaka, da se bodo gledalci razživeli. In niso je pustili na cedilu. Že pri tretjem, z zanosom odplesanem maroltovskem nastopu so s ploskanjem spremljali nastopajoče, tako da so pozneje nekateri maroltovci prijetno presenečeni ugotavljali, da na nastopih še niso doživeli, da bi gledalci ploskali po vsaki zapeti pesmici in tudi med posameznimi plesi. Saj so si to tudi zaslužili.

Tudi nastop domačih folklornikov, članov odrasle skupine iz Bohinja je občinstvo sprejelo z bučnim ploskanjem, tudi zato, ker je Mirko Ramovš pred njihovim nastopom poudaril pomen folklornih skupin, ki na domačih tleh gojijo svojo kulturo, in da je po pomenu povsem enakovredna skupini France Marolt. Zaplesali so splet domačih gorenjskih plesov. Večer so pripeljali do konca plesalci AFS France Marolt s plesi iz okolice Ljubljane. Ob bučnem aplavzu, ki muzikantom sploh ni dopustil nadaljevanja igranja, so ob koncu vsi nastopajoči, zbrani na odru (bilo jih je okrog 120), skupaj zapeli pesem *Nocoj* je ena luštna noč, pridružili so se jim tudi glasovi iz občinstva, Marjeta pa se jim je v imenu vseh nastopajočih zahvalila in poslovila. Ob koncu so Mirku domači folklorniki za njegov jubilej podarili gorjuško čedro - pipo, ki jo je prispevala Lokalna turistična organizacija Bohinj. Darila je bil zelo vesel. Koncertu je sledil družabni večer, ki so se ga udeležili člani obeh skupin. Druženje, ki je trajalo do zgodnjih jutranjih ur, so začinili z igranjem, petjem, plesom ter cvičkom in pivom.

Pobudo za koncert AFS France Marolt v Bohinju je dal Matija Markič, strokovni vodja Folklorne skupine Triglav iz Srednje vasi ter dolgoletni član Akademске folklorne skupine France Marolt ŠOU iz Ljubljane.

Zahvala velja vsem, ki so omogočili izvedbo tega koncerta: Matiji Markiču, Klemenu Langusu, članom odrasle FS Bohinj, Vikiju Mencingerju ter sofinancerjem: Lokalni turistični organizaciji Bohinj, Ministrstvu za kulturo RS, Občini Bohinj ter Odrasli FS Bohinj. Čestitke in posebna zahvala pa vsem nastopajočim: Otroški folklorni skupini Bohinj, Odrasli folklorni skupini Bohinj, Akademski folklorni skupini France Marolt ter še posebej Mirku Ramovšu. S plesom in predstavitvijo tradicije različnih regij so folklorniki predstavili različnost in hkrati povezanost slovenskih pokrajin in tako na svoj način proslavili 100-letnico odprtja bohinjskega predora. Na koncertu je bilo zato pričakovati več domačinov, ki bi s svojo navzočnostjo podprli folklorno dejavnost v svojem kraju in pokazali, da so nanjo ponosni.

OTROŠKA FOLKLORNA SKUPINA KRES V TURČIJI

MAJDA NEMANIČ

Otroška folklorna skupina Kres iz Novega mesta se je na podlagi povabila, prejetega prek veleposlaništva Republike Slovenije v Turčiji in Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti, udeležila največjega turškega otroškega festivala v Istanbulu. Njegov temeljni cilj je bil druženje otrok, na njem pa so sodelovale plesne, pevske in folklorne skupine iz 53 držav sveta. Festival je potekal od 16. do 26. aprila 2005 in je sovpadal s praznikom nekdanjega turškega voditelja Atatürka, 23. aprila.

Povabilo na festival smo prejeli novembra 2004, v začetku decembra pa začeli s prvimi resnimi pogovori, s pripravo organizacije in izvedbe zahtevnega projekta. Pri delu je bilo aktivno celotno vodstvo Folklornega društva Kres, sodelovali pa so tudi starši otrok, ki so v decembru s podpisom pristali, da njihov otrok odide na festival.

V začetku januarja smo organizatorju (Radio-televizija Turčija) poslali dokončno pisno prijavo za sodelovanje, konec meseca pa prejeli pisno potrditev, da smo na festival sprejeti kot predstavniki Slovenije. Na pot smo se odpravili z avtobusom, v Turčijo pa je odšlo 20 otrok in štirje odrasli, ki smo poskrbeli za tehnične podrobnosti in program.

Štiriindvajseturna vožnja nas ni tako utrudila, da ne bi v Istanbul prišli vznemirjeni in polni pričakovanj. Sprejeli so nas učenci in njihovi starši - gostitelji, ki so skupaj z vodiči skrbeli za naše dobro počutje. Otroci so spali pri družinah, odrasli pa smo bili nastanjeni v hotelu.

Otroška folklorna skupina Kres v pripravah na parado.

Dogajanje v vseh naslednjih dneh je bilo zelo pestro in zanimivo. Že prvi dan smo se udeležili povorke po mestnih ulicah, nastopali smo v mestnih parkih, šolah, sprejeli so nas pri generalnem direktorju in organizatorju festivala, pripravili so nam sprejem pri predsedniku vlade Republike Turčije in pri predsedniku Velike narodne skupščine.

Osrednja prireditev, ki jo je neposredno prenašala turška nacionalna televizija, je potekala v Mamara Education Institution 23. aprila - na spominski dan Atatürka. Generalka nanjo je potekala ves prejšnji dan, prireditev pa je bila dolga 4 ure.

Poleg omenjenega smo imeli v Turčiji še obilo priložnosti za spoznavanje narave in kulture. Ogledali smo si Top Kapi, Hagijo Sofijo, Modro mošejo, baziliko z izvirov vode pa tudi različne muzeje, se potepali po trgovinah ipd.

Vsekakor se gostiteljem lahko zahvalimo za prijetno bivanje in za pozornost, ki so jo posvetili naši skupin in s tem Sloveniji. Zahvala velja tudi vsem nastopajočim in njihovim staršem, sodelavcem in drugim za spodbudo in pomoč pri delu.

Člani Otroške folklorne skupine Kres, ki so gostovali v Turčiji.

OTROŠKA FOLKLORNA SKUPINA BREZNICA PRAZNOVALA 10. OBLETNICO

METKA KNIFIC

Otroška folklorna skupina Breznica je ob koncu leta 2004 s prireditvijo "Pot nas vodi iz roda v rod" zaznamovala svojo deseto obletnico delovanja. V uro in pol trajajočem programu, ki ga je v govorjeni in peti besedi povezovala Ljuba Jenče, si je bilo mogoče ogledati sedem odrskih postavitvev, v njih pa so člani treh starostnih skupin predstavili sodobne interpretacije utrinkov družabnega življenja otrok na Gorenjskem v preteklosti. Koncert v kulturnem domu na Breznici je bil zelo dobro obiskan, nastopajoči (in zlasti vodje) pa so bili veseli lepega odziva.

Otroška folklorna skupina Breznica je proslavo obletnice zasnovala že v začetku leta 2004. Iz bogate zakladnice slovenskega ljudskega izročila je izbrala dogodke, ki jih lahko povežemo s potovanjem ljudi (tudi otrok) iz kraja v kraj. Za predstavitev na večeru je izbrala motive potovanj, ki jih je bilo mogoče povezati z otroškim izročilom in ljudskim plesom. Nekatere odrske postavitve so bile vzete iz programa, ki ga je skupina ustvarila v svojem desetletnem

obdobju, druge pa so bile postavljene povsem na novo. Celoten program je pripravila ga. Malči Možina, umetniška voditeljica Otroške folklorne skupine Breznica, ki je ob tej priložnosti za posebne dosežke na področju folklorne dejavnosti prejela Maroltovo listino.

Otroci so na koncertu prejeli tudi društvena priznanja za večletno delovanje v skupini. Treba je povedati, da je bila skupina v letih delovanja kar osemkrat izbrana na državno srečanje, da je gostovala v Avstriji, na Češkem, v Turčiji ... ter da kljub dejstvu, da gre za otroško folklorno skupino, sodi med vidnejše ljubiteljske skupine v občini Žirovnica. Stalno izobraževanje njenih članov in vodij ter zbiranje in prebiranje raznovrstne literature je obrodilo sadove, kakršnih bi si želela vsaka otroška folklorna skupina.

Pred desetimi leti je v skupini začela plesati, peti, igrati ... le peščica otrok, z leti pa se je število stalno povečevalo, tako da danes skupina šteje okrog 50 članov. Ob umetniški voditeljici Malči Možina s skupinami delajo Maruša Stres, Katja Pavlič in Jure Knavs. Maruša in Jure sta pri skupini že od vsega začetka.

V septembru se starejša otroška folklorna skupina Breznica odpravlja na mednarodni otroški folklorni festival v Vojvodino, v mesto Subotica. Tam bo obiskovalcem predstavila posamezne dele programa, ki ga je bilo mogoče videti na obletnici, in seveda novo odrsko postavitvev, ki je nastala v zadnji sezoni.

Otroška folklorna skupina Breznica na koncertu.
Foto: Klemen Štefelin

3. FOLKLORNI FESTIVAL SREDOZEMSKIH DRŽAV - MIFF 2005

BORUT LUŠA

V juliju 2005 je Folklorno društvo Val Piran organiziralo 3. mednarodni folklorni festival sredozemskih držav, ki je potekal od 7. 7. do 10. 7. 2005.

Na Trgu prvega maja v Piranu so se v četrtek 7. julija s plesi, glasbo ter petjem predstavile skupine: Menhir - Qala Folk group z Malte, Rancho folkloristico Quaios s Portugalske in domača Folklorna skupina Val iz Pirana. Na sami prireditvi, ki je potekala na prostem, so skupine prikazale tudi značilne jedi iz svoje pokrajine in na koncu priredile delavnico, kjer so se lahko gledalci ter člani skupin naučili po dva do tri plese, izvirajoče iz držav udeleženk.

V petek se je dogajanje zaradi slabe vremenske napovedi preselilo s Tartinijevega trga v Gledališče Tartini, kjer so se že zgoraj omenjene skupine s 30-minutnim programom plesov in pesmi predstavile pred polno dvorano.

Folklorna skupina iz Portugalske na Miffu. Foto: Boris Šušmak.

V sobotnem večeru, ki smo ga poimenovali Miff zlati večer, je sodelovalo največ povabljenih gostujočih skupin. Prireditev je potekala v Avditoriju v Portorožu, pred samim nastopom pa so skupine priredile mimohod po glavni cesti v Portorožu.

Sodelujoče folklorne skupine:

1. Menhir - Qala Folk group, Malta,
2. Folklorno društvo Val Piran, Slovenija,

Folklorna skupina iz Malte na Miffu. Foto: Boris Šušmak.

3. Gruppo Folcloristico Danzerini di Lucinico, Italija,
4. KUD Franc Ilec Loka-Rošnja, Slovenija,
5. Rancho folcloristico Quiaios, Portugalska.

Skupina iz Malte je ime dobila po prosto stoječem kamnu, ki so ga našli v njihovem kraju. Nastala je leta 2003, potem ko se je skupina glasbenikov udeležila tamkajšnjega karnevala. Veliko nastopajo v turistične namene in s svojim izročilom seznanjajo ljudi v restavracijah in hotelih. Na naš festival so prišli s 26-člansko ekipo: 18 plesalk, dva pevca in šestčlanska glasbena zasedba, ki jo sestavljajo harmonika, kitare in tamburice.

Folklorna skupina Val iz Pirana se je v sobotnem večeru predstavila z odrsko postavitvijo tržaških plesov (stu ljudi, deklica podaj roko, šaltin in mazurka) z naslovom Vasovanje. Plesalci so občinstvo navdušili s sproščenostjo in eleganco.

Folklorna skupina iz Italije se je predstavila s furlanskimi plesi. Sestavlja jo 8 mladih plesnih parov in 4 godci. Zaplesali so ples friulano, ki so ga plesali tako na dvorih kot na šagrah, tira e mola, živahen ples, ki je obudil praznovanje revnih ljudi in njihovo veselje, ter ciclamin, ples, ki je bil kot nekakšen klic zelenju in cvetju, značilen za vaške šagre na začetku pomladi. Skupina je bila zelo usklajena, nasmejana in elegantna.

Slovenska folklorna skupina KUD Franc Ilec Loka-Rošnja se je predstavila s prikazom svatbe na vzhodnem Štajerskem. Zaplesali so nam ceperle, šotiš polke in ples z metlo,

vnesli pa tudi lik bika. Skupina nas je navdušila predvsem s plesnimi igrami, ki so ponekod še danes ohranjene (nošenje kozarca na čelu, vrtenje pod robčkom ...).

Skupina Rancho folcloristico Quiaios iz Portugalske je bila ustanovljena daljnega leta 1956, torej deluje že skoraj 50 let. V Piran so prišli s 25-člansko ekipo, ki so jo sestavljali plesalci in 4 glasbeniki z različnimi vrstami brenkal in bobnom. V sobotnem večeru je skupina zaplesala ribiške plesne svojih krajev, ki se nahajajo tik ob Atlantskem oceanu. Oblečeni so bili v preprosta oblačila, večina je bila bosih. Prikazali so nam veselje in sproščenost po napornem ribolovu.

Festival smo končali s podelitvijo plaket festivala ter prijetnim druženjem do jutranjih ur. V nedeljo, 10. julija, je organizator v Sečovljah zaradi tehničnih težav žal odpovedal šagro (vaško veselico), na kateri naj bi še enkrat nastopile skupine z Malte, Portugalske in domača Folklorna skupina Val iz Pirana. Kot nadomestilo smo članom skupin z Malte in Portugalske pripravili krajši izlet v Postojnsko jamo in jim pokazali drobec Slovenije.

Miff Piran 2005 se je torej uradno končal v soboto, 9. julija, Folklorno društvo Val pa se že pripravlja na Miff 2006. Naslednje leto bo društvo praznovalo tudi 45. obletnico delovanja, torej se bomo valovci še posebej potrudili.

GOSTOVANJE FOLKLORNEGA DRUŠTVA LANCOVA VAS NA POLJSKEM

JANKO JERENKO

Člani Folklornega društva Lancova vas smo se udeležili velikega mednarodnega folklornega festivala, ki se je na Poljskem odvijal od 30. julija do 8. avgusta 2005. Na njem je nastopalo 22 tujih in 88 domačih folklornih skupin. Prireditve in nastopi so potekale v več mestih (Szczyrk, Zywiec, Oswiecim, Bielsko-Biala, Wisla, Makow Podhalanski, Milowce), na Poljsko pa nas je povabila direktorica celotnega festivala, s katero smo se spoznali na lanskoletnem gostovanju v Zakopanih.

Za letošnje gostovanje smo po zahtevah organizatorjev pripravili program, dolg 45 minut. Predstavili smo ga na osmih prizoriščih, poleg tega smo nastopili še enkrat s 30-minutnim programom, naši godci pa so imeli dodatno še 3 individualne nastope v dolžini 30 minut. Na sklepni prireditvi smo se predstavili z 10-minutnim izbranim programom.

V našem programu smo gledalcem predstavili plese, pesmi, šege in navade iz Lancove vasi in okolice. Začeli smo z gasilsko veselico, na kateri sta se "restanta" zaljubila in ju je zato bilo treba oženiti. Sledila je gostija, na kateri se je pelo, plesalo, prikazovale so se tudi razne zanimive in smešne igre ("maškor", "dohtar", igri za ženina in nevesto). Organizatorji, gledalci in tudi strokovna komisija so bili nad nami nadvse prijetno presenečeni. Po vsakem nastopu so sledile pohvale, ki so samo še potrjevale našo pravilno izbiro programa. Po mnenju direktorice festivala, s katero smo se sestali zadnji dan, smo bili člani Folklornega društva Lancova vas ter skupini iz Slovaške in Hrvaške pri tekmovalni žiriji enakovredni kandidati za prvo nagrado - grand prix. Žirija se je odločila za Hrvaško, mi pa smo bili izredno veseli nagrade za izvirno koncepcijo programa, ki predstavlja naravno vzdušje zabave, in za skrb za tradicionalni značaj izvedbe - tako je zapisano na priznanju.

Organizatorje lahko pohvalimo, da so nam zagotavljali zelo dobre razmere nastopanja (veliki odri, dobra osvetlitev in ozvočenje, garderobe v bližini odrov). Po desetih dneh smo se od njih poslovili prijetno utrujeni, predvsem pa zadovoljni, saj smo slovensko plesno in drugo izročilo Poljakom in tudi drugim približali na tradicionalen način, ki je na tako velikih festivalih vse redkejši. Žal, saj je bila taka predstavitev zelo dobro sprejeta pri gledalcih, organizatorjih in tudi strokovni žiriji.

Želimo si še več takšnih predstavitev slovenske folklore.

Folklorno društvo Lancova vas.

IZOBRAŽEVANJA JSKD V SEZONI 2004/2005

Katarina Šetinc pri učenju istrskih pesmi.
Dobro polje, november 2004.
Foto: Janez Eržen.

NADALJEVALNI SEMINAR ZA VODJE ODRASLIH FOLKLORNIH SKUPIN:

LJUDSKI PLESI DOLENJSKE IN NOTRANJSKE

Na terenu zbrano gradivo o slovenskih ljudskih plesih je vodjem folklornih skupin večinoma dostopno v knjižni obliki, za posamezna območja na Slovenskem pa je Televizija Slovenija v preteklih desetletjih posnela kar nekaj oddaj z naslovom Slovenski ljudski plesi.

Spoznavanje ljudskega plesa le na podlagi prebiranja literature in gledanja televizijskih oddaj ustvarjalcem na področju folklorne dejavnosti ne omogoča temeljitega obvladanja stilnih in drugih posebnosti in ravno zaradi tega v okviru nadaljevalnih seminarjev pri JSKD pripravljamo posebna izobraževanja, ki zainteresiranim omogočajo natančnejše seznanjanje s plesno dediščino. Eno od takih izobraževanj je od petka, 22., do nedelje, 24. oktobra 2004, poteklo v Dijaškem domu Novo mesto, kjer so udeleženci izpopolnjevali poznavanje ljudskih plesov Dolenjske in Notranjske.

Udeležilo se ga je nekaj več kot 40 vodij folklornih skupin, ki v svoje programe vključujejo ljudske plesne, zapisane na Dolenjskem in Notranjskem, ali pa nameravajo odrske postavitve z vključevanjem tovrstne plesne dediščine šele pripraviti. Seminar je zaradi dodatnih aktivnosti v petek zvečer (predstavitev poustvarjanja plesne dediščine v Folklornem društvu Kres z Branko Moškon) in soboto zvečer (poizkusi izdelave odrskih postavitve) ponudil udeležencem nekoliko širše znanje, kot je sicer na nadaljevalnih seminarjih v navadi. Osrednji del seminarja je ob korepeticiji Saše Galeta vodil Mirko Ramovš, ki je za udeležence seminarja pripravil tudi obsežno dodatno gradivo (melodije in kinetograme neobjavljenih ljudskih plesov).

PETJE LJUDSKIH PESMI

LJUDSKA PESEM V OBROBNIH SLOVENSKIH POKRAJINAH: UČENJE PESMI IZ ISTRE, REZIJE IN BELE KRAJINE

V okviru državnega srečanja pevcev ljudskih pesmi in godcev ljudskih viž Pevci nam pojejo, godci pa godejo je v soboto 6. novembra 2004 na Vidmu v Dobropoljski dolini potekal seminar, namenjen poustvarjalcem slovenske pevske dediščine. Nekaj manj kot petdesetim udeležencem so Manca Habjanič Gaberšek, Alenka Trampuš Bakija in Katarina Šetinc predstavljale ljudske pesmi, ki so bile napisane v odročnejših predelih. V prvem delu so na kratko predstavile petje v obrobni slovenskih pokrajinah, potem pa v manjših skupinah (12-16 udeležencev) učile pesmi ter na koncu poskrbele za skupno petje vseh udeležencev. Program, ki so si ga voditeljice zadale, je bil dokaj zahteven in obilen. Predstavljale so predvsem posebnosti (drugačne lestvice, dokaj zapletena besedila ...), s čimer so ustregle predvsem dobrim pevcem in vodjem, manj pa takim, ki intenzivnega učenja niso najbolj večji.

GODČEVSTVO NA SLOVENSKEM:

PREPROSTA GLASBILA V OTROŠKIH IN ODRASLIH FOLKLORNIH SKUPINAH: PREDSTAVITEV POSAMEZNIH PREPROSTIH GLASBIL (PIŠČALI, ROPOTULJE, TRSTENKE, ŽVEGLE ...)

Sočasno s seminarjem petja ljudskih pesmi je potekal tudi seminar, namenjen poustvarjalcem ljudskih viž, ki se ga je udeležilo dvajset inštrumentalistov in vodij (predvsem otroških) folklornih skupin. Tomaž Rauch je predstavil napovedano temo in skušal spodbuditi prisotne, da bi se v prihodnosti lotevali tudi tega področja, ki je po mnenju mnogih v folklornih skupinah povsem premalo izkoriščeno. Pri predavanju je bil navzoč dr. Bruno Ravnikar, ki je s tehtnimi opombami ustvarjal prijetno vzdušje in pomagal pri razjasnitvah nekaterih pojavov. Na

Predstavitve igranja na violinske citre v okviru predavanja Tomaža Raucha. Dobro polje, november 2004.
Foto: Janez Eržen.

seminar je slednji povabil vnukinjo znanega citrarja Zajca iz Vidma, ki je na veselje vseh predstavila igranje na violinske citre.

★ POSVET S STROKOVNIMI SPREMLJEVALCI OTROŠKIH FOLKLORNIH SKUPIN

V sejni sobi JSKD na Štefanovi ulici 5 v Ljubljani je v petek, 21. 1. 2005, ob 17. uri potekal posvet s strokovnimi spremljevalci srečanj otroških folklornih skupin. Na njem so trisotpenjski sistem selekcije obravnavali Nežka Lubej, Malči Možina, Neva Kovačič, Branko Fuchs, Mateja Urbiha, Mojca Lepej in Bojan Knific ter sprejeli temeljne smernice razvoja otroških folklornih skupin. Na posvetu je beseda tekla o vlogi strokovnih spremljevalcev na območnih in medobmočnih srečanjih, sprejeta pa so bila sledeča stališča:

1. Strokovni spremljevalec naj ima po vsakem končanem območnem ali medobmočnem srečanju z vodji skupin razgovor, na katerem naj spregovori nekaj besed o vidnih programih. Na razgovor naj bodo vabljeni vodje skupin, ki so nastopale; avtorji predstavljenih odrskih postavitev; člani, za katere menimo, da bi v prihodnje lahko postali vodje skupin; vodje skupin, ki na srečanju niso sodelovale (iz drugih območij, gostje ...).
2. Vsa območna srečanja, ki sodijo pod eno medobmočje, naj spremlja isti strokovni spremljevalec, skupine pa naj izbira glede na kakovost prikazanega programa.
3. Pri ovrednotenju prikazanih programov mora strokovni spremljevalec upoštevati starostno strukturo v posameznih skupinah in na podlagi te podatki analizo vidnega programa. V analizi upošteva različne elemente, ki odrske postavitev sestavljajo, na izbor za višjo stopnjo pa odloča predvsem ustreznost sestave programa in kakovost izvedbe. Pri sestavi programa naj strokovni spremljevalec upošteva: ustreznost dolžine odrske postavitve; ustreznost vsebinskega okvira glede

na starostno strukturo; ustreznost izbora iger, izštevank ...; ustreznost izbora plesov, (glede na starost, plesne zmožnosti ...); ustreznost izbora pevskega programa; ustreznost glasbene spremljave in priredbe; logičnost povezave med posameznimi elementi ter ustvarjalnost. Upošteva naj, da je naloga otroških folklornih skupin predvsem poustvarjanje otroškega izročila, ki je zaradi spodbujanja gibne vzgoje lahko povezan s prirejenim ljudskim plesom odraslih. Pri izvedbi programa mora biti strokovni spremljevalec pozoren na razumljivost iger, besedil; natančnost izvedbe plesnih elementov (uigranost, uplesanost ...); kakovost vokalne in instrumentalne izvedbe; obvladovanje prostora in ustreznost interpretacije (doživeto izvajanje ...). Pri oblačilih nastopajočih mora biti pozoren na skladnost v kostumski podobi (čas, kraj, socialni sloj, priložnost ...); analizirati mora ustreznost materialov, izdelave, krojenja ... in ovrednotiti celoten odrski videz ter odnos do odrske preobleke (urejenost, vedenje ...).

Dokaj natančno opisana merila za ovrednotenje programov, ki se predstavljajo na srečanjih, nalagajo strokovnim spremljevalcem upoštevanje vseh členov odrskega nastopa folklorne skupine. Na razgovorih po srečanjih je zaradi časovne omejitve nemogoče spregovoriti o vsem, zato strokovnim spremljevalcem priporočamo, da na razgovoru posameznim perečim temam posvetijo večjo pozornost.

Poseben posvet za izbrane strokovne spremljevalce otroških folklornih skupin je bil tokrat pripravljen prvič. (Lansko leto smo se strokovni spremljevalci srečanj odraslih in otroških skupin sestali na posvetu skupaj s strokovnimi spremljevalci srečanj pevcev in godcev.) Prepričani smo, da odkrit pogovor ljudi, ki spremljajo in usmerjajo razvoj folklornih skupin, vodi k skupnemu cilju - kakovostni in količinski rasti otroških folklornih skupin.

★ POSVET S STROKOVNIMI SPREMLJEVALCI ODRASLIH FOLKLORNIH SKUPIN

Z namenom, da bi uskladili merila za ovrednotenje programov odraslih folklornih skupin in začrtali jasno pot razvoju folklorne dejavnosti, smo v dijaškem domu v Novem mestu v soboto, 29. 1. 2005, pripravili posvet, ki sta ga vodila Mirko Ramovš in Bojan Knific, na njem pa so sodelovali še letošnji strokovni spremljevalci območnih srečanj odraslih folklornih skupin, in sicer dr. Bruno Ravnikar, Vasja Samec, Mojca Lepej, Nežka Lubej, Branka Moškon in Neva Trampuš. Sistem izbora je enak kot pri otroških folklornih skupinah (glej zgoraj), podobna pa so tudi merila za ovrednotenje programov. Strokovni spremljevalec naj pri analizi upošteva sledeče: ustreznost dolžine odrske postavitve (priporočljivo 7 do 9 minut); ustreznost vsebinskega okvira glede na starostno strukturo (program naj bo prilagojen članom, ki v skupini nastopajo; programi skupin, ki imajo "mlade" plesalce, se lahko bistveno razlikujejo od programov skupin, ki imajo

starostno mešano strukturo in od t. i. upokojenskih, veteranskih skupin ipd.); ustreznost izbora plesov (glede na starost, plesne zmožnosti, pokrajinsko pripadnost ...); ustreznost izbora pevskega programa (glede na vsebino ...); ustreznost glasbene spremljave, priredbe (njena prilagojenost vsebini; času, ki se prikazuje; kraju, kjer naj bi se odrska postavitve odvijala ...); logičnost povezave med posameznimi elementi ipd.; ustvarjalnost (ki bi jo morda morali postaviti na prvo mesto). Pri izvedbi programa naj strokovni spremljevalec ovrednoti razumljivost prikazanega programa; natančnost izvedbe plesnih elementov (uigranost, uplesanost ...); skladnost plesov, glasbe in petja; kakovost vokalne in inštrumentalne izvedbe (spodbujajo se večglasno petje, petje brez glasbene spremljave; igranje basa na lok, odmikanje od vzorcev igranja, ki prihajajo iz narodno-zabavne glasbe ...); obvladovanje prostora; ustreznost interpretacije (doživeto izvajanje ...). Pri kostumski podobi naj se enako kot pri otroških folklornih skupinah upošteva skladnost z vsebino (čas, kraj, socialni sloj, priložnost ...); ustreznost materialov, izdelave, krojenja ...; in celoten vtis (odnos do kostumov, urejenost, vedenje ...).

Poleg tega so bile na posvetu sprejete sledeče stvarne usmeritve za odrasle folklorne skupine:

- Ne podpiramo oblikovnega spreminjanja ljudskih plesov. Skupine je treba spodbujati, da poskušajo ples postavljati na oder v obliki, kot so bili zapisani in so objavljeni v strokovnih publikacijah (če so že bili objavljeni), sicer pa tako, kot so bili "najdeni" na terenu. Spremembe so dopustljive v primerih, da gre za vsebinsko (sporočilno) nadgradnjo odrske postavitve. Sporočilnost naj bo postavljena pred estetiko.
- Podpiramo ustvarjanje različnih odrskih postavitve. Vanje so: a) lahko združeni le plesi; b) lahko jim je dodana pesem, igra ...; c) lahko so povezane s šegami in navadami; č) lahko je ljudsko izročilo (ples, pesem, glasba, igra ...) vzeto le kot motiv za sporočanje novih, s preteklostjo povezanih vsebin. Višje je mogoče ovrednotiti odrske postavitve, ki imajo visoko sporočilno vrednost (saj je izdelava takih bistveno zahtevnejša), ne zanemarjajo pa se tudi izrazito plesne postavitve, v

katerih je kakovostno poustvarjeno naše plesno izročilo. Pri izrazito plesnih postavitvah se spodbujajo prikazovanje plesne dediščine ožjih območij (npr. postavitve plesov iz Istre - in ne s cele Primorske, postavitve plesov s Kozjanskega - in ne s cele Štajerske ...).

Pri postavitvah, ki predstavljajo abstraktne vsebine (in ne konkretnega in iz preteklosti vzetega dogodka), se dopušča uporaba gradiv iz širših območij. Načeloma naj odrske postavitve ostajajo v okvirih ali alpskega ali panonskega ali mediteranskega območja.

- Spodbujamo pripravo novih programov. Pri tem ni mišljeno ustvarjanje novih plesov ali njihovih različic, ampak ustvarjanje novih odrskih postavitve. Te naj temeljijo na znanju, ki ga vodje skupin imajo, in naj vključujejo različne elemente. Ples je mogoče prikazati na različne načine, saj se lahko menja njihov vrsti red, vključujejo se različne pesmi, menja se godčevski sestav ipd. Odrske postavitve plesov, ki predstavljajo smiselno zaokroženo celoto (z rdečo nitjo, vsebino, sporočilom, ...), so sicer zahtevnejše, a zato predstavljajo še toliko večji izziv. Plesno izročilo naj postane podlaga za ustvarjalno delo v skupini; tako delo vodje kot tudi delo članov. Vendar je treba biti pri tem pazljiv, saj ni priporočljivo spreminjanje oblike, temveč vsebine, načina prikaza, interpretacije ... Skupine, ki veljajo za "izvirne" in katerih vodstvo ni sposobno ustvarjati kakovostnih novih programov, naj skrbijo za primerno prikazovanje že obstoječih.
- Ne spodbujamo prenašanja odrskih postavitve z ene skupine na drugo. Na srečanjih naj se skupine predstavljajo s programi, ki so jih ustvarili vodje skupin ali njihovi člani. Vsekakor je dobro, da skupine nasvete poiščejo pri zunanjih sodelavcih (na inštitutu, pri izkušenih vodjih ...), ni pa spodbudno, da skupinam odrske postavitve v celoti izdelajo zunanji sodelavci. Odrske postavitve, katerih avtorji so zunanji sodelavci, naj predstavljajo na letnih koncertih, društvenih srečanjih in drugih nastopih, nanje pa naj povabijo tudi avtorje, da jim sami ocenijo kakovost izvedbe programa ipd. Če ne spodbujamo, pa to še ne pomeni, da izključujemo, saj je v posameznih primerih tudi tak način dela sprejemljiv. Če je avtor odrske postavitve, ki se predstavlja na srečanju, zunanji sodelavec, naj se le-ta udeleži tudi strokovnega pogovora po srečanju.
- Spodbujamo ustvarjalnost. Skupine, ki redno pripravljajo nove odrske postavitve, si zaradi veliko vloženega dela zaslužijo pohvalo. Vsako leto znova ustvarjati nove programe je velikokrat zelo težko, vendar ni nemogoče. To dokazujejo številne folklorne skupine na Slovenskem, ki so se v zadnjih letih in desetletjih ravno zaradi ustvarjalnega pristopa iz anonimnosti prebile v ospredje. Skupine, ki več let ali celo desetletij, plešejo enak program, sicer zagotavljajo, da s tem ohranjajo svoje izročilo, natančnejše analize programov pa pogosto kažejo precejšnje spremembe v izvajanju programa.

Sodelujoči na posvetu strokovnih spremljevalcev odrskih folklornih skupin. Novo mesto, januar 2005.
Foto: Janez Eržen.

Tudi "reproduktivne" skupine, katerih program temelji izključno na odrskih postavitvah, ki so bile narejene pred desetletjem in prej, zgublajo stik z napredkom, ki ga folklorni dejavnosti priznava stroka.

Odrske postavitve, ki so bile ustvarjene v preteklosti, naj vsekakor ostanejo del programa folklornih skupin, naloga strokovnih spremljevalcev pa je, da vodje skupin spodbujajo k ustvarjanju novega programa. Saj je to tudi edina možnost, da bodo naši programi za naše člane in obiskovalce naših nastopov vedno znova zanimivi.

- Spodbujamo usklajenost programov. Odrske postavitve naj poskušajo v vseh elementih ustrezati načelom časovne in krajevne usklajenosti. Plesi, pesmi, glasbena spremljava, kostumi ... naj temeljijo na istem družbenem okolju, izvirajo iz istega časa in kraja. Če se npr. skupina odloči, da bo prikazala plesno zabavo po ličkanju koruze v Račjem dolu v začetku 20. stoletja, potem naj dogodku in času primerno izbere glasbeni sestav, doda ustrezne pesmi, plese in kostume. Problem predstavljajo kostumi, ki temeljijo na oblačilni dediščini 18. ali začetka 19. stoletja, saj ustreznih zapisov plesov (pa tudi drugega gradiva) iz teh časov nimamo. Kljub temu je smiselno spodbujanje tovrstnega kostumiranja, saj bi preprečevanje letega pripeljalo do skoraj popolnega kostumskega poenotenja folklornih skupin. Naš cilj pa je vendarle tudi ta, da so naši programi pestri in različni.

Skupina starejših na folklornem taboru za odrasle.
Novo mesto, januar 2005.
Foto: Janez Eržen.

"Najmlajša" skupina je v celi odrski postavitvi vlekla rdečo nit mlinskega kolesa in mletja žita. Kot podlago so vzeli pesem in ples ob bistrem potočku je mlin, vključili pa so tudi druge plese (predvsem krožne), ki so dopolnjevali izbran motiv.

"Zadnja" skupina je z elementi ljudskega plesa predstavila peko kruha. Ljudske plese je prikazala v svoji izvorni podobi, obenem pa jih je vzela kot podlago za mimičen prikaz del, ki jih je pred peko kruha treba opraviti.

Tabor se je končal z nedeljsko enourno produkcijo, v kateri so nastopili vsi udeleženci tabora in prikazali šest zanimivih odrskih interpretacij plesne dediščine. O vidnih programih je nekaj besed spregovoril Mirko Ramovš in poudaril pomen sodobnega načina poustvarjanja naše plesne dediščine, ki ne sme temeljiti na oblikovnem spreminjanju ljudskih plesov, ampak na prikazovanju smiselno zaokroženih celot, katerih motivi so vzeti iz kulture in načina življenja ljudi v preteklosti.

FOLKLORNI TABOR ZA ODRASLE

V dijaškem domu v Novem mestu je od 28. do 30. januarja 2005 potekal folklorni tabor za odrasle, ki se ga je udeležilo prek sto vodij in članov odraslih folklornih skupin iz vse Slovenije. Na njem so udeleženci v petih delovnih skupinah, ki so jih vodili Andrej Košič iz Kranja, Branka Moškon iz Novega mesta, Malči Možina iz Žirovnice, Nežka Lubej iz Maribora in Vasko Samec iz Maribora, ustvarjali nove odrske postavitve na temo kruh, ki je bila določena že v razpisu. Nad delom skupin in nad celotno produkcijo so ves čas tabora bdeli Mirko Ramovš, Adriana Gaberščik, Mile Trampuš in Bojan Knific, ki so vodjem skupin svetovali, kako ustrezno reševati probleme, povezane z odrskim prikazom plesnega, pevskega, glasbenega idr. izročila.

V prvi skupini so sodelovali izkušeni vodje folklornih skupin in starejši člani. V ustvarjalnem procesu so poskušali predstaviti pregovore, reke ..., ki jih lahko povežemo s kruhom, povezovali pa so elemente sedanjosti in plese preteklosti. Druga skupina si je kot motiv za odrsko ustvarjanje vzela rek Zarečenega kruha se največ poje in naredila zanimiv plesni prikaz zaljubljenosti. Osrednjo vlogo v odrski postavitvi je nosil fant, ki je vanj zaljubljeno dekle sprva odvrčal, pozneje pa prosil za roko. Tretja skupina je ustvarila dve odrski postavitvi. V prvi so motive peke kruha interpretirali s plesnimi oblikami, v drugi pa so odrsko priredili zabavo po končani žetvi, na kateri so fantje (žanji) od gospodinje prejeli "prešce".

ZAČETNI SEMINAR ZA VODJE OTROŠKIH FOLKLORNIH SKUPIN in ZAČETNI SEMINAR ZA VODJE ODRASLIH FOLKLORNIH SKUPIN

V Osnovni šoli Livada v Ljubljani sta od oktobra 2004 do marca 2005 sočasno potekala dva seminarja, namenjena spoznavanju možnosti za kakovostno prenašanje plesne idr. dediščine v sodobnost. Prvi je bil namenjen vodjem otroških folklornih skupin in ga je obiskovalo čez šestdeset kandidatov, drugi pa vodjem odraslih folklornih skupin z nekaj več kot petdesetimi udeleženci. Seminarja sta bila razširjena z nekaterimi predavanji in vajami, ki jih v preteklosti začetni seminaristi niso poslušali, obsegala sta vsak po 75 šolskih ur predavanji in vaj, delo pa je bilo razdeljeno na šest vikendov (sobota cel dan in nedelja dopoldne). Praktične vaje so potekale posebej za vodje odraslih in vodje otroških folklornih skupin, nekatere teoretične vsebine pa so poslušali vsi udeleženci skupaj.

ZAČETNI SEMINAR ZA VODJE ODRASLIH FOLKLORNIH SKUPIN pripravljamo vsako drugo sezono in ga namenjamo vodjem folklornih skupin v kulturno-umetniških društvih in njihovim perspektivnim kadrom, ki bi v prihodnje lahko prevzeli strokovno ali vodstveno delo v folklornih skupinah. Seminar omogoča pridobitev širokega znanja, ki je danes neobhodno potrebno za uspešno usmerjanje in vodenje odrasle folklorne skupine. Program seminarja je zajemal nekaj teoretičnih vsebin, poudarek pa je bil namenjen praktičnemu spoznavanju naše plesne, pevske idr. dediščine. Osnovne teme, ki so jih udeleženci seminarja obdelali:

- praktično učenje plesov,
- metodika učenja ljudskega plesa,
- oris ljudskega plesa na Slovenskem in njegove vloge v nekdanjem in današnjem načinu življenja,
- postavljanje ljudskega plesa na oder,
- razvoj plesnosti,
- kinetografija,
- slovenska ljudska inštrumentalna in vokalna glasba,
- oblačilna kultura kmečkega prebivalstva na Slovenskem v preteklosti,
- razvoj kostumiranja folklornih skupin na Slovenskem,
- vloga folklornih skupin v sodobnosti.

Udeleženci začetnega seminarja za vodje odraslih folklornih skupin pri seznanjanju z ogrevalnimi vajami in metodičnimi postopki učenja plesa. Ljubljana, oktober 2004.

Foto: Janez Eržen.

Na seminarju so predavali mag. Drago Kunej, Mirko Ramovš, dr. Bruno Ravnika, mag. Janja Žagar, prof. dr. Janez Bogataj, Iko Otrin, Vasja Samec, Neva Trampuš, Adriana Gaberščik in Bojan Knific.

Poustvarjanje otroškega izročila v današnjem času postaja vse bolj aktualno, to pa sproža vse večje potrebe po ustrezno izobraženem kadru, ki bi bil sposoben elemente otroškega ljudskega izročila kakovostno prenašati v sodobnost. V preteklosti posebnega začetnega seminarja za vodje otroških folklornih skupin ni bilo, saj je bil začetni seminar za vodje folklornih skupin namenjen tako vodjem otroških kot tudi vodjem odraslih skupin. V pretekli sezoni pa smo prvo leto pripravili posebni **ZAČETNI SEMINAR ZA VODJE OTROŠKIH FOLKLORNIH SKUPIN**. Na njem je bilo mogoče spoznati

temeljne vsebine, ki so nujno potrebne za kakovostno delo v otroških folklornih skupinah, folklornih krožkih in pa vsebine, ki se po novem kurikulumu vključujejo v redne osnovnošolske programe. Seminar smo zato namenili:

- vodjem otroških folklornih skupin v društvih;
- vodjem otroških folklornih skupin v osnovnih šolah;
- vodjem otroških folklornih skupin v vrtcih;
- učiteljem in vzgojiteljem, ki bi radi spoznali otroško izročilo;
- članom odraslih folklornih skupin, ki bi v prihodnje radi učili otroško folklorno skupino;
- vsem, ki so začetni seminar opravljali v preteklih letih in danes učijo otroško folklorno skupino.

Program seminarja je zajemal nekaj teoretičnih vsebin, poudarek pa je bil namenjen praktičnemu spoznavanju otroškega izročila - tudi naše plesne, pevske idr. dediščine. Osnovne teme, ki so jih udeleženci seminarja obdelali:

- metodika učenja ljudskega plesa v otroških folklornih skupinah,
- praktično učenje ljudskih plesov,
- otroške igre na Slovenskem,
- slovenska ljudska inštrumentalna in vokalna glasba,
- preprosta otroška glasbila,
- razvoj plesnosti pri otrocih,
- oblačenje otrok v 19. in začetku 20. stoletja,
- ljudski ples v osnovnošolskih programih,
- poustvarjanje otroškega izročila v sodobnosti,
- učenje ljudskih pesmi in možnosti za njihovo poustvarjanje na odru,
- oris ljudskega plesa na Slovenskem in njegove vloge v nekdanjem in današnjem načinu življenja,
- razvoj kostumiranja folklornih skupin na Slovenskem,
- vloga folklornih skupin v sodobnosti.

Na seminarju so predavali in vodili vaje mag. Drago Kunej, Nežka Lubej, Mirko Ramovš, mag. Janja Žagar, prof. dr. Janez Bogataj, dr. Bruno Ravnika, mag. Igor Cvetko, Malči Možina, Iko Otrin, Branko Fuchs, Majda Nemanič, Mojca Lepej, Metka Knific, Bojan Knific.

Udeleženci so po končanem seminarju opravljali pisni izpit in izdelali seminarsko nalogo, s čimer so morali dokazati poznavanje temeljnih vsebin, ki so potrebne za

Iko Otrin in udeleženci začetnega seminarja za vodje otroških folklornih skupin. Ljubljana, oktober 2004.

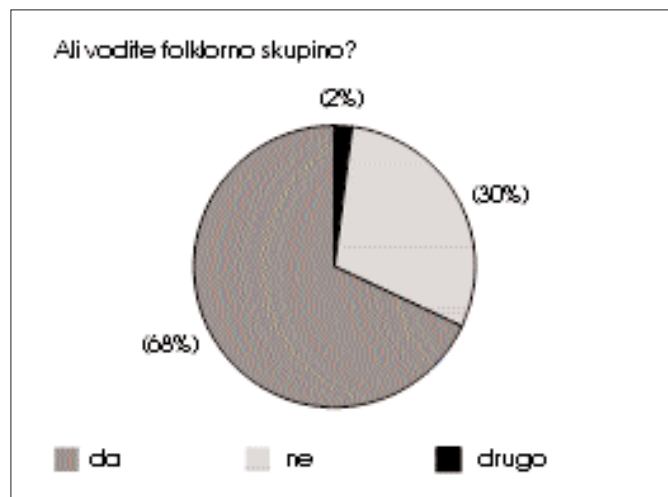
Foto: Janez Eržen.

uspešno vodenje odrasle folklorne skupine. Pogoji za opravljanje izpita so bili, da udeleženci na seminarju niso manjkali več kot 10 ur (ali en vikend), da v enakem obsegu niso izostali od izvajanja praktičnih vaj in da so plačali kotizacijo. Naštete pogoje je izpolnjevalo 114 kandidatov. Ob uspešno opravljenem izpitu so pridobili naziv izprašani vodja odrasle folklorne skupine, s tem pa so dobili tudi možnost, da obiskujejo naše nadaljevalne seminarje.

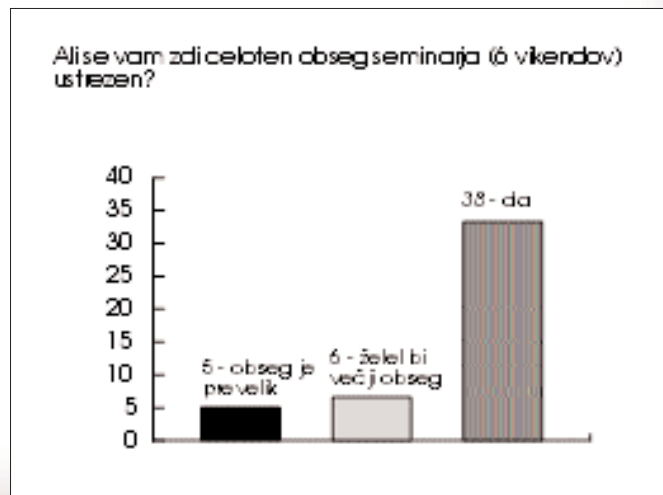
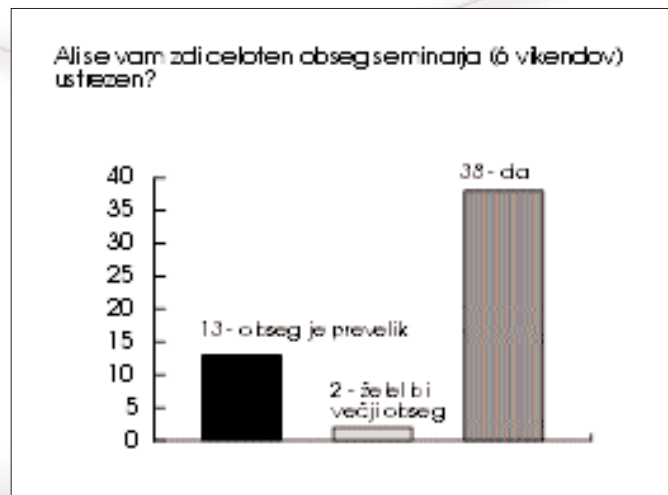
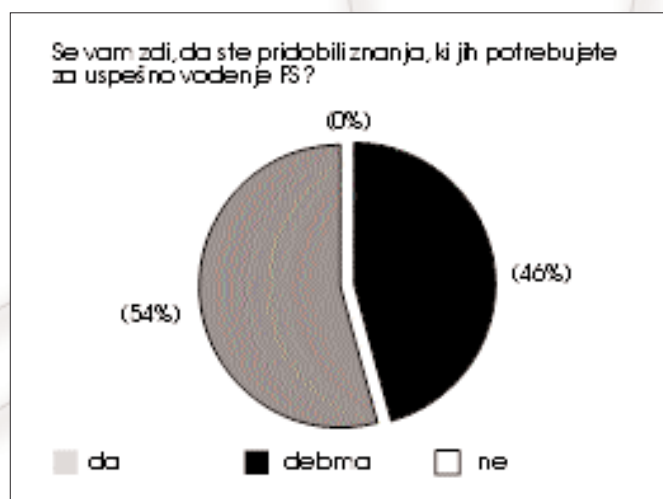
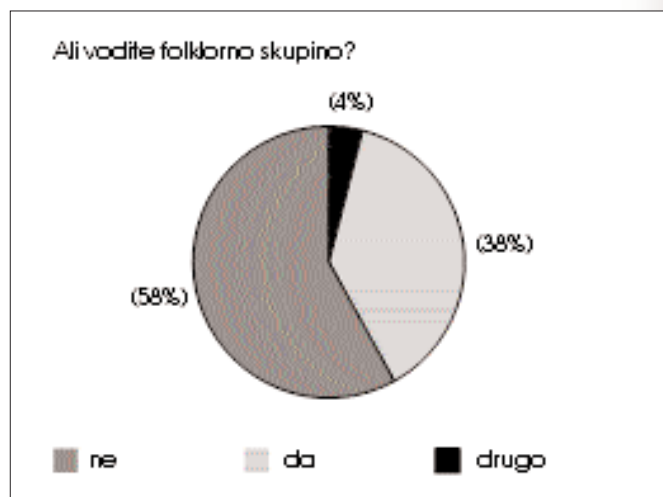
Udeleženci obeh seminarjev so na zadnjem srečanju izpolnili anketne liste, njihovi odgovori pa bomo vzeli kot smernice pri pripravi naslednjih dveh začetnih seminarjev v sezoni 2006/2007.

Analiza anket je obsežna, na tem mestu pa vseeno želimo podati nekaj osnovnih poudarkov.

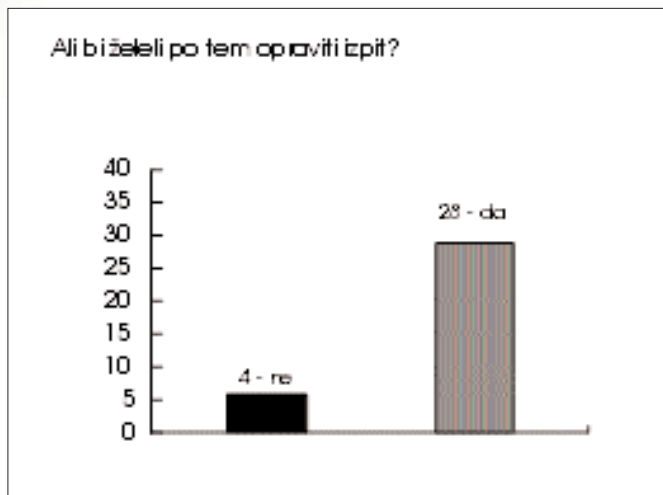
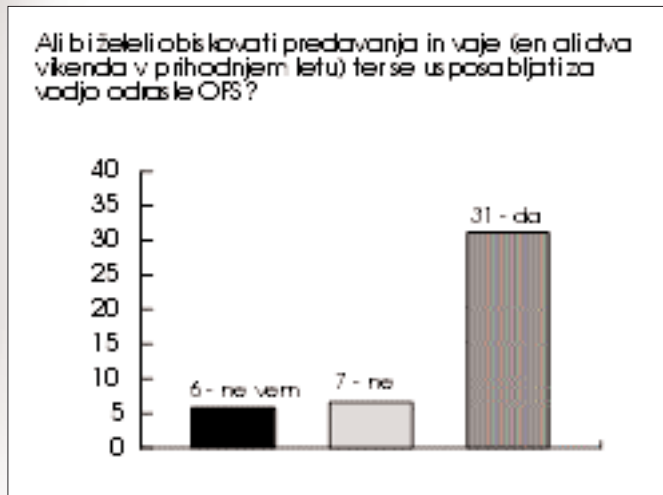
Odgovori anketiranih kandidatov za vodje OTROŠKIH folklornih skupin.

Odgovori anketiranih kandidatov za vodje ODRASLIH folklornih skupin.

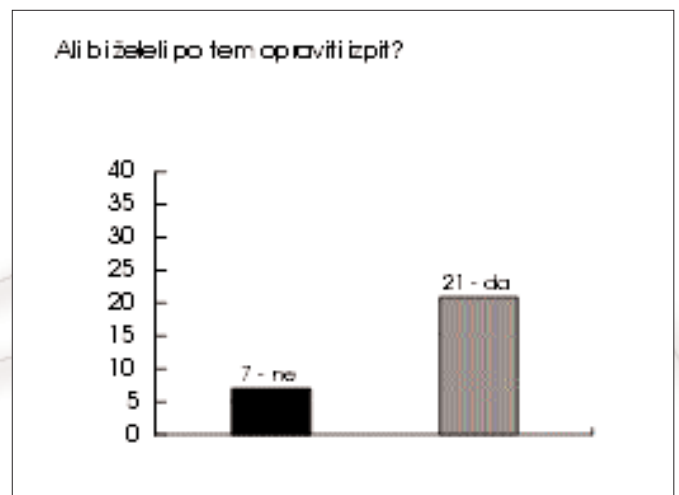
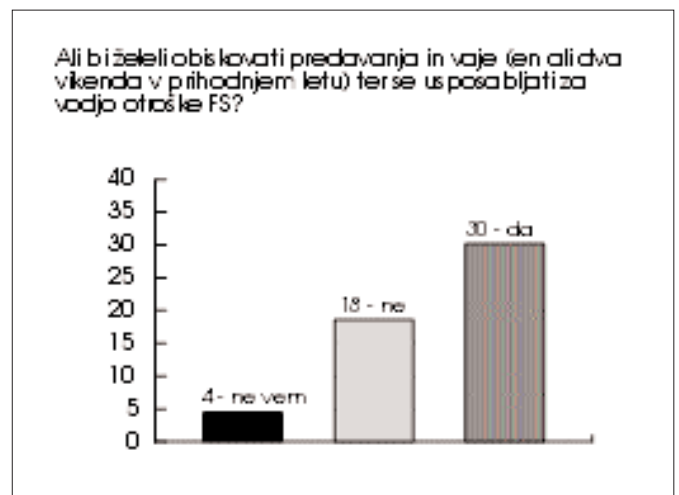
Odgovori anketiranih kandidatov za vodje OTROŠKIH folklornih skupin.

Rezultati kažejo, da kandidati, ki so obiskovali začetni seminar za vodje otroških folklornih skupin v nekaj večjem obsegu že dejansko vodijo skupino, kot pa tisti, ki so obiskovali začetni seminar za vodje odraslih folklornih skupin. Od vseh začetnih seminaristov se več kot polovici zdi, da so pridobili ustrezna znanja za vodenje folklorne skupine, manj kot polovica jih meni, da so znanja deloma pridobili, nihče pa ne meni da ustreznega znanja ni pridobil. Obseg seminarja se veliki večini zdi ustrezen; približna dvajsetina kandidatov za vodje otroških folklornih skupin meni, da je obseg prevelik; pri odraslih pa je takih, ki mislijo, da je obseg prevelik enako kot takih, ki menijo, da je premajhen. Več kot polovico vseh seminaristov bi si želelo obiskovati dodatna predavanja in se usposobiti še za vodjo otroške folklorne skupine (tisti, ki so sedaj obiskovali seminar za vodjo odrasle skupine) in obratno. Večina jih je pripravljena ob tem opravljati tudi izpit.

Udeleženci seminarja so na anketnih listih ocenjevali posamezne predavatelje in izpostavljali nekatere njihove dobre in slabe strani. Njihova ocena, ki v povprečju presega 4,5 (torej prav dobro/odlično), zgovorno priča o tem, da so bili z veliko večino predavateljev zelo zadovoljni. Pri njihovem delu občudujejo predvsem jasno, nazorno in sistematično podajanja praktičnih in teoretičnih vsebin,

Odgovori anketiranih kandidatov za vodje ODRASLIH folklornih skupin.

komunikativnost (dostopnost), strokovnost in tudi zabavnost, moti pa jih občasna nervoznost in pri določenih vajah neproduktivnost. Udeleženci so izredno pohvalili organizacijo samega izobraževanja in doslednosti pri izvajanju pouka, veseli pa so bili tudi razkritja novih pogledov na vlogo in pomen folklornih skupin v sodobnosti, ki ne le dopušča, ampak od vodij skupin tudi zahteva ustvarjalnost.

V anketah so začetni seminaristi izražali tudi svoja mnenja o vsebinah, ki so bile na seminarju preveč podrobno predstavljene, in o vsebinah, ki jim je bila posvečena premajhna pozornost. V grobem lahko rečemo, da so bili bistveno bolj polni stolpci, kjer so pisali, česa je bilo premalo (kar kaže na potrebo po dodatnih izobraževanjih), nekaj vsebin pa je bilo tudi preveč.

Kandidati za vodje odraslih folklornih skupin
Preveč:

- praktičnega plesa.

Premalo:

- metodike učenja plesa;
- o postavljanju plesa na oder;
- o tem, kako sploh začeti delo s folklorno skupino;

- o petju v folklornih skupinah;
- vaj iz kinetografije.

Na vprašanje, kaj bi spremenili na seminarju, če bi ga organizirali sami, so bili najpogostejši odgovori sledeči:

- praktično delo bi bilo treba enakomerno razdeliti čez ves seminar; včasih je bilo prenaporno;
- izpitu in seminarski nalogi bi dodali še praktičen preizkus poznavanja plesov;
- ukinili bi izpit in ohranili le seminarsko nalogo;

Kandidati za vodje otroških folklornih skupin

Preveč:

- ponavljanje istih vsebin pri različnih predavateljih, predvsem iz področja iger za ogrevanje;
- ponavljanje plesov pri različni predavateljih (npr. zibnšrit);

Premalo:

- petja (tudi utrjevanja manj znanih pesmi, melodij);
- različnih plesov;
- praktičnega dela s področja oblačenja;
- analiz izdelanih odrskih postavitev;
- o načinu življenja otrok na Slovenskem.

Na vprašanje kaj bi spremenili na seminarju, če bi ga organizirali sami, so bili najpogostejši odgovori sledeči:

- nič;
- uskladiti bi bilo treba delo vseh predavateljev;
- dodati bi bilo smiselno kakšno delavnico;
- manj naporno delo, delo v manjših skupinah.

Dva začetna seminarja sta torej že za nami, pripravljamo pa že načrte za prihodnjega. Vsekakor smo prepričani, da bomo seminar v podobni obliki pripravljali tudi v prihodnjih sezonah, s spremembami pa bomo skušali slediti željam in potrebam terena in tudi novim zahtevam, ki jih pri poustvarjanju ljudske plesne dediščine narekuje stroka.

RAZVOJ PLESNOSTI

Če želimo v folklornih skupinah uspešno poustvarjati plesno dediščino, se moramo dobro naučiti obvladovati svoje telo. Poskrbeti moramo, da so naši plesalci sposobni kakovostno izvajati različne gibe, da oblikujejo ritmični posluš, se znajdejo v prostoru, so sposobni doživljati ples ipd. Tistim, ki jim teh znanj primanjkuje, vsako leto namenjamo seminar za razvoj plesnosti, na katerem udeleženci spoznavajo vaje, z izvajanjem katerih je v skupinah mogoče dvigniti kakovost izvedbe plesnega programa. Letošnji seminar je potekal na Fakulteti za šport v soboto, 16. 4. 2005, vodila pa ga je dr. Meta Zagorc ob pomoči asistentke.

Zaradi velikega števila prijavljenih (45) so udeleženci seminarja v prvem delu spoznali vaje, ki jih je bilo mogoče izvajati v veliki skupini, v drugem delu pa so se razdelili na dve skupini, ki sta se v ločenih prostorih posvečali

posameznim področjem. Udeleženci so spoznali družabne plesne, ki jih je v skupinah mogoče izvajati ob različnih glasbenih spremljavah in ki vsebujejo prvine, sorodne slovenskim ljudskim plesom; posebna pozornost je bila posvečena vajam, s katerimi ogrevamo telo; del seminarja je bil namenjen spoznavanju vaj za razvoj ritmičnega poslušanja; v zadnjem delu pa je sledilo sproščanje.

Udeleženci seminarja so po seminarju prejeli zapiske, ki jim služijo kot opora pri vnašanju novih načinov dela pri skupinah.

Dr. Meta Zagorc in del udeležencev seminarja za razvoj plesnosti. Ljubljana, Fakulteta za šport, marec 2004. Foto: Janez Eržen.

NADALJEVALNI SEMINAR ZA VODJE ODRASLIH FOLKLORNIH SKUPIN: LJUDSKI PLESI BELE KRAJINE

Nadaljevalni seminar za vodje odraslih folklornih skupin je bil v letu 2005 izjemoma organiziran v mesecu juniju (17. do 19.). Za ta termin smo se odločili zato, ker je ravno takrat v Črnomlju potekalo Jurjevanje, na katerem so se predstavile vse delujoče folklorne skupine iz Bele krajine, sobotni večerni program pa je bil rezerviran za Le plesat me pelji, 1. del državnega srečanja folklornih skupin. S pripravo seminarja v tem terminu smo želeli doseči, da bi se udeleženci tudi v živo seznanili z današnjo podobo ljudskega plesnega izročila v Beli krajini, vzporedno s tem pa smo jim omogočili spoznavanje ljudske plesne dediščine Bele krajine, kakršna je bila zapisana v preteklosti.

Seminar je vodil Mirko Ramovš. V petkovem in sobotnem večernem druženju so udeleženci spremljali osrednje prireditve v Jurjevanjski dragi, v nedeljo dopoldne pa smo videne programe na kratko analizirali in iskali možne poti za delo folklornih skupin v prihodnje.

Izpolnjeni anketni listi potrjujejo, da je seminar izpolnil pričakovanja sodelujočih, ustrezna pa se jim zdi tudi združitev seminarja z ogledi nastopov folklornih skupin. Kot je pokazala anketa, priprava tovrstnega seminarja zaradi obilo drugih obveznosti v juniju ni najbolj primerna.

Časa, da bi se podrobneje seznanili z vsemi plesi, ki so bili zapisani v Beli krajini, je bilo premalo, vseeno pa je bilo mogoče spoznati veliko večino tistih, ki so objavljeni v knjigi Polka je ukazana: Plesno izročilo v Beli krajini in Kostelu.

Seminarja se je udeležilo 30 udeležencev, žal sorazmerno malo iz Bele krajine (5). Belokranjcem bi seminar namreč najbolj koristil, tako pa je bila priložnost žal zamujena.

Del udeležencev nadaljevalnega seminarja pri poslušanju. Črnomelj, junij 2005. Foto: Janez Eržen.

GODČEVSKA DELAVNICA, BELTINCI

V okviru 35. mednarodnega folklornega festivala in 2. dela državnega srečanja odraslih folklornih skupin je v Beltincih pod vodstvom Tomaža Raucha potekala godčevska delavnica, ki se je je udeležilo 8 godcev z Gorenjske, Dolenjske, Primorske, Prekmurja in Štajerske. Pisana zasedba (tudi glede inštrumentov: violina, tamburica, kontrabas, flavta in harmonike) je omogočala kakovostno delo, udeleženci pa so lahko v pogovorih s Tomažem Rauchom spoznavali različne možnosti za prenašanje ljudske glasbene dediščine v sodobnost.

Bojan Knific

NAČRT DRŽAVNIH AKCIJ JSKD ZA SEZONO 2005/2006

Javni sklad RS za kulturne dejavnosti v skladu s svojimi usmeritvami vsako leto v okviru državnega programa pripravlja prireditve in izobraževanja, ki jih namenja odraslim in otroškim folklornim skupinam ter pevcem in godcem, ki v sodobnost prenašajo ljudsko glasbeno dediščino. Obseg načrtovanih seminarjev v sezoni 2005/2006 povečujemo skladno z izraženimi potrebami vodij folklornih in njim sorodnih skupin, izvedba predlaganih izobraževanj pa bo odvisna predvsem od števila prijavljenih kandidatov. Kraji in datumi izobraževanj so okvirni; dopuščamo možnost, da jih zaradi nepredvidljivih okoliščin spremenimo.

PRIREDITVE

PEVCI NAM POJEJO, GODCI PA GODEJO 2005

Državno srečanje pevcev ljudskih pesmi in godcev ljudskih viž

Šmartno na Pohorju, 5. november 2005

Srečanje namenjamo skupinam in posameznikom, ki ljudsko glasbeno dediščino ohranjajo, kot tudi tistim, ki se lotevajo njenega poustvarjanja. S pregledno prireditvijo, ki pokaže načine petja in igranja v različnih slovenskih pokrajinah, želimo opozarjati na raznolikost ljudske pesmi in inštrumentalne glasbe ter na pomen, ki jo v sodobnosti še vedno imata. Skupine in posamezniki se na srečanju predstavijo z dvema pesmima ali vižama. Skupine in posameznike spodbujamo, da se na območnih in medobmočnih srečanjih predstavijo s programi, ki se zlasti v izboru pesmi ali viž in načinu izvedbe približujejo podobi ljudske vokalne in inštrumentalne glasbe v preteklosti.

Program srečanja bo pripravila Urša Šivic, sodelavka Glasbenonarodopisnega inštituta ZRC SAZU.

RINGA RAJA 2006

Državno srečanje otroških folklornih skupin
Ribnica, 26. maj 2006

Na srečanju otroških folklornih skupin Slovenije se bo predstavilo od 8 do 10 skupin, v katerih sodelujejo člani, stari od 5 do 15 let. Skupine bo tako kot v sezoni

2004/2005 na podlagi ogledov šestih medobmočnih srečanj izbrala strokovna spremljevalka Mojca Lepej. Na območnih in medobmočnih srečanjih naj se skupine predstavijo s programi (v dolžini 5 do 9 minut), vsebujejo pa naj prvine otroškega ljudskega izročila, povezane z ljudskim plesom odraslih, prilagojenim sposobnostim otrok. Naloga strokovne spremljevalke je, da na državno srečanje izbere skupine, ki od povprečja odstopajo bodisi zaradi kakovostne tehnične izvedbe programa ali pa zaradi inovativnosti v poustvarjanju otroškega ljudskega izročila. (Merila, ki narekujejo izbor skupin, so podana v rubriki Izobraževanja JSKD v sezoni 2004/2005 pod naslovom Posvet s strokovnimi spremljevalci otroških folklornih skupin.)

LE PLESAT ME PELJI 2006

1. del državnega srečanja odraslih folklornih skupin
Črnomelj, 17. junij 2006
in

LE PLESAT ME PELJI 2006

2. del državnega srečanja odraslih folklornih skupin
Beltinci, 30. julij 2006

V sezoni 2004/2005 smo državno srečanje odraslih folklornih skupin prvič razdelili na dva dela. V prvem so se predstavile predvsem skupine, ki s svojimi programi poustvarjajo ljudsko plesno dediščino več slovenskih pokrajin, v drugem pa skupine, ki se ukvarjajo pretežno z izročilom domačega okolja. Delitev državnega srečanja na dva dela nadaljujemo tudi v prihodnji sezoni. Skupine, ki interpretirajo izročilo več pokrajin, se bodo prihodnje leto predstavile v Beltincih, skupine, ki poustvarjajo predvsem dediščino domačega okolja, pa v Črnomlju. (Merila, ki narekujejo izbor skupin, so podana v rubriki Izobraževanja JSKD v sezoni 2004/2005 pod naslovom Posvet s strokovnimi spremljevalci odraslih folklornih skupin.)

V Črnomelj bo strokovna spremljevalka Neva Trampuš na podlagi ogledov medobmočnih srečanj izbrala 5 do 7 skupin, ki bodo v tekoči sezoni na novo ustvarile zanimiv in kakovosten program. Za organizacijo srečanja boste poskrbela območna izpostava Črnomelj in RIC Bela krajina.

Organizacija drugega dela sklepnega srečanja odraslih folklornih skupin Slovenije bo tudi v prihodnji sezoni zaupana Kulturno-umetniškemu društvu Beltinci in območni izpostavi Murska Sobota. 3 do 4 skupine, ki bodo na srečanju sodelovale, bo na podlagi medobmočnih srečanj izbrala Neva Trampuš. Predstavile se bodo z odrsko postavitvijo, ki bo prikazana na medobmočnem srečanju, in po dogovoru s strokovno spremljevalko morda še z odrsko postavitvijo, ki jo ima skupina v programu že iz prejšnjih let.

IZOBRAŽEVANJA

PEVSKA DEDIŠČINA V SODOBNOSTI

Šmartno na Pohorju, 5. november 2005

Seminar Petje ljudskih pesmi je namenjen poustvarjalcem naše ljudske pevske dediščine, združen pa je z državnim srečanjem pevcev ljudskih pesmi in godcev ljudskih viž z naslovom Pevci nam pojejo, godci pa godejo. Tema seminarja je učenje večglasnih pesmi, seminar pa iz preteklega dvournega razširjamo na celodnevne. Na njem bodo udeleženci dobili nekaj teoretičnih navodil v zvezi s poustvarjanjem ljudskih pesmi v folklornih in pevskih skupinah, večji del pa bo namenjen praktičnemu učenju v obliki delavnic.

PLESNE VIŽE PRETEKLOSTI V SODOBNOSTI

Šmartno na Pohorju, 5. november 2005

Ljudskega plesa na odru brez ustrezne ("žive") glasbene spremljave ne moremo kakovostno predstaviti in zato je prav, da folklorne skupine svojim godcem posvečajo posebno pozornost. Na različnih srečanjih pogosto opazimo, da vodje folklornih skupin godcem ponujajo premalo priložnosti, da bi se seznanili z našo ljudsko glasbeno dediščino, predvsem pa pri folklornih skupinah redko opazimo glasbila, ki jih danes ne poučujejo v glasbenih šolah.

Z namenom, da tudi na tem področju naredimo korak naprej, pripravljamo seminar, na katerem se bodo udeleženci teoretično seznanili z manj pogostimi glasbili in se naučili praktičnega igranja.

VČERAJ, DANES, JUTRI (MOŽNOSTI V SODOBNEM POUSTVARJANJU LJUDSKEGA IZROČILA)

Ljubljana, 26. november 2005

Prvi seminar, ki je vključeval predavanja o različnih temah, smo pripravili v letu 2003, zaradi dobrih izkušenj in velikega odziva načrtujemo podoben seminar (seveda z drugačnimi vsebinami) tudi v prihajajoči sezoni. Posamezna predavanja bomo namenili vodjem folklornih skupin, njihovim predsednikom in garderoberjem, teme pa še niso dokončno določene. Poskušale bodo upoštevati želje, ki ste jih udeleženci različnih seminarjev izrazili v anketah (prijave na razpise, pozive; motiviranje članov folklornih skupin; oblačenje ...). Tisti, ki vas bodo razpisane vsebine zanimale, se boste lahko prijavi na celoten seminar, ali pa le na posamezna predavanja.

FOLKLORNI TABOR ZA ODRASLE

Novo mesto, 27. do 29. januar 2006

Delo bo na taboru potekalo v okviru delavnic, v katerih bodo skupine na vnaprej določeno temo sestavljale nove odrske postavitve. Na njem bomo spodbujali predvsem inovativnost in poskušali najti nove načine za prikazovanje ljudskega plesa na odru. Udeleženci boste razdeljeni v več skupin; posebej mlajši, posebej tisti, ki prihajate iz t. i. reproduktivnih skupin ... Če bo dovolj zanimanja, bo poseben poudarek namenjen folklornim skupinam upokojencev (veteranov), saj je posebno pri njih treba iskati nove načine za poustvarjanje ljudske plesne dediščine ter vsebino in obliko plesa prilagajati starostni strukturi. Tabora se lahko udeležijo vodje skupin in njihovi člani (seveda tudi godci).

NADALJEVALNI SEMINAR ZA VODJE FOLKLORNIH SKUPIN Ljudski plesi Primorske, 1. del

Postojna, 17. do 19. marec 2006

Seminar bo sestavljen iz teoretičnega in praktičnega dela. V teoretičnem delu bodo seminaristi spoznali značilnosti plesnega izročila na južnem Primorskem, v praktičnem pa ljudske plesne, ki so bili na tem območju zapisani. Zaradi potrebe po spoznavanju metodike učenja ljudskega plesa bo del seminarja posvečen tudi njej. Seminarja se lahko udeležijo vsi, ki so pridobili naziv izprašani vodja (odrasle) folklorne skupine.

RAZVOJ PLESNOSTI

Maribor, 15. april 2006

Na seminarju se bodo udeleženci seznanili z metodami gibne vzgoje, ki omogočajo rast kakovosti izvajanja plesnega programa v otroških in odraslih folklornih skupinah. Za ustrezno interpretiranje ljudskih plesov še zdaleč ne zadostuje avtomatično posnemanje posameznih korakov, ampak je treba pri plesalcih vzgojiti odnos do kakovostnega giba, ki omogoča pravilno doživljanje ljudskega plesa in njegovo prenašanje v sodobnost.

DEDIŠČINA BELE KRAJINE

Črnomelj, 16. do 18. junij 2006

Po letošnjem nadaljevalnem seminarju, ki je bil vključen v prireditve ob Jurjevanju, v prihajajoči sezoni načrtujemo pripravo posebnega seminarja, ki ga namenjamo spoznavanju oblačilne kulture Belokranjcev. Na njem se bodo udeleženci lahko teoretično seznanili s posebnostmi v kulturi oblačenja na tem delu Slovenije, poskrbljeno pa bo tudi za praktično delo, v okviru katerega bo spoznavanje tehnike vezanja in šivanja. V večernih urah bodo

udeleženci lahko spremljali prireditve na Jurjevanju v Črnomlju.

GODČEVSKA DELAVNICA

Beltinci, 27. do 29. julij 2006

Godčevska delavnica v Beltincih poteka že vrsto let in je namenjena praktičnemu spoznavanju različnih ljudskih glasbil in igranju nanje ter usmerjanju godcev k ustreznemu prenašanju glasbenega izročila v sodobnost. Seminar bo organiziran v okviru mednarodnega folklornega festivala in državnega srečanja odraslih folklornih skupin v Beltincih, tako da bodo imeli udeleženci možnost spremljati in komentirati tudi dogajanja na tem festivalu.

OTROŠKI FOLKLORNI TABOR

Rogaška Slatina, 24. do 27. avgust

Cilj otroškega folklornega tabora je strokovno usmerjanje otroških folklornih skupin in njihovih vodij. Do sedaj smo se na taborih ukvarjali s številnimi problemi, na katere smo naleteli pri delu z otroškimi folklornimi skupinami. Mnoge smo uspešno rešili in tako spodbudili kakovostno rast otroških skupin, ki se odraža v inovativnih predstavitev na območnih, medobmočnih, predvsem pa na državnem srečanju otroških folklornih skupin.

Seminarja se lahko udeležijo izprašani vodje (otroških) folklornih skupin, ki so uspešno končali začetni seminar za vodje folklornih skupin, ter vsi, ki so bili že kdaj v preteklosti na otroškem folklornem taboru.

Bojan Knific

POSEBNA PRIZNANJA FOLKLORNIM SKUPINAM ZA SODELOVANJE NA MEDOBMOČNIH SREČANJIH

Na Javnem skladu RS za kulturne dejavnosti v sezoni 2005/2006 uvajamo posebna priznanja, ki jih bodo na medobmočnih srečanjih na predlog območnega strokovnega spremljevalca prejele posamezne otroške in odrasle folklorne skupine ter njihovi vodje.

Posebna priznanja uvajamo z namenom, da bi spodbudili kakovostno rast folklornih skupin in opozorili na področja, pri katerih posamezne folklorne skupine odstopajo od povprečja oz. so naredile bistven kakovosten premik.

Predlog za podelitev posebnih priznanj na podlagi vidnih programov na območnih srečanjih pripravi strokovni spremljevalec in o tem sedem dni pred medobmočnim srečanjem obvesti strokovno službo JSKD. Na posameznem medobmočnem srečanju lahko podeli največ tri posebna priznanja, največ eno posamezni skupini.

Prejetje priznanja ne vpliva na izbor na državno srečanje, celo več - priznanja namenjamo predvsem skupinam, ki do državne ravni običajno ne pridejo, imajo pa lastnosti, na katere je vredno opozoriti.

Skupine in vodje lahko prejmejo sledeča posebna priznanja:

- posebno priznanje za pevsko izvedbo,
- posebno priznanje za inštrumentalno izvedbo,
- posebno priznanje za plesno izvedbo,
- posebno priznanje za kostumsko podobo,
- posebno priznanje za uvajanje novosti pri poustvarjanju (ali plesa ali pesmi ali glasbe ali igre ...),
- posebno priznanje za ustvarjeno odrsko postavitev.

Na poseben predlog strokovnega spremljevalca se lahko izjemoma podeli posebno priznanje tudi za področja, ki zgoraj niso navedena oz. se podeli priznanje za več področij skupaj.

Bojan Knific

PROGRAMI OBMOČNIH IZPOSTAV JSKD NA PODROČJU FOLK- LORNE DEJAVNOSTI V LETU 2006

Spodnje preglednice objavljamo z namenom, da bi vse, ki jih zanima, dovolj zgodaj opozorili na območna in medobmočna srečanja ter na izobraževanja, ki jih v letu 2006 načrtujejo naše območne izpostave. Podatki so le okvirni in povzeti iz prijav programa območnih izpostav za leto 2006. Če bi radi dobili natančnejše informacije o datumu in lokaciji srečanja oz. izobraževanja, se obrnite neposredno na svojo območno izpostavo.

MEDOBMOČNA SREČANJA OTROŠKIH FOLKLORNIH SKUPIN

Medobmočje	Izpostava	Datum
Celje in Slovenj Gradec	Velenje	13. 04.
Kranj	Radovljica	22. 04.
Murska Sobota in Maribor	Maribor	05. 05.
Slovenska Bistrica	Ptuj	08. 05.
Novo mesto in Ivančna Gorica	Litija	09. 05.
Nova Gorica in Izola	Ajdovščina	16. 05.

V razpredelnicah so navedeni osnovni podatki, in sicer medobmočje (širše območje - regija z imenom centra ali dveh centrov), območna izpostava, ki program pripravlja, in datum akcije. Pri območnih srečanjih so navedeni tudi naslovi prireditve in pri izobraževanjih naslovi izobraževanj.

MEDOBMOČNA SREČANJA ODRASLIH FOLKLORNIH SKUPIN

Medobmočje	Izpostava	Datum
Slovenska Bistrica	Slovenska Bistrica	06. 05.
Nova Gorica in Izola	Tolmin	12. 05.
Celje in Slovenj Gradec	Slovenj Gradec	14. 05.
Murska Sobota in Maribor	Lendava	19. 05.
Novo mesto in Ivančna Gorica	Brežice	13. 05.
Kranj	Tržič	20. 05.
Ljubljana	Ljubljana	27. 05.

MEDOBMOČNA SREČANJA PEVCEV LJUDSKIH PESMI IN GODCEV LJUDSKIH VIŽ

Medobmočje	Izpostava	Datum
Nova Gorica in Izola	Piran	01. 06.
Slovenska Bistrica	Ptuj	10. 06.
Murska Sobota in Maribor	Pesnica	02. 09.
Celje in Slovenj Gradec	Slovenj Gradec	14. 10.
Kranj	Jesenice	20. 10.
Novo mesto in Ivančna Gorica	Ivančna Gorica	21. 10.

OBMOČNA SREČANJA IN OSTALE PRIREDITVE, KI JIH PRIPRAVLJAJO OBMOČNE IZPOSTAVE

Medobmočje	Izpostava	Naziv dogodka/Ime publikacije	Datum
Celje	Celje	Pleši, pleši - območno srečanje otroških folklornih skupin	10. 3.
Celje	Celje	Venček židanih - območno srečanje odraslih folklornih skupin	10. 3.
Celje	Celje	Zapojmo in zaigramo kot nekoč - območno srečanje ljudskih pevcev in godcev	1. 7.
Celje	Laško	Območno srečanje otroških folklornih skupin	25. 1.
Celje	Laško	Območno srečanje pevcev ljudskih pesmi in godcev ljudskih viž	11. 11.
Celje	Mozirje	Ringa raja	15. 3.
Celje	Mozirje	Srečanje odraslih folklornih skupin	8. 4.
Celje	Mozirje	Iz roda v rod	20. 8.
Celje	Rogaška Slatina	Območno srečanje otroških folklornih skupin	25. 1.
Celje	Rogaška Slatina	Srečanje odraslih folklornih skupin	3. 2.

Medobmočje	Izpostava	Naziv dogodka/Ime publikacije	Datum
Celje	Rogaška Slatina	Območno srečanje pevcev in godcev	27. 8.
Celje	Šentjur	Revija odraslih folklornih skupin	10. 3.
Celje	Šentjur	Revija otroških folklornih skupin	25. 3.
Celje	Šentjur	Srečanje pevcev in godcev	13. 5.
Celje	Velenje	Le urno, le urno obrni pete - območno srečanje odraslih folklornih skupin	10. 3.
Celje	Velenje	Območno srečanje otroških folklornih skupin	15. 3.
Celje	Žalec	Srečanje odraslih folklornih skupin	8. 4.
Celje	Žalec	Srečanje otroških folklornih skupin	15. 3.
Slovenj Gradec	Dravograd	Srečanje odraslih folklornih skupin	20. 9.
Slovenj Gradec	Ravne	Srečanje otroških folklornih skupin	7. 3.
Slovenj Gradec	Ravne	Srečanje odraslih folklornih skupin	7. 4.
Slovenj Gradec	Ravne	Srečanje veteranskih folklornih skupin	24. 6.
Slovenj Gradec	Slovenj Gradec	Srečanje odraslih folklornih skupin Mislinjske doline	8. 4.
Slovenj Gradec	Slovenj Gradec	Srečanje otroških folklornih skupin Mislinjske doline	11. 3.
Slovenj Gradec	Radlje ob Dravi	Območno srečanje otroških folklornih skupin	16. 3.
Slovenj Gradec	Radlje ob Dravi	Srečanje pevcev in godcev	21. 5.
Ivančna Gorica	Ivančna Gorica	Srečanje otroških in odraslih folklornih skupin	14. 4.
Ivančna Gorica	Ivančna Gorica	Srečanje odraslih folklornih skupin	14. 4.
Ivančna Gorica	Ivančna Gorica	Srečanje pevcev ljudskih pesmi in godcev ljudskih viž	21. 10.
Ivančna Gorica	Kočevje	Območno srečanje pevcev in godcev	11. 3.
Ivančna Gorica	Litija	Godci godite, naš ples je začet - območna revija odraslih folklornih skupin Zasavja	28. 1.
Ivančna Gorica	Litija	Srečanje pevcev ljudskih pesmi in godcev ljudskih viž Zasavja	25. 11.
Ivančna Gorica	Ljubljana okolica	27.območno srečanje otroških folklornih skupin	6. 4.
Ivančna Gorica	Ljubljana okolica	28. območno srečanje odraslih folklornih skupin	22. 4.
Ivančna Gorica	Ljubljana okolica	Območno srečanje s pevci in godci	21. 10.
Ivančna Gorica	Vrhnika	Območna revija odraslih folklornih skupin	6. 5.
Ivančna Gorica	Zagorje ob Savi	Le plesat me pelji - Območno srečanje folklornih skupin Zasavja	28. 1.
Ivančna Gorica	Logatec	Igraj kolce - 4. območno srečanje otroških folklornih skupin	10. 3.
Novo mesto	Brežice	Igraj kolce - območno srečanje otroških folklornih skupin	16. 3.
Novo mesto	Brežice	Polka je ukazana - območno srečanje folklornih skupin	31. 3.
Novo mesto	Brežice	Kdor hoče še pet', mora s kraja začet' - 10. območno srečanje pevcev ljudskih pesmi in godcev ljudskih viž	4. 11.

Medobmočje	Izpostava	Naziv dogodka/Ime publikacije	Datum
Novo mesto	Krško	Območno srečanje pevcev ljudskih pesmi in godcev ljudskih viž	27. 5.
Novo mesto	Krško	Območno srečanje odraslih folklornih skupin	31. 3.
Novo mesto	Metlika	Srečanje godcev	18. 8.
Novo mesto	Novo mesto	Srečanje pevcev ljudskih pesmi in godcev ljudskih viž	1. 6.
Novo mesto	Sevnica	Srečanje otroških folklornih skupin	28. 3.
Novo mesto	Sevnica	Srečanje pevcev ljudskih pesmi	11. 6.
Novo mesto	Trebnje	Območna revija folklornih skupin	15. 3.
Izola	Izola	Ples nekoč in danes	?
Izola	Izola	Prireditve ohranjanja kulturne dediščine	?
Izola	Koper	Brez meja - srečanje folklornih skupin	8. 7.
Izola	Koper	Srečanje odraslih folklornih skupin	?
Izola	Koper	Območno srečanje otroških folklornih skupin	?
Izola	Postojna	Območno srečanje odraslih folklornih skupin	4. 7.
Izola	Postojna	S pesmijo in plesom, folklorni večer	15. 10.
Nova Gorica	Ajdovščina	Območno srečanje folklornih skupin	11. 2.
Nova Gorica	Tolmin	Srečanje otroških folklornih skupin Zgornjega Posočja	30. 3.
Nova Gorica	Tolmin	Srečanje odraslih folklornih skupin Zgornjega Posočja	31. 3.
Kranj	Domžale	Območno srečanje odraslih in otroških folklornih skupin	4. 3.
Kranj	Jesenice	Srečanje folklornih skupin	30. 3.
Kranj	Kamnik	Območno srečanje pevcev in godcev	9. 7.
Kranj	Kamnik	Območno srečanje otroških in odraslih folklornih skupin	9. 9.
Kranj	Kranj	Srečanje otroških folklornih skupin	10. 3.
Kranj	Kranj	Srečanje odraslih folklornih skupin	9. 4.
Kranj	Radovljica	Območno srečanje otroških folklornih skupin	18. 3.
Kranj	Radovljica	Območno srečanje odraslih folklornih skupin	19. 3.
Kranj	Škofja Loka	Območno srečanje otroških in odraslih folklornih skupin	6. 4.
Kranj	Tržič	Srečanje folklornih skupin Tržiča - Polka je ukazana 2006	10. 3.
Maribor	Maribor	Preko polja gre pomlad - območno srečanje otroških folklornih skupin	31. 3.
Maribor	Maribor	Ljudsko izročilo pri nas - območno srečanje odraslih folklornih skupin, godcev ljudskih viž in pevcev ljudskih pesmi	1. 4.
Maribor	Maribor	To je tista muha - mednarodni festival otroškega ljudskega izročila	28. 6. do 1. 7.
Maribor	Pesnica	Revija otroških in odraslih folklornih skupin	7. 4.
Maribor	Pesnica	Srečanje pevcev ljudskih pesmi in godcev ljudskih viž	5. 5.

Medobmočje	Izpostava	Naziv dogodka/Ime publikacije	Datum
Maribor	Ruše	Območna revija folklornih skupin	8. 6.
Maribor	Ruše	Srečanje pevcev ljudskih pesmi in godcev ljudskih viž	4. 3.
Maribor	Ruše	Srečanje veteranskih folklornih skupin	10. 6.
Murska Sobota	Gornja Radgona	Območna revija otroških in odraslih folklornih skupin	18. 3.
Murska Sobota	Gornja Radgona	Območna revija pevcev in godcev	6. 5.
Murska Sobota	Lendava	Pozdravljam te, cvetoči maj - območno srečanje pevcev ljudskih pesmi in godcev ljudskih viž	27. 5.
Murska Sobota	Lendava	Marko skače - območno srečanje otroških folklornih skupin	4. 4.
Murska Sobota	Lendava	Šadri šadra	1. 4.
Murska Sobota	Ljutomer	Prleki smo veseli lidje - srečanje pevcev in godcev	10. 3.
Murska Sobota	Ljutomer	Folklor našega veselja - srečanje otroških folklornih skupin	21. 3.
Murska Sobota	Ljutomer	Prlekija pleše in poje - srečanje odraslih folklornih skupin	22. 4.
Murska Sobota	Ljutomer	Dragi sosid, dober den	5. 11.
Murska Sobota	Murska Sobota	Območno srečanje otroških folklornih skupin	22. 3.
Murska Sobota	Murska Sobota	Območno srečanje odraslih folklornih skupin	7. 5.
Murska Sobota	Murska Sobota	Območno srečanje pevcev in godcev	7. 5.
Slovenska Bistrica	Lenart	Revija skupin pevcev ljudskih pesmi	28. 1.
Slovenska Bistrica	Lenart	Revija folklornih skupin - Si za ples? Sem za ples!	8. 4.
Slovenska Bistrica	Ormož	Lahkih nog naokrog - območna revija otroških folklornih skupin	12. 3.
Slovenska Bistrica	Ormož	Diradi čindara - območna revija odraslih folklornih skupin	4. 3.
Slovenska Bistrica	Ptuj	Območna revija pevcev ljudskih pesmi in godcev ljudskih viž, I. del	20. 1.
Slovenska Bistrica	Ptuj	Območna revija pevcev ljudskih pesmi in godcev ljudskih viž, II. del	21. 1.
Slovenska Bistrica	Ptuj	Območna revija otroških folklornih skupin	21. 4.
Slovenska Bistrica	Ptuj	Območna revija odraslih folklornih skupin	28. 4.
Slovenska Bistrica	Slovenska Bistrica	Revija otroških folklornih skupin	11. 4.
Slovenska Bistrica	Slovenska Bistrica	Revija odraslih folklornih skupin	22. 4.
Slovenska Bistrica	Slovenska Bistrica	Revija pevcev ljudskih pesmi in godcev ljudskih viž	24. 2.

IZOBRAŽEVANJA, KI JIH NAČRTUJEJO OBMOČNE IZPOSTAVE

Medobmočje	Izpostava	Naziv dogodka	Datum (od)	Datum (do)
Celje	Laško	Območni seminar za pevce ljudskih pesmi in godce ljudskih viž	10. 9.	
Celje	Laško	Območni seminar za vodje otroških folklornih skupin	8. 1.	
Celje	Rogaška Slatina	Območni seminar za folklornike	23. 9.	24. 9.
Celje	Rogaška Slatina	Medobmočni seminar za pevce in godce	11. 3.	
Izola	Koper	Folklorni seminar	1. 2.	30. 11.
Izola	Piran	Začetni folklorni seminar	1. 1.	31. 3.
Izola	Piran	Nadaljevalni folklorni seminar	1. 1.	31. 3.
Izola	Izola	Seminar za vodje folklornih skupin	1. 2.	28. 2.
Izola	Koper	Seminar za vodje folklornih skupin	1. 4.	30. 5.
Kranj	Kranj	Seminar za vodje otroških folklornih skupin	11. 11.	
Maribor	Maribor	Seminar za pripravo na območna srečanja folklornih skupin	1. 1.	20. 2.
Maribor	Maribor	Izobraževanje in strokovna pomoč vodjem folklornih skupin	1. 10.	20. 12.
Nova Gorica	Idrija	Folklorni seminar I.	7. 10.	
Nova Gorica	Tolmin	Folklorni seminar II.	18. 11.	
Nova Gorica	Tolmin	Folklorni seminar za odrasle	14. 10.	
Nova Gorica	Ajdovščina	Folklorni seminar I.	7. 10.	
Nova Gorica	Ajdovščina	Folklorni seminar II.	18. 11.	
Nova Gorica	Ajdovščina	Folklorni seminar za odrasle	14. 10.	
Nova Gorica	Idrija	Folklorni seminar II.	18. 11.	
Nova Gorica	Idrija	Folklorni seminar za odrasle	14. 10.	
Novo mesto	Trebnje	Ljudska pesem	1. 6.	31. 10.
Novo mesto	Trebnje	Strokovno svetovanje za področje folklorne dejavnosti	1. 10.	31. 3.
Novo mesto	Metlika	Seminar za vodje otroških folklornih skupin	15. 10.	
Slovenj Gradec	Ravne	Seminar za vodje otroških folklornih skupin	25. 2.	
Slovenj Gradec	Ravne	Seminar za vodje odraslih folklornih skupin	25. 3.	
Slovenj Gradec	Slovenj Gradec	Folklorna delavnica	14. 1.	
Slovenj Gradec	Radlje ob Dravi	Območni seminar za folklorne skupine	30. 9.	
Slovenj Gradec	Slovenj Gradec	2. folklorna delavnica		14. 10.
Slovenj Gradec	Dravograd	Folklorna delavnica za odrasle		28. 1.
Slovenska Bistrica	Ormož	Med igro in plesom - seminar za folklornike	24. 11.	
Slovenska Bistrica	Slovenska Bistrica	Pohorski plesi - seminar za vodje odraslih folklornih skupin	21. 10.	22. 10.

Zapisal: Bojan Knific

MOŽNOST NAKUPA KNJIG NA JSKD

V zadnjih letih izhaja vse več knjig, ki jih potrebujemo pri pripravi novih programov v folklornih skupinah. Nekaj tovrstnih publikacij imamo na zalogi še pri Javnem skladu RS za kulturne dejavnosti, nekaj jih ponujajo posamezna društva, mnogo knjig o dediščini prodajajo v knjigarnah, lahko pa jih dobimo tudi v splošnih knjižnicah.

Vsekakor bi bilo za folklorne skupine in njihov razvoj dobro, da bi si oblikovali društveno strokovno knjižnico, v kateri bi bila dela, ki jih vodje skupin pri svojem delu potrebujejo. V njej verjetno ne bi smelo manjkati sedmih knjig Mirka Ramovša Polka je ukazana, Kinetografije Bruna Ravnikarja, del s področja oblačilne kulture avtorice Marije Makarovič, knjig o pesemski dediščini Zmage Kumer ipd. Folklornim skupinam priporočamo, da si, kolikor je le mogoče, redno dopolnjujejo svojo knjižnico z novimi deli, vanjo pa vključujejo tudi gradivo, ki ga dobijo na seminarjih ipd. Če take knjižnice še nimate, bi bil skrajni čas, da si jo zamislite - tako v otroških kot seveda tudi v odraslih skupinah. Knjige lahko naročijo društva in tudi posamezniki.

Spodaj navedene knjige lahko naročite:

- Publikacije pod zaporednimi številkami od 1 do 9 naročite na JSKD, Štefanova 5, 1000 Ljubljana, za folklorno dejavnost; lahko tudi na e-naslov: franci.cotman@jskd.si. Prejeli boste račun, ga plačali, potem pa boste naročene publikacije dobili po pošti.
- Knjige pod zaporednimi številkami od 10 do 12 naročate tako, kot je zapisano ob predstavitvi knjig.

 Makarovič, Marija in Magdalena Klarer, 1987, Slovenska ljudska noša v besedi in podobi 2: SLOVENSKA ISTRA.

Cena: 2.500 sit (DDV je vključen).

V knjigi formata A4 je na 41 straneh predstavljen oblačilni videz v slovenski Istri v različnih obdobjih do 1. svetovne vojne. Med besedilom najdemo 32 reprodukcij fotografij, knjigi pa je dodanih 6 listov formata A3 z barvnimi skicami in risbami, s katerimi si izdelovalci kostumov za folklorne skupine lahko pomagajo.

 Makarovič, Marija in Jana Dolenc, 1993, Slovenska ljudska noša v besedi in podobi 5: ZILJA.

Cena: 2.500 sit (DDV je vključen).

Knjiga z bogatim slikovnim gradivom (174 skic, risb in fotografij) na 147 straneh formata A4 prikazuje oblačilno kulturo kmečkega prebivalstva v Zilji, kjer so se oblačila za posebne priložnosti razvijala nekoliko drugače kot na drugih območjih na Slovenskem. Natančno so opisana oblačila starejšega kroja, ki v funkciji t. i. narodne noše opravljajo v sodobnosti pomembno vlogo pri izražanju etnične pripadnosti njenih nosilcev.

 Makarovič, Marija in Jana Dolenc, 1993, Slovenska ljudska noša v besedi in podobi 6: BELA KRAJINA (POLJANSKA DOLINA).

Cena: 2.500 sit (DDV je vključen).

V delu je opisana oblačilna kultura kmečkega prebivalstva v Poljanski dolini v Beli krajini, kjer so bila oblačila do konca 19. stoletja pretežno izdelana iz doma pridelanih tkanin. Na podlagi te dediščine so domačini v tridesetih letih 20. stoletja ustvarili nova in takratnemu okusu prilagojena oblačila, v katerih se odražajo določene posebnosti. Knjiga obsega 107 strani, 133 slik (skic, reprodukcij fotografij); format A4.

 Makarovič, Marija, Eva Lenassi-Peterson in Jana Dolenc, 1996, Slovenska ljudska noša v besedi in podobi 9: PREKMURJE (BELTINCI Z OKOLICO).

Cena: 2.500 sit (DDV je vključen).

V knjigi je obravnavana oblačilna kultura kmečkega prebivalstva v delu Prekmurja v začetku 20. stoletja, posebne pozornosti pa so deležne oblačilne sestavine, ki se zgledujejo po 19. stoletju. Knjiga formata A4 ima 79 strani in 126 slik (skic, reprodukcij fotografij).

 Makarovič, Marija in Jana Dolenc, 1999, Slovenska ljudska noša v besedi in podobi 10: BELA KRAJINA (KRAJEVNE SKUPNOSTI ADLEŠIČI, SINJI VRH IN VINICA).

Cena: 2.500 sit (DDV je vključen).

V tej knjigi je obdelana oblačilna kultura kmečkega prebivalstva v krajevnih skupnostih Adlešiči, Sinji Vrh in Vinica s poudarkom na prvi polovici 20. stoletja. Posebna pozornost je namenjena t. i. beli moški in ženski noši, izdelani iz domačega platna. Knjiga obsega 127 strani, 159 slik (skic, reprodukcij fotografij); format A4.

Priporočamo v branje

Makarovič, Marija, 1988, NARODNA NOŠNJA: GORENJSKO - RATEČE.

Cena: 1.800 sit (DDV je vključen).

Ta knjiga je zasnovana kot priročnik za rekonstrukcijo oblačil, ki so jih nosili ljudje v Ratečah na Gorenjskem v 19. oziroma v 20. stoletju. Obsega 216 strani formata B5, napisana pa je v štirih jezikih (slovenskem, nemškem, angleškem, hrvaškem). Dodanih je 52 fotografij in 16 pol (format A4), na katerih so skice krojev za posamezna oblačila.

Vsi moji spomini: ŽIVLJENJSKE PRIPOVEDI S ŠTAJERSKEGA, 1996, Ur.: Makarovič, Marija.

Cena: 1.800 sit (DDV je vključen).

V knjigi je zbranih devet avtobiografij. V krajših ali daljših življenjskih pripovedih ljudi, ki živijo v podeželskem okolju, se razkriva njihovo dožemanje sveta in njihov odnos do njega. Opisano je njihovo otroštvo, mladost, zrela leta in starost, iz zgodb pa lahko razberemo dožemanje različnih življenjskih situacij in odzivanje nanje.

Strajnar, Julijan, 1989, Folklorist: GODČEVSKÉ VIŽE.

Cena: 1.800 sit (DDV je vključen).

V knjigi formata B5 je na 87 straneh zbrano notno gradivo z ustreznim uvodom, ki podaja oris slovenske ljudske inštrumentalne glasbe. V notnem gradivu je zapisanih 35 melodij plesnih viž iz različnih predelov slovenskega etničnega prostora, dodanih pa je 17 priredb za različne glasbene sestave. Priročnik priporočamo zlasti tistim, ki se v folklornih skupinah ukvarjajo s prirejanjem viž.

Strajnar, Julijan, 1989, LEPA ANE GOVORILA.

Cena: 1.800 sit (DDV je vključen).

Knjiga v formatu B5 na 99 straneh prinaša transkripcije (besedila in notne zapise) prvih zvočnih zapisov pesmi iz Bele krajine, ki so bile posnete leta 1914 v Adlešičih in Preloki. Dvajsetim transkripcijam, ki jih je naredil Niko Štritof, je dodano spremno besedilo o krajih, kjer so bile zapisane, in o okoliščinah, ki jih je v zvezi s terenskim snemanjem na fonograf leta 1914 treba poznati.

Fujs, Metka, Marija Makarovič in Mirko Ramovš, 2004, Naša Poljana: Kulturna dediščina Velike Polane in okolice.

Cena: 2000 sit.

Delo v formatu B5 obsega 188 strani (dodanih je 81 slik; skic in reprodukcij fotografij) in je razdeljeno na tri dele.

V prvem delu Metka Fujs podaja kratek pregled zgodovine kraja (12 strani), sledi obsežno poglavje dr. Marije Makarovič o oblačilni kulturi kmečkega prebivalstva v Veliki Polani (Prekmurje), sledita pa dva prispevka Mirka Ramovša: plesna dediščina Velike Polane (notno gradivo in opisi plesov) in narodopisne drobtinice (drobci iz opisov šeg in navad).

Knjigo lahko naročite pri Janji Magdič (predsednici KD Miško Kranjec Velika Polana) na tel. št. 02/578-85-37 ali 041/269-510.

Makarovič, Marija, Mirko Ramovš in Aleš Gačnik, 2003, Dediščina Lancove vasi in okolice.

Cena: 3500 sit.

Knjiga v formatu A4 obsega 111 strani, v njej pa dr. Marija Makarovič piše o oblačilni kulturi Lancove vasi in okolice (Štajerska), Mirko Ramovš o plesnem izročilu tega območja, dr. Aleš Gačnik pa o tamkajšnji tradicionalni pustni kulturi. Knjigi sta dodani še dve življenjski zgodbi, ki jih je zapisala dr. Marija Makarovič. Knjiga je bogato slikovno opremljena.

Če bi knjigo želeli, pokličite Nežko Lubej (tel.: 02/251-24-49 ali 040/578-709) in se z njo dogovorite za način plačila in dostavo.

Ravnikar, Bruno, 2004, KINETOGRAFIJA, ples in gib.

Cena: 6.000 sit.

Knjigo je izdala Zveza ljudskih tradicijskih skupin Slovenije, obsega pa sledeča poglavja: Rudolf Laban in kinetografija, opisni sistemi, simbolični sistemi, kinetografija, slovenski ljudski ples, starinski plesi, družabni ples, kinetografija in šport, film in video, računalnik in ples, primerjava različnih sistemov, četvorka. Priporočamo jo vsem, ki ste v okviru seminarjev na folklornem področju že poslušali predavanja iz kinetografije, in vsem, ki bi se radi naučili brati ali zapisovati slovenske ljudske plese.

Če knjigo želite, nakažite 6.000 sit Zvezi ljudskih tradicijskih skupin Slovenije (Sejmišče 4, 4000 Kranj). Njihov transakcijski račun: 02021-13495425 pri NLB. Pripišite svoj naslov in skupaj s knjigo vam bodo po pošti poslali originalni račun.

Bojan Knific

KAMENČKI

MIRJAM ŠTRUKELJ

Izšla je knjiga Kamenčki - Zbirka otroškega ljudskega izročila s Krasa, Brkinov in Vipavskega, ki obsega:

- zapise otroškega ljudskega izročila, narejene na podlagi terenskih raziskav,
- opise oblačilnega videza otrok v začetku 20. stoletja,
- opise odrskih postavitvev, sestavljenih iz elementov ljudskega izročila in namenjenih poustvarjanju preteklosti v otroški folklorni skupini.

Knjiga je namenjena mladim generacijam, ki jih obdaja svet, poln plastičnih igrač, informacijskih sredstev in neomejenih možnosti pridobivanja materialnih dobrin, da bi začutili, kako smo lahko tudi s preprostimi pripomočki, ki jih dobimo v naravi, ustvarjalni in veseli v igri s prijatelji.

Obenem pa je zbirka namenjena tudi vsem, ki jih zanima otroško ljudsko izročilo, še posebej tistim, ki se ukvarjajo z vzgajanjem in izobraževanjem najmlajših, in seveda tudi staršem, ki kljub današnjemu hitremu tempu življenja še vzamejo otroka na kolena in se z njim poigrava. Zbirka je lahko spodbuda staršem in starim staršem, da se bodo ob njej spomnili svojega otroštva in iz njega prenesli nekaj tudi na svoje otroke in vnuke. S pesmimi, igrami in pravcami v zbirki se lahko tudi poigrava, tako da jih povežejo v različne sklope, v katerih naj otroci odigrajo različne vloge. Pri tem naj jih vodita domišljija in ustvarjalnost, tako kot je mene.

Kot vodilo nastanka knjige pa mi je služila misel Milka Matičetova, rojenega v Koprivi na Krasu:

"Kdor reši pozabe en sam pregovor, samo drobcen rek, eno samo golo priliko, je lahko ponosen, da je pomagal graditi stavbo, ki so ji postavili temelje in jo visoko dvignili naši najboljši možje. Ker še ni dovršena po svoji moči, lahko vsakdo prispeva."

Zbirka je izšla v sodelovanju z vrtcem pri založbi LIBRIS, v mesecu juniju. Z nakupom izvoda boste podprli prizadevanja, da igrice, pesmice, plesi, pravce ... ne bodo šle v pozabo, naročite pa jo lahko na tel. št. 05/730-10-31 ali 041/614-195 (Mirjam Štrukelj).

NAVODILA ZA OBLIKOVANJE IN ODDAJO PRISPEVKOV ZA FOLKLORNIKA

Folklornik je glasilo, namenjeno folklornim in podobnim skupinam, ki v sodobnosti poustvarjajo elemente kulture in načina življenja ljudi na Slovenskem v preteklosti. Objavlja strokovne in poljudne prispevke s področja ljudske glasbene, plesne, oblačilne in druge dediščine; tako prispevke, ki obravnavajo izročilo preteklosti, kakor tudi prispevke, ki govorijo o sodobnem odnosu do izročila.

Uredništvo Folklornika prosi vse sodelavce, da pri oddaji prispevkov upoštevajo spodaj navedene oblikovne standarde:

1. Prispevke oddajte v tipkopisu s priloženo disketo ali po elektronski pošti.
2. Pripišite podatke o avtorju (ime, priimek, izobrazba, poklic, naslov, elektronski naslov, telefonska številka).
3. Prispevke pošljite na naslov: Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, Štefanova 5, 1000 Ljubljana, za uredništvo Folklornika, ali na elektronski naslov bojan.knific@jskd.si.
4. V kuverto dodajte tudi fotografije in drugo ilustrativno gradivo, v besedilu pa označite mesta, kamor naj bi gradivo sodilo.
5. Za vsebino prispevkov odgovarjajo avtorji.
6. O izbiri ali zavrnitvi prispevkov odloča uredniški odbor.
7. Pri strokovnih člankih uporabljajte oklepajski način citiranja: (priimek leto izida: stran); primer: (Ramovš 1980: 23). Ob koncu navedite vire in literaturo.

Uredniški odbor

Otroška folklorna skupina iz Šmartna pri Slovenj Gradcu na medobmočnem srečanju v Celju, april 2004.
Foto: Janez Eržen.

Otroška folklorna skupina iz Domžal na medobmočnem srečanju otroških folklornih skupin v Radomljah, april 2005.
Foto: Janez Eržen.

Dekle otroške folklorne skupine iz Lovrenca na Pohorju. Skupina je aprila 2005 sodelovala na medobmočnem srečanju otroških folklornih skupin na Svetem Juriju ob Ščavnici.
Foto: Janez Eržen.

Otroška folklorna skupina Karavanke iz Trziča na medobmočnem srečanju otroških folklornih skupin v Radomljah, april 2005.
Foto: Janez Eržen.

Otroška folklorna skupina Breznica na medobmočnem srečanju otroških folklornih skupin v Radomljah, april 2005.
Foto: Janez Eržen.

Godci, ki delujejo v okviru Folklornega društva Lancova vas, na medobmočnem srečanju pevcev in godcev v Jurovskem Dolu, junij 2005.
Foto: Janez Eržen.

Pevke, ki ljudske pesmi prepevajo v okviru Kulturno-umetniškega društva Kebelj, na medobmočnem srečanju pevcev in godcev v Jurovskem Dolu, junij 2005.
Foto: Janez Eržen.

Pevke ljudskih pesmi Grlice iz Pernice na medobmočnem srečanju pevcev in godcev v Jurovskem Dolu, junij 2005.
Foto: Janez Eržen.

Folklorna skupina Makole na Le plesat me pelji 2005 v Beltincih, julij 2005.
Foto: Janez Eržen.

Člani Folklornega društva Košuta Poljčane na Le plesat me pelji 2004 v Beltincih, julij 2004.
Foto: Janez Eržen.

Otroška folklorna skupina Breznica na Ringa raja 2005, maj 2005.
Foto: Janez Eržen.

Folklorna skupina Razor iz Tolmina na Le plesat me pelji 2005 v Beltincih, julij 2005.
Foto: Janez Eržen.

Utrinki z naših srečanj

Folklorna skupina Šmarječani iz Pernice na Le plesat me pelji 2005 v Beltincih, julij 2005.
Foto: Janez Eržen.

Godlec Folklorne skupine Rak iz Rakeka na medobmočnem srečanju odraslih folklornih skupin na Dobrovi pri Ljubljani.
Foto: Janez Eržen.

Odrasla folklorna skupina Karavanke iz Trziča na Le plesat me pelji 2004 v Beltincih, julij 2004.
Foto: Janez Eržen.

Folklorna skupina iz Rogatca na medobmočnem srečanju odraslih folklornih skupin na Ravnah na Koroškem leta 2004.
Foto: Janez Eržen.

Otroška folklorna skupina Pastirček, ki deluje na Osnovni šoli Jakob Aljaž v Kranju, na medobmočnem srečanju v Trziču, april 2004.
Foto: Janez Eržen.

Folklorna skupina Dragatuš na Le plesat me pelji 2004 v Beltincih, julij 2004.
Foto: Janez Eržen.

Otroška folklorna skupina iz Drežnice na Ringa raja 2004 v Novem mestu, maj 2004.
Foto: Janez Eržen.

Folklorna skupina Iskraemeco z rezijanskimi plesi na medobmočnem srečanju odraslih folklornih skupin na Slovenskem Javorniku, maj 2003.
Foto: Janez Eržen.

Folklorna skupina Morača na medobmočnem srečanju odraslih folklornih skupin v Trziču, maj 2004.
Foto: Janez Eržen.

Folklorna skupina Lovrenc na Pohorju na medobmočnem srečanju odraslih folklornih skupin v Rušah leta 2003.
Foto: Janez Eržen.

Folklorna skupina Koleda na medobmočnem srečanju odraslih folklornih skupin v Laškem leta 2004.
Foto: Janez Eržen.

Folklorizem je glasilo, namenjeno vsem, ki se ljubiteljsko ukvarjajo s folklornimi dejavnostjo, torej ljudem, ki tako ali drugače prvine ljudske plesne, glasbene, oblačilne in druge discipline prenasajo v sodobnost oz. se ukvarjajo s plesnim, glasbenim, scenskim in drugim folklorizmom. Po eni strani namreč potrebam po strokovni folklorne dejavnosti na bi uredništvo z elijam tistik, ki o svojem delu ali delu drugih radi kaj napisejo oz. preberejo. Folklorizem torej eli biti strokovno glasilo, namenjeno folklornim, godcevskim in pevskim skupinam (seveda tudi posameznikom), eli na biti tudi poljudno glasilo ki

